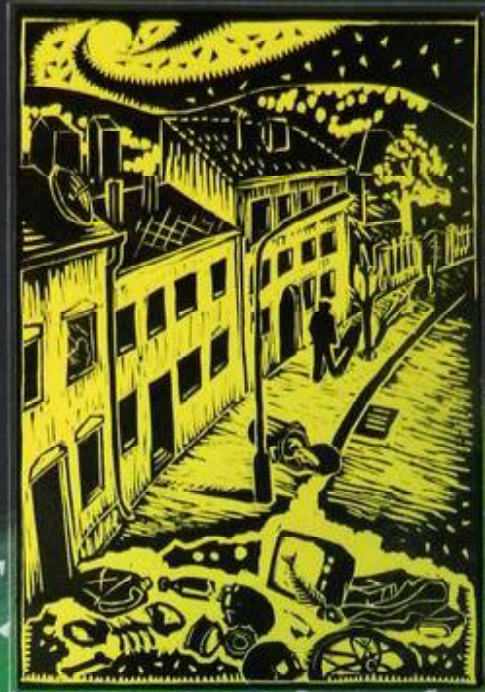

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XII. évfolyam 2. szám, 2017. február

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Orbán György János: Kisváros (Linómetszet, 50x70 cm.)

Tartalom:

- Ketykó István:**Kirendelés szavak mellé; (vers) 3
Dr. Koczó József: A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) eklézsiái VII.; (képes helytörténeti írás) 4-13
Handó Péter:A minden megkönnyülése:A megrendülés segédigéi – EP 1950-2016; (recenzió) 14-15
Horti Zoltán:Mi atyánk; (vers) 16
Horváth Ödön:Elér az ősz;Elhivatottak;Eltiportak és unokáik;Eltűnt a tél; (versek) 18
Csáky Károly:Öröklét - veled; (vers) 20-21
Horti Zoltán:Favágók; (írás) 22-26
Kovács T. István:Mi jöhet még; (írás) 28-30
Hörömpő Gergely:A lakoma; (vers) 32
H. Túri Klára:Megváltatlan valónk ; (vers) 33
Pribojszky Mátyás:Veronika gyermekei II. rész; (írás) 34-46
Kő-Szabó Imre:Csini és Csufi; (írás) 48-49
Fetykó Judit:”és megmarad a látszat” ...az élethez való ragaszkodás hitében – József Attila haláláról VIII.; (tanulmány) 50-59
Janecskó Györgyi:A bor; (írás) 60-61
Székács László:Kijelentkező;Lapozgatás; (versek) 62-63
Petrozsényi Nagy Pál:Sprechen sie deutsch?; (írás) 64-66
Szabóné Babik Erzsébet:Édesanyám, szél szeretnék lenni!; (vers) 68
Végh Tamás:Szelíd önzés; (vers) 69
Bemutatjuk:Orbán György János grafikus-festőművész, népzeneész, tanár; 70-77
Haász Irén:A csend; (vers) 78-79
Elbert Anita:A dugó; (vers) 80
Debreczeny György:sok üvegnek sok az alja; (vers) 82
Gömör Kata:Angyalok; (vers) 84
Borsi István:Meditáció együtt; (vers) 85
B. Tóth Klára:Anatolij atya imája; (vers) 86-87
Dobrosi Andrea:Rendíthetetlen; (vers) 88
Börzsönyi Erika:Kórházi történet; (írás) 90-92
Programajánló; 94-95
Karaffa Gyula:talán-telen; (vers) 96
Könyvajánló; 97-99
Felhívás; 100
Impresszum; 101

E havi számunkat Orbán György János, Salgótarjánban élő grafikus-festőművész-népzeneész-tanár képeinek fotóival díszítettük! Köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

*Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)*

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Kirendelés szavak mellé

*Már kaszálják pipacs borította nyaram
fehéren könnyeznek délceg nyárfáim
harmincöt elcsordogált évemmel takaródzom
s a hűvös májusok esti párnáin gyöngyöket hímez
bolond ifjúságom. Ki látott engem , szavak mellé rendelt
pásztort és ki figyelte egybeterelt mondataim ...?
Harmincöt pipacs lobbantotta nyaramra
szerelem-ernyők szállnak
ugatnak feléjük akác állásokból sugár-fegyverek
ütődnek napjaimhoz gyönyörű koppanással
hajtogatok ájult lázasan hárs-hevedereket
érezem harminchatodik nyaram széna-illatát.
Kirendelés szavak mellé - - -
Őrzöm szemem sarkában öreg gőzösök szénporát
átrobognak éveim vágányain füttyös hajnalok
látom vörös nap lebukó fényében
fészkükre zuhanni a madarakat
becsapódásaikat a fák zöld sátrai közé -
mormolok magamban lefekvés előtt rövid imát
és érzem , ahogy szemem örökmécseséhez verődnek
apró álm-bogarak.*

Dr. KOCZÓ JÓZSEF**A Drégelypalánki Református Egyházmegye (1617–1952) ekléziái VII.****Pilismarót leány- és fiókegyházai, szórványai****Pilismarót–Dömösi Református Társegyházközség**

Cím: 2027 Dömös, Kossuth Lajos u.

Tel.: +36 33 482 205

Gondnok: Fabi Lajos (dömösi egyházzrész)

DÖMÖS (Dömös)

Régi egyház; 1715 licenciátus, visszaállítás 1733

Titulus: Szent István király

Patrónus: dömösi prépostság, 1836-tól az esztergomi káptalan

Lakosság: magyar; római katolikus és református

Filia: Pilismarót 1787-ig, Pilisszentlélek 1763 és 1787 között.

A középkorban prépostság volt, exempt (a megyéspüspök alól kivett) joghatósággal. A török időkben teljesen lerombolták, egy ideig Pilismarót filiája volt. 1733 és 1746 között Esterházy Imre, nyitrai püspök és dömösi apát építtet új templomot a régi romokból. A 18. században ferences kordaviselők társulata működik benne. Mindenszentek kápolnája 1740 körül épült Béres András fogadalmi ajándékként, mellette egy ideig remeteség működött. Ma az Esztergomi esperesi kerülethez tartozik.

Egyházi anyakönyvezés, népesség

1733-tól római katolikus anyaegyház; 1895: református Pilismarót; izraelita Esztergom.

A község lakossága a 2011. évi népszámlálás adatai szerint 1167 fő, ebből katolikus 568, református 116, evangélikus 5 lélek.

Az anya- és leányegyház, a fiókok és a szórvány helyrajza

A palánki egyházmegye egyetlen Dunántúlra eső anyaegyházának, Pilismarótnak leány- és fiókegyházai és szórványa áttekintéséhez tisztában kell lennünk a települések földrajzi elhelyezkedésével.

A Duna jobb oldalán, annak nagy kanyarulatában Zebegénnyel átellenben, a parttól kissé távolabb, a Visegrádi-hegység alatt fekvő Pilismaróttól a folyásirányban mintegy 3,5 km-re található Dömös, a leányegyház települése. A folyásirány ellenében Esztergom távolsága 12-15 km, mellyel szemben a Duna bal partján fekszik Párkány. Pilismarót–Esztergom között nem egészen félúton: Basaharc. Szob és Zebegény szintén a bal parton, s tőlük kissé beljebb a Börzsöny medencéjében Márianosztra található. Az Ipoly torkolatától néhány kilométerre Damásd, s vele szemben az Ipolyon túl Helemba.

Nemcsak a szárazföldön mérhető távolságok, hanem a két folyón történő átkelés is nehezítette, ha a hívek istentiszteletre vagy keresztelni mentek Marótra, illetve a tiszteletes úr temetni valamelyik faluba. Amikor a Mária Valéria híd megépült (1895) Esztergom és Párkány között, a két település már nem tartozott Maróthoz. A Duna ezen szakaszán csak csónakkal lehetett átkelni, vagy a kemény telek idején a jégen.

A dömösi leányegyház

A Magyar Királyi Helytartótanács engedélyezte, hogy a dömösi gyülekezet a maróti református gyülekezettel egyesüljön.

Nemes Vármegye!

Ő Felsőge erre való nézve, hogy Maróton és Dömösön mindössze 441 lelkek találhatók, és a Dömösi gyülekezet önként akarja magát Marothoz affiliáltatni. Mivel ennek az utolsóbb helységnek az Isteni tiszteletnek gyakorlására nézve, ennibe nem lehet segíteni, hogy az ott lévő Duna folyó vize nagy akadályt okoz, és ennek helységnek egyesülését /ti. a kisoroszi vagy a bogdányi gyülekezettel/ lehetetlenné teszi.

Az említett Maróti Reformátusoknak egygyesítettvén a Dömösi gyülekezettel, különös Isteni tisztelet meg engedtetik, és amaz a Kis Oroszi, a Bogdányival edgyütt a már meg nyert szabadságban tovább is meg hagyatik... A melly Felsőges Királyi engedelem a Nemes Vármegyéhez küldtetik annak bé tellyesítése végett, és hogy adassék tudtokra azoknak akiknek engedtetett.

Adatott a Felsőges Királyi Helytartó Tanátstul Budán, 1787. február 13.

Révai Ferentz T. Nograd Vármegye Szolga biró

A mater eklézsia és a filia viszonya kezdetektől fogva nem volt felhőtlen – afféle „se veled, se nélküled” viszony jellemezte –, melynek nyomait az egyházmegyei jegyzőkönyvekben is fellelhetjük.

A dömösi filiális eklézsia további megeshet botránkozásoknak eltávoztatásáért megintetik, hogy többé magától – a tiszteletreméltó egyházkerület és a szent társaság híre és megegyezése nélkül – tanítót hívni és vinni ne merészeljen. A tiltás hiábavaló volt, 10 év múlva megismétlődött az eset.

Molnár Ferenc maróti prédikátor az 1813. évi traktus gyűlésén előadta, hogy a dömösiek tanítót vittek maguknak Losoncra gyermekeik taníttatására, de mindezt a szenior úr tudta nélkül, holott már korábban is megintettek emiatt. Most is újólag rendelik tudtukra adni, hogy esperes úr híre vagy egyezése nélkül senkit tanítónak magukhoz bevinni ne merészeljenek.

Három év múlva a közgyűlés elé terjesztik azon kérésüket, hogy jövő ősztől a gyermekek tanítására praepceptort vihessenek. A szent társaság rendelése: megengedtetik, de az anyaegyház felé előbb rendezze a filia elmaradását, a tanítóra nézve pedig szenior úrtól az engedelemlevelet kérik ki.

Miután tanítót vittek, azt kéri a traktustól, hogy a tanító az oskolában, mely egyúttal lakása is (jobbágyházban) hétköznaponként könyörgést, vasárnaponként prédikációt tarthasson. Az egyházmegye az egyházkerület konzisztóriumához utalja a kérésüket.

A maróti templomépítéshez a dömösiek hozzájárulásának ügyében a traktus a koadjutor kurátor urat kéri fel az egyeztetés lefolytatására. A filia és a mater eklézsia megegyezett a maróti templom és torony építésével kapcsolatos költségekről: a dömösiek 650 firt összegről írtak alá kötelezvényt, a terhek 1/5-ét viselték. Ám a magas költségek miatt elszakadtak anyaegyházuktól, és a nagymarosi gyülekezethez csatlakoztak. A helytartótanács azonban különválásukat nem engedélyezte, végül 1824-ben az anyaegyházzal a legszebben kiegyeztek.

Az 1850-es években ismét megerősödött a dömösi reformátusok azon törekvése, hogy elszakadnak vagy amennyire lehet függetlenednek a maróti anyaegyházától. Minden télen ideiglenesen tanítót fogadtak, ugyanakkor illetménnyel tartoztak a maróti tanítónak is. 1853-ban megvettek egy házat, melyet iskolává

és tanítólakássá alakítottak. Ezután ideiglenes helyett állandó tanítót szerettek volna, olyat, akiképesítésénél fogva elláthatja a lelkészi teendőket is, az úrvacsoraosztás kivételével. Tervük sikerült, 1861-ben az egyházmegye engedélyével Csernák Istvánt *rendes tanítóvá* nevezhették ki. Egy év múlva engedélyt kaptak imaház létesítésére, melyet az iskola egyik szobájából alakítottak ki. Ünnepélyes keretek között 1862. augusztus 3-án avatták föl. Ezután csak úrvacsoraosztáskor vették igénybe a maróti lelkész szolgálatait. A dömösi gyülekezet tanítóját, iskoláját, imaházát – bár kevesen voltak – saját erejéből létesítette és tartotta fenn.

A következő években a maróti és dömösi presbiterek azon vitatkoztak, hogy ezután a dömösiék mennyi egyházadót fizessenek anyaegyházuknak. Végül a maróti tanítónak, Molnár Istvánnak megtagadták addigi járandósága fizetését.

Az Úr hajlékának megépítése

A 170-180 lelkes gyülekezet továbbra is a „pilis-maróthi református anyaegyházhoz” tartozott, sőt *a szobi kis társegyház* is.

A dömösi presbitérium egyháza és iskolája ügyeit az anyaegyháztól függetlenül, Gegus lelkész egyetértésével intézte. Az istentiszteletet tanítójuk és papnövendékek tartották. A lelkész csak a presbiteri üléseken vett részt, és az úrvacsoraosztást végezte. 1872-ben a dömösiék elhatározták, hogy *templomot építenek* az úrbérrendezéskor e célra juttatott területen, a falu végén. Törekvésüket Gegus tiszteletes is támogatta. Kapornai István személyében templomgondnokot választottak, aki az építéssel kapcsolatos ügyeket 10 éven keresztül fáradhatatlanul intézte. 1873-ban rakták le a templom alapjait.

A hívek jelentős anyagi terhet vállaltak: külön adományokkal, rendkívüli pénzkivetések megfizetésén kívül fuvarral és kézi munkával vettek részt az építésben. A költségek fedezésére kölcsönt is felvettek és segílyt kértek. Ferenc József *Ő Felsége 100 forintot, a ref. egyházkerület 100 ft., Heckenast Gusztáv 50 ft összeget adott. A szomszédos egyházak és a helyi római katolikusok segílyével együtt összesen 870 ft és 61 kr. gyűlt össze. Az imaház került 3564 ft-ba.* Nincs adatunk arról, hogy a maróti anyaegyház milyen segílységet nyújtott. 1876. november 12-én ünnepélyesen szentelték fel az Úr hajlékát.

A leányegyház fontosabb adatai

Pilismarót leányegyháza, Dömös 1850-től szerepel a Dunántúli Református Egyházkerület Névtáraiban. Az adatok a hívek számáról és az iskoláról (tanító, tanulók száma) tájékoztatnak.

A Névtárakból tudjuk, hogy 1850-ben a filia 125 egyháztagot számlált, s az iskolában 12 nebuló koptatta a padokat. Egy évvel később a hívek száma megduplázott (258), a tanulók száma pedig két és félszeresére nőtt: 12 fiúgyermek és 19 leányka járt a *téli iskolába*. Az '50-es és '60-as években átmeneti csökkenés után a gyülekezet és az iskolások száma ismét növekedett: 1865-ben 201 hívőről és 36 iskolásról tudunk, amikor 8 születést, 7 halálesetet és 2 házasságot is anyakönyveztek.

Az 1870-es években fogyatkozott az egyháztagok száma és az iskolásoké is: 1880-ban 174 a lélekszám, s a 30 tankötelesből 22 mindennapos iskolába járó, 8 ismétlő. Az 1882. évi Névtár az 5 házasságkötésen és 8 keresztelésen túl 4 konfucianizmusról is említést tesz, s a lélekszám (182) és az iskolások száma (33) enyhén emelkedik.

Az 1900-as év részletes statisztikai adatai szerint Dömösön a polgári népesség száma 1465, közülük református 214, római katolikus 1200, evangélikus 3, izraelita 48. A 7 született gyermek a keresztség szentségében részesült, egy pár házasodott, református lelkész részesítette áldásban; 5 halálesetet anyakönyveztek, 6 fő tett konfirmációi fogadalmat; iskolaköteles 18 tanuló, akik járnak is a mindennapos iskolába, míg ismétlőbe 12 nagyobb diák tanul. A leányegyház bevétele 504, kiadása 501 forint.

Az 1908. évi egyházmegyei közgyűlés elé kerülő jelentésben olvashatjuk:

Dömös: leányegyház; rendes tanítója van, tanterme, felszereltsége kielégítő; a tanítás eredménye igen gyenge, olvasni is alig tudnak a tanítványok; a tanterv ismeretlen fogalom; a gyerekek fegyelmezetlenek, mintha emberek között sose lettek volna; osztályozni ezen iskolát nem lehet, még kegyelemből sem lehet kielégítőnek mondani. A tanító felhívandó kötelességeinek pontos és lelkiismeretes teljesítésére.

1910-ben az 1443 főt számláló lakosságból 216 református; született 10 gyermek, meghalt 2 fő; 3 konfirmált, házasságkötés ebben az évben nem volt. 26 nebuló jár a mindennapi iskolába, 9 az ismétlőbe.

A község lakosságának növekedésével a reformátusok száma is emelkedik: 1928-ban az 1521 lakosból 237 református. Az iskolások létszáma számottevően nem változott, a születések száma rendszerint felülmúlja a haláleseteket.

A leányegyház alapítási idejét az 1926. és 1928. évi Névtár 1787-re teszi. A presbiterek száma: 4.

Dömösön december 1-től március 15-ig minden második vasárnap tartott vallásos estély, melynek műsora éneklésből, imádkozásból, bibliamagyarázásból, szavalatból és erkölcsi tanulságos felolvasásból állott.

Dömös a belmisszió keretében folyó gyermekgondozásról jelenti, hogy a megszállás előtti időig volt vasárnapi iskola, hol a „Fecske” szolgált vezérfonalul.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvekből:

A dömösi leányegyház lélekszámát 179 főben adják meg.

1941-ben a református temetőt említik; iskoláskorú tanköteles 22, ismétlő 11; jár: 21+10.

1942-ben az iskola egy tanerős; tanköteles 18, ismétlő 7; valamennyien járnak iskolába.

1943-ban a református tankötelesek száma emelkedik: 25, az ismétlősöké csökken: 3; közülük jár: 24+3.

1944-ben az egy tanerős iskolának 28 a nyilvántartott tankötelese, közülük 24 jár az iskolába.

Utcatábla avatás és hálaadás Dömösön a Kálvin Év jegyében

Hálaadó istentisztelet keretében emlékezett a Dömösi Református Gyülekezet Kálvin János születésének 500. évfordulójára augusztus 9-én vasárnap délután 3 órakor a református templomban. Az ünnepi istentiszteleten *Steinbach József*, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését.

A prédikációt követte *Kiss Péternek*, a gyülekezet lelkipásztorának személyes hangvétellű köszöntése. Rövid beszámolójában beszélt arról az előkészítő munkáról és eseménysorozatról, ami az ünnepet megelőzte. Ennek eredménye, hogy ezen a délutánon emlékezhetnek, emléktáblát avathatnak, és átadhatják a közösségnek a Kálvin János utcát.

Máté László, a Tatai Református Egyházmegye esperese felszentelő imádságot és áldást mondva leleplezte Kálvin János emléktábláját a gyülekezet gondnokával *Fabi Lajossal* közösen.

Az emléktáblánál még *Novák Lajos* polgármester úr köszöntőszavai hangzottak el, majd dr. Völner Pállal együtt leleplezték a Kálvin János utcátáblát.

Függelék – lelkészek, gondnokok, tanítók

Dömösi segédlelkész

Kovács László 1952–1953

Gondnokok

Kapornai András 1787–1790; Hajdú István 1853–1864; Fabi István 1856; Fabi Bálint 1864–1865; Kapornai István 1865–1867; Kapornai Béni 1868; Pintér András 1869–1870; Fabi János 1871–1884; Kapornai István templomépítés g.-a 1872–1884 (majd iskolai felügyelő); Pintér István 1875; Kapornai

Lajos 1876–1878; Hajdú István 1880–1881; Cseh István 1885, 1890–1896; Kapornai István, Fabi János és Kapornai Béni 1886–1887; Fabi Dávid 1888–1889; Pintér István 1897–1900; Cseh János 1901; Cseh Bálint 1902–1908; Fabi András 1906; Fehér Ferenc 1909–1917; Cseh István 1911–1912; Hajdú Sándor 1918–1923, 1930–1932, 1945–1947; Pintér Bálint 1924–1925; Kapornai Benő/Benjámín 1926–1929, 1941; Fabi Bálint 1932–1934, 1936; Fejér Ferenc 1934–1935; Kapornai Sándor 1942–1944; Pintér Károly 1950; Fabi Sándor 1952–1955; Kovács Dániel ny. kántortan. (?)–1977; Fabi Lajos 2006–jelenleg is.

Tanítók

Horvát Márton 1713; Farkas Sámuel 1820; Csinos Mihály 1820 k. Sallai Gábor „téli tanító” 1834; Hegedűs János 1850; Varga Sándor 1854; Kulcsár Gusztáv ideigl. tan. 1856; Lukács Gyula ideigl. tan. 1859; Csernák István 1859–1866; Zelovics Gábor 1867–1872; Kiss Pál 1872–1877; Kása János/Gábor 1877–1887; Tokodi Ferenc 1887–1893; Csiszár Sámuel 1894–1897; Szabó Lajos 1897–1898; Sós Károly ideigl. tan. 1898–1899; Brányik Géza 1899–1900; Katona Zoltán 1900–1901; Kiss Pál 1901–1902; Kolozsi József 1902–1908; Szőnyi Sándor 1909–†1914; Kovács Dániel ig.-tan. 1915–1948.

Forrás

DREL I. 2009. 262.; DREL adattára tanítók 1760–1848. pdf; NÉVTÁR 1833–1928; Tóth 1820; Bali 1851; Egyh. m. jk. 1911, 1912, 1913, 1915, 1926, 1927, 1952; RL E/6 1. Egyh. lát. jk. 1864–1873; 1875–1882; 1884–1885; 1889–1898; 1902; 1941–1942; 1945–1946; 1950; Pilismaróti Protocollum; 1865–1937 dömösi presbiteri jk.; Lukácsné Varga Eszter: *A Pilismaróti-Dömösi Református Egyház története c. kézírata.*

Fiókegyházak

A Névtárakban 1865-től találkozunk Esztergom külvárosaiban és Szobon élő reformátusokra vonatkozó adatokkal: a primási székhelyen 97, az Ipoly torkolatánál 25 a hívek száma. 1866-ban már mindkét település Pilismarót fiókegyháza. Esztergomban 76, Szobon 27 a fiókegyülekezet lélekszáma.

Az 1870-es években az esztergomi fiók lélekszáma ígéretesen növekszik, meghaladja a kétszáz lelket (1873 és 1874: 228, 1875: 232). 1875-ben Párkány fiókegyház is feltűnik a Névtárban 22 fővel. 1878-tól az esztergomi fiókegyház Párkánnyal együtt szerepel, 256 lélekkel egészen 1880-ig. Ezt követően a két település már nem tartozik Pilismarót anyaegyházhoz.

A szobi fiókegyház létszáma is gyarapodott, az 1870-es évek elején meghaladta a 90 főt, ezt követően visszacsúszott a 30-as, majd 20-as szintre. Az 1882-es Névtár a fiókegyház települései között említi Basaharci pusztát, Helembát, Damásdot, Márianosztrát és Zebegényt. 1888-ból megtudhatjuk, hogy a 22 főt számláló szobi fiókegyházban egy gyermek született, házasságot két pár kötött, ketten konfirmáltak, halálesetet nem jegyeztek az anyakönyvekben.

1893-tól a szórvány is feltűnik 8 lélekkel, sőt a 30, később 40 főre emelkedő, majd 1907-ben 51, 1908-ban az 52 lelket számláló Szob is szórványként szerepel. 1909-ben nem említik, 1910-ben ismét fiókegyház, s az előző évből 1 születés, 1 haláleset anyakönyvezését, továbbá 1 konfirmandusát említik.

Az 1926-os Névtárban nem találjuk. Ekkor (1913-tól) már Nagymaros anyaegyház szórványai között szerepel, s ebben az évben fiókegyház-központtá szerveződik Zebegénnyel és Ipolydamásddal.

IRODALOM

- A Drégelypalánki Református Egyházmegye közgyűlésének jegyzőkönyvei 1815–1947. http://library.hungaricana.hu/hu/collection/reformatus_gyujtemeny_jkv_egyhazmegyek/ 1803. évi em. jk. Protocollum 1788–1814. Ipolypásztó
1814. évi em. jk. Protocollum 1812–1832. Peröcsény
A Dunántúli Református Egyházkerület névtárai (1833–1928); digitalizálva:
<http://library.arcanum.hu/hu/collection/reformatus-jkv/>
<http://www.refdunantul.hu/lap/tataiem/cikk/mutat/domos-utcanev-avato/> Letöltés: 2015. jan. 9.
RL E/6 1. (doboz) Drégelypalánki Egyházmegye. Egyházlátogatási jegyzőkönyvek 1853–1880; Egyházlátogatási és közgyűlési jegyzőkönyvek 1876–1889; Egyházlátogatási jegyzőkönyvek 1885–1907; 1901–1944 /ténylegesen: 1941–1944/; 1945–1950. <http://www.pilismarot-domos.refdunantul.hu/cikk/mutat/a-pilismarot-domosi-tarsegyhazkozseg-elerhetosegei/> Letöltés: 2015. júl. 10
HEGEDŰS–TÓTH 2000 = Hegedűs András–Tóth Krisztina (összeáll.): Esztergomi Főegyházmegye I–IV. Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 9. Sorozatszerkesztők: Szántó Konrád, Zombori István. Esztergom, 2000. I. k. 300 p.; II. k. 291 p.; III. k. 168 p.; IV. k. Térképek
LOVÁSZ–DÁVID 1995 = Magyarország történeti statisztikai helységnévtára. Sorozatszerk.: dr. Kovacsics József. 6. Komárom-Esztergom megye. Szerzők: Lovász János, Dávid Zoltán. Budapest, 1995. Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási Főosztály
Lukács Józsefné sz. Varga Eszter: Pilismarót története I. Az őskőkortól a XIX. század elejéig. Pilismarót, 1996. 250 p.
Lukácsné Varga Eszter: Pilismarót története II. A XIX. század elejétől az I. világháború végéig. Pilismarót, 2000. 302 p.
Elektronikus megjelenítés: NKÖEOK Szerkesztőség – 2007
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Pilismarot/index.htm
Lukácsné Varga Eszter: A Pilismarót–Dömösi Református Társegyházközség története. Kézirat, 2015. 200 p.

Írásunk a Nemzeti Kulturális Alap által 2014–15-ben biztosított *Alkotói támogatás a Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952 című könyv megírásához* felhasználásával készült.

Dömös református temploma (domos.hu)

Kálvin emléktáblája a templom falán

Az úrasztala

A szószék

A karzat

A kovácsoltvas csillár

Nemzeti zászlónk

HANDÓ PÉTER

A minden megkönnyülése

A megrendülés segédigéi – EP 1950–2016

Két fontos fogalom vonul végig *A megrendülés segédigéi* című kötetben: a minden és az apa. A minden, ami volt, van és lesz. Az apa, a nemző, a világtéremtő. Mindez az Esterházy Péterre való emlékezés jegyében.

Az egekbe magasztalás, az istenítés a gyász pillanataiban indokolható. Ahogy az *Élet és Irodalom* szerkesztősége a közös állásfoglalásukban megfogalmazta: „a szó nem elég, ezt most nem bírja el. A szóba Isten akárhogy, haragvón vagy részrehajlón, mohón vagy fáradtan, de belefér. Az ember halála meg sehogyan sem.” (43.) Hogy beleférjen, ahhoz... De a szó nem száll el. Az írott szó még kevésbé.

Az emlékbeszéd arra való, hogy kibeszélje a fájdalmat, a hiányt, az ürességet, az elhagyatottságot... Ám ez az érzés nem tart örökké. Örökké semmi sem tart. Még a minden sem.

Minden távozással elvész valami. Ami elvész, azt pótolni kell. Az önsajnálatot és a siránkozást pótlékkal kell meghaladni. Semmi nem marad ugyanaz. Ami marad, az nem semmi. Sosem az. Fölösleges azt mondani/sejtetni, hogy Esterházy után nincs irodalom. Előtte is volt. Nem ugyanaz. És utána sem ugyanaz. Viszont volt és lesz. Előtte: az ő alapja. Utána: ő is az alapban – erősítve azt. Hogy mennyiben? Az nem itt és most dől el. Nem is az itt és most élőkben, és általuk. Általuk csupán valamennyire. Annyiban, amennyit belőle továbbvisznek, átörökítenek. Ebben és ennyiben éltetik tovább.

Vannak fontos életművek. Esterházyé is az, mert korszakos jelentőségű: szinkronban van önmaga idejével és korával. Ezt – nincs az az irodalomtörténet, hatalom és narráció – amelyik fölülírhatná. Átírni átírhatja. Fölül nem. Bárhogy értelmezünk, magyarázunk, az előviláglik a műből. Bárhol és bármikor. A manipuláció nem elég. Az sem elég, hogy fizikailag megsemmisítjük. Ami egyszer volt, az valahol örökké van. Nyomot hagyott a világban és a világon – negligálhatatlanul. Ha tudunk róla, ha nem. Egy író esetében ez a nyom szöveg.

Az emlékezés is szöveg. Nincs jó és rossz emlékezőszöveg. Hiteles és hiteltelen van. De nem attól, hogy a szövegbéli események ténylegesen megtörténtek-e. A valóság önmagában alig hitelesít. Egyedül az emlékező személye, személyisége végezheti ezt el, amikor elevenít, újra konstruálja a világot a saját perspektívájából. Ezen a sajátán múlik a hitelesség. Azon, amit és ahogyan láttat, s ezen keresztül mit ad személyeset. 64 méltatás, felidéződés, búcsúszó... – meglovagolása a halálnak. Egy magyar halálának. A magyar halálának. Emelkedetten vagy profánul elengedése az elmenőnek. És megtartása is – bent. Hogy hol? A szöveg kikerül, nem magában mantrázza az íróember. Mantrázza az olvasó! Az újra- és újraolvasó. Szívvel. A sajátja segédigéivel. Vagy a kölcsönkapottakkal?

Esterházy után maradtak, keletkeztek segédigék. Felszakadtak, mint köhögéstől a slajm, tépéstől a heg. Előbuggyantak, mint átázott földből a víz a léptek nyomán. Nem mindig ugyanabból a mélységből, de mélyről. Embermélyből. Akár megrendelésre, akár szabadon. Mert van, ami kötelez. Kötelességből nem lehet csak úgy odakenni, elmaszatozni... – megrendülni se. Egyszer se, nem hogy 64-szer.

Sok torokszorító érzés, sok fájdalmasan gyönyörű és gyönyörűen fájdalmas pillanat *A megrendülés segédigéi* olvasása. Néha, miként az élet, ismétli önmagát – csak mindig máshogyan, miként az élet. Más szavaival, más szavai által. Néha bölcselkedik, igazságokat mond, mintha ettől könnyebb lenne. Könnyebb lehetne belül az, aki már nincs.

(*Noran Libro, Budapest, 2016*)

HORTI ZOLTÁN

Mi atyánk

Miatyánk, ki vagy a mennyekben'
-Nem merünk nézni a szemedbe

Szenteltessék meg a Te neved
-Bíráld e gyenge lelkeket

Jöjjön el a Te országod
-A tiszta szíveket meglátod

Legyen meg a Te akaratod
-Ródd ki jussunk 'hogyan gondold

Miképpen a mennyben, úgy itt a földön is
-Ítéleted nem lesz hamis

A mi mindennapi kenyerünket
-Látod, már nem becsüljük meg

Add meg nekünk most és ma
-Kevesek gondolnak a holnapra

Bocsásd meg a mi vétkeinket
-Hisz ezt csak Te teheted meg

Mint ahogy mi is megbocsátunk az ellenünk vétőknek
-Bár a tüskéket féltve őrizzük meg

És ne vígy minket a kísértésbe
-Megtesszük magunk egyvégbe

De szabadíts meg a gonosztól
-Előbb a bennünklakótól

Mert Tiéd az ország és a hatalom
-A léten innen és túl azon

Ammen

Genom (Színes ceruzarajz, 40x54 cm)

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Elér az ősz

Engem a hűek, akik mindig hittek,
(az életüket feláldozó bátrak)
közrefogtak és válaszúthoz vittek,
ahol rátérve kívánhattam hármat.

Kívántam is; de felidézni mindent,
a szabadban töltöttem éjszakámat.
Hajnal felé dúdoltam egy közismert,
szerelmes dalt és elfogott a bánat.

Megláttam, az egész őszi táj sárgul,
sok gallyától búcsúzó levél rám hull,
s letört lélekkel vettem tudomásul

valami rossz és megmásíthatatlan
történik velem, fokozódó baj van:
ráncosodom, percről-percre gyorsabban.

Elhivatottak

Szentek Szentje, Úristenünk az égben,
aki nyitott lelkünk legmélyén is laksz,
akit az ész fel nem foghat, gyöngéden
dédelgető, széles öledben ringatsz.

Mert megismertük áradó szépséged,
tetteinkkel Téged dicsérünk, Szellem!
Hadd legyen általunk virágzóbb élet,
végre béke minden kontinensen.

A Te nevedben hozunk fényt az éjben,
a tévelygőknek hirdetjük Igédet;
nálunknál senki sem értelmez jobban.

Harc: a Szeretet szelíd fegyverével
a mi szánkból ismernek meg a népek,
s jönnek, imádnak vég nélküli sorban.

Eltiportak és unokáik

(November negyedike emlékére)

Mint férget tiportak el. Soha többé
nem sikerült feltápaszkodnunk; egyre
mélyebbre sülyedtünk bele a szennybe,
és sár lettünk, híg sár, az anyaföldé.

Szelek jöttek; vadul felszárítottak.
Porrá váltunk, felszöktünk a magasba;
ott keringtünk, de az esők lehoztak,
belemosódtunk a szürke salakba.

Úgy lett végül is szétmállott húsunkból
termő humusz: fűvek, fák elesége.
Konok helytállásunk hősiessége

ugyan hiába volt, de vérünk újból
forr, éled késői utódainkban;
mindent értő, nyugtalan szemük villan.

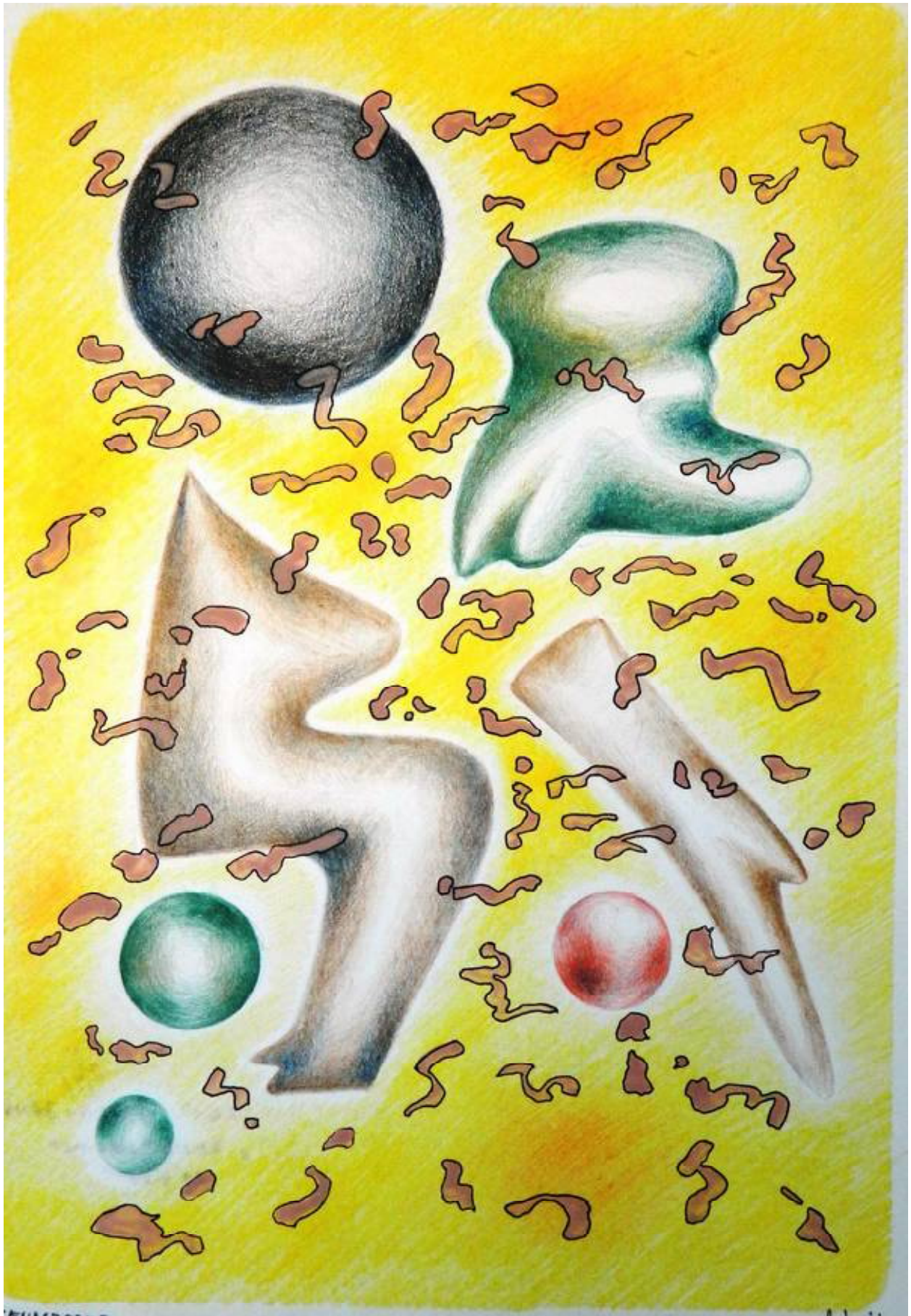
Eltűnt a tél

Az úton végig, ahol megyek, itt-ott
tegnapról maradt, napsütötte tócsák,
mély patkónyomok: földbe vésett formák,
letörött ágak, néhány elhajított

csikk a fűvek között. Felnézek. Körben
fénylik a táj; távol, a messzeségben
sovány kis felhők a kék levegőben.
Valahonnan szálló füst szagát érzem.

Kora tavasz van. Virág még nincs egy sem,
hogy letéphassem és hazavihessem.
Az egész sík mező fakó, kopár.

Kivágott fák, gúlában fahasábok;
a fűrészpor a földön arra vár,
hogy fújja a szél, s belepje az árkot.

Rendszerhiba (színes ceruzarajz, 38x50 cm.)

CSÁKY KÁROLY

Öröklét – veled

Ó, tested
elengedtem
azon a hajnalon,
tudod,
hisz mást nem tehettem.

Hiába szólt egykor
virradatra a kakas,
Atyánk fia is meghalt értünk,
s csak Mária fájdalma által
vigasztalódhatott
már
a világ.

De magához vette gyermekét
az Úr,
s a halál felett
győzedelmeskedett
az öröklét.

Látod,
azóta a te
hiányod is
kivirágzott:
szívembe költöztél
ismét,
s én újra
szerelmes lettem
beléd.

Lám, az idő
termékennyé tette
a fent
és a lent
közti távolságokat,
s mi is egymás mellé
kerültünk megint,

ahogyan a menny és a föld
is egybeér majd.

Lelked
testközelben ragyog tovább,
mint azon a nyári éjszakán
az égboltra kiült csillagok.

2016.szept. 12.

HORTI ZOLTÁN

Favágók

I.

A hűvös, őszi korareggel hangjaival telt meg az erdő alja, neszek, madárfüttyök és rikoltások, itt ott egy-egy elhaló csörtetés. Kimért, láthatóan szokott tempóval érkezett néhány ember a fák alá. Hegyi emberek voltak, kívül és belül. Ruházatuk, mint általában az erdei munkásoké, zöld, barna erős vászon nadrág és zubbony, a fejeken kiskarimás zöld kalap. Szikár, inas alkatukat egy városi ember akár csenevésznek, erőtlennek gondolhatta volna, de erősek, acélosak voltak a csontokra tapadó izmok. A külső és a belső teljes egységének eredménye, hogy az emberek is, mint a fák keménnyé görcsössé, nehezen faraghatókká váltak. Megállva a fák alatt leeresztették a fejszéket, fűrészeket, melyek kopott fémcsillogása idegenül hatott az erdő és az emberek egységében. Mint egy állandó szertartás, belekotortak a zubbonyuk felső zsebébe, előkerítve a puhadobozos, szűrőtlen cigarettát – hisz szűrőset csak az asszonyok meg a városiak szívnak – és egy marokban lobbanó gyufáról sorra felizzottak a cigarettavégek. Semmi kapkodás, a gyufa végig ég, de a tűzadó nem kapja el a kezét. Kérges, bütykös, ágcsonkokat idéző ujjainak nem árt a láng, hisz ezek az emberek évezredek barátságban, testvérségben vannak a tűzzel. Szívják a dohányt csendesen és nézik az erdőt. Látták már elégszer, hisz itt nőttek fel, számtalanszor álltak e fák alatt, de mos a feladatot nézik. Az előttük meredő hegyoldal erdejében már hetek óta jelölve a vágásra rendelt fák. Tegnap az erdész is bejárta velük a területet s most minden felelőssége a munkának az övék. Az egyik mélyet szív a csonkká égett csikkből s a földre hajtja, majd akkurátusan eltapossa. Felnézve az oldalon, szól a többihez - Akkor ti Sándor, menjetek fel Babakő mellé s ott kezdjétek, azokkal, mi Andrással meg Lajossal a Málnás felé kezdjük. Délben jönnek a lovakkal huzatni, addigra lesz is mit.

Több szó nem hangzik, a szerszámok ismét kézbe kerülnek és kettéválva a csoport megindul a fák alatt. Csendes, határozott léptekkel kapaszkodnak az egyre meredekebb oldalon, míg a gerinc alá érnek.

-Itt jó lesz.- szól az egyik s tarisznyáját egy tavaj vágott fa tönkje mellé teszi. A másik kettő is lecihelődik és keresik az első fát, mivel a döntést kezdjék.

- Az ott fenn, avval kezdjük.- és a néhány méterre álló, magas tölgyre bök egy vastag göcsös ujj. Odakapaszkodnak a fa mellé felnéznek az óriásra, mintha egy társukra tekintenének s egyikük kezéből egy kis üveg pálinka villan elő. Az első kortyot kilötyinti a fa gyökereire, mintha ősi áldozatot mutatna be, majd rövidet húz az üvegből és adja tovább. Mikor a dugó visszakerül az üvegbe s az egy fa tövébe, már más tekintettel szemlélnék körbe. Nem lesz több ilyen az erdő képe, a Nap sugarai szabadabban terülnek majd a környékre, nem játszanak, villannak a fa levelei között. Kézben a harcsafűrész és egy fejsze, röpké perc múlva már csattan a fa oldala és utánna sírva zizeg a nagy, hasas fűrész. Félóra múlva harsan a kiáltás – Vigyázz, dőöl a fa! – recsegés, ropogás, mintha puskával lőnék a gyászsortüzet és az óriás, leveleinek zuhanó sóhajával ledől. Gyakorlott szemek és kezek pontos számításával a fa nem akadt fel társaira, kezdődhet a gallyazás. Határozott tempóval sorra dőltek a fák. Az ötödik után megálltak a döntéssel, hogy a lovak érkezéséig annyi törzset letisztítsanak, legallyazzanak, mivel a huzatást elkezdhetik. Kis idő múlva már hallatszott a lovak és a huzatók zaja egyre közeledve. A fadóntók megálltak s egyikük szája elé tölcserít formázva két tenyerével, nagyot kiáltott – Haaaj, te, Gabiii! Haaj! Ide fel Babakőreee! Haajjj! – Zengett a szó s viszhangzotta az erdő, a válasz sem késett sokat – Haajj! Heejj! Megyeek! – Távolabbról érthetetlen kiáltás hangját hozza az erdő alja, a másik csoport hívta a maga huzatóját. Egyikük a pálinkás üvegért indult, két társa a szerszámokkal már a tarisznyáknak vette az irányt. Ideje volt az ebédnek, s amúgy is pihenni kell egy kicsit, hisz ez a rend. A munka, az élet rendje. Mert itt a hegyek között mindennek megvan a rendje, a munkának, a pihenésnek, az evésnek, születésnek és a halálnak is. Súlyos, nehéz, nyugalmas rend, ami biztonságot, életet ad. Szótlatlanul falatoztak, kenyér, szalonna, kicsi kolbász, hagyma, mint évek óta, évszázadok óta. A csörtetés egyre erősödött s már az ember biztató szavait is hallották, mivel a kis mokány hucul lovacskát nógatta a kapaszkodón felfelé. Három fej fordult az erdő alja felé.

– A Bagó lesz az, annak ilyen a járása, az szuszog így- szólt egyikük s már fel is bukkant az állat feje és a két másik ember csendben bólintott. A ló mögött lépkedő férfi nem különbözött a többitől sem külsőre, sem belsőre. Aki nem ismeri a hegyi embereket akár egycsaládból valónak is gondolhatná ezeket.

-Nee, te Bagó, ide nee! –Az állat felszerszámozva érkezett, hátán a húzatáshoz felmálházott láncok. A Gabinak szólított lepakolta az állat terhét s egy vékonyka fához kötötte a lovat, mely fejét azonnal a gyér, erdőalji füveknek fordította s komótosan hersegettetni kezdett.

– Jókora jöttél- szólt az egyik fadóntó s a pálinkásüveget nyújtotta a húzató felé, ki egy jót kortyolt belőle s száját vissza kézzel törölve adta tovább az üveget. Kevés szóval rövid mondatokat váltottak, majd a kezek a zubbonyok zsebei felé indultak. Ideje volt a cigaretta elszívásának.

– A brant egye meg, hát nem otthon hagytam a teli paklit, ez meg né, kiürült – mordult az egyik. -Adj már egy szálát -fordult társa felé, de látta, hogy az is épp összetűri markával a megüresedett csomagot. – No, most oszt itt maradtam ebéd utánra, még egy jó füstöt sem szíhatok!

– Hozzak e? –kérdezte a három közül tán legfiatalabb. Bár korát neki sem lehetett megbecsülni, arca olyan cserzett, mint a többié, csak az élet ekéjének nyomaiból, a mély ráncokból volt kevesebb rajta.

– Honnét hoznál, tán bemész Pócsához a fáluba, a bótba?

-Átlépek István bátyámékhoz a Málnásra – szólt a fiatalabb s már talpon volt, indulóban.

– Hagyd el, majd szívunk este.

– De én is színek, no! Jövök hamar, átlépek a völgyön úgy gyorsabb- az utolsó szónál már csak a hátát látták.

–Had menjen, ő még bírja – szúrta fogai közt a szót a harmadik, s a csikket, mi maradt ujjai között, belenyomta a földbe. –Addig ejtőzzünk egy kicsit! – s kalapját szemére tolva, kezét feje alá téve hanyatdólt. Cigaretta híján társa sem tehetett egyebet s szemét behunyva rövidesen szuszogása csendes horkolássá erősödött. Arra ébredt, hogy a vállát rázzák és beszélnek hozzá. A szavak még el sem jutottak tudatáig de a hangsúlyokból tudta baj van, nagy baj.

-Kelj fel Sándor, kelj fel, Jóskát agyonütötte a fa!

Az álomtalan alvás minden bódult terhével, pillanatnál rövidebb idő alatt tünt el s rugóként mozduló lábak, kezek már áltó helybe fordították Sándort.

-Mit beszélsz?!

-Istvánék kiáltották át, gyere hamar!

Megindultak a lejtőn bukdácsolva, futva, ahogy bakancsuk, gumicszmájuk engedte. A húzató, Gabi már majdnem a völgyben volt, hallották csörtetését, a megbolygatott kövek gurulását, ágropogást. Csak néhány percebe telt s a völgy alján, a kis patak vizét gázolták nem keresve lépőköveket, csak a hihetetlen gondolat, Jóska halálhíre dübögött fejükbe. A szemközti meredek oldalon fátörzsekbe kapaszkodva rángatták fel magukat, szinte kiszakítva karjaik izmait s az oldal közepén már hallották társaik hangját.

-Vágd, ...óvatosan emeld, ... vedd le róla...

Meglátták a többit, öten álltak egy nagy bükk mellett s köztük a földön egy kifacsarodott, sebzett test, Jóska.

Zihálva estek a többiek mellé, akadozva törtek elő a szavak.

-Él?... Mi történt...?

Ki, reggel a csoportokat elosztotta, levette kalapját, fejét leszegte és bár csendesen mondta a szót, de mint óriás harang kondulása, oly erővel hallották magukban

-Meghalt!

Csend lett, egyszeriben igen nagy csend. A madarak sem szóltak, még levél sem rezdült, hirtelen megfagyott, kimerevedett a világ és a kedves őszidő, hideg jégveremmé vált ott a hegyen. Meghalt! Csak ez a megrendíthetetlen fekete szó lengett az egész erdő fölt, az ágak közt, ezt ontotta magából a korhadó avar, a földből előtüremkedő sziklakövek. Meghalt!

II.

A templomból zászókkal kísérték ki a koporsót, az ének csendes, vigasztaló fájdalommal szólt. Elő a pap a kántorral, mögötte a keresztvivő ministráns, majd a koporsó, mit négy ember vitt a vállán és az özvegy a gyermekekkel. Az asszony még fiatalnak tűnt, de egész lényéből sugárzott a megtörtség. Talán nem is megtört, inkább mint a deszka, vagy fatábla, mely túl nagy terhet kapott, és szilánkjaira hasadt, úgy tépte szét őt is a bánat és a kétségbeesés, hogy eztán mi lesz. A kisebb gyermek ijedten szorongatta anyja kezét s a történéseket nem értve de érezve a bajt, csendesen sírt. A nagyobbik, egy fiúcska, tán nyolc- tíz éves forma, anyja másik oldalán száját keményen összeszorítva csorgó könnyekkel kísérte a koporsót. Mögöttük a templomi zászlók és a gyásznép, az egész falu, ki mozdulni tudott. A gyászmenet közepén egy asszony, láthatóan az ura nélkül lépdelt, akkor kapta fel földre szegett tekintetét, mikor egy másik csendesen megszólította.

-Hát, Sándor hol van?

-Odahaza, nem tudott eljönni. Felöltözött, asztán elhagyta az ereje.

-Még mindig magát eszi? Megmonták, baleset vót, nem miatta, ... a fa felakadott s reaesett Jóskára.

-Aszt monta, miatta kellett meghaljon, mer cigarettát akart, s ha azt nem akarja, Jóska nem megyen át a Málnásra. Meg a Kati, mikor megtutta, hogy az ura az enyémmek indult cigarettáért, hát monta, inkább az Isten Sándort ölte volna meg, nem a kétgyerekes apát. Még meg is átkozta.

-Csak keserűségiben, majd megnyugszik, megbékél. Az Isten rendelte így.

A magányos asszony nem szólt, sóhajtott s énektelenül, némán kísérte a halottat.

III.

Csendesen, szinte direkt rejtőzve bújt meg a falu a hegyek ölelésében. Csak egy út vezetett be s ha valaki el akarta hagyni, hát ugyanarra kellett kimenjen. A haragos zöld fenyők, a sárguló bükk és tölgy erdők aljában kapaszkodó kaszálók, lennébb krumpli földek mutatták az emberi küszködés bizonyosságait. A faluba nyúló dombocska tetején állt a templom, alatta az iskola, mögötte a temető, közepén Isten háza, előtte a kezdet s mögötte az örökké való vég. Mintha keretbe foglalnák az életet. A főutca menti házak között itt-ott rövidke utcák nyíltak a hegyoldal felé, de a közeli meredek oldalak tán megriaszthatták őket, mert három-négy teleknél messzebb nem mertek elfutamodni. A porták végiben, a szérűkertekben néhány göcsörtös szilva és almafa, az udvarokon egy-egy diófa szolgálta az embereket. A házak és porták, mint a bennük élők, az idegennek egyforma képet mutattak. Két kis ablak az utca felé, portára hosszan nyúló ház, végében istálló és a szín a szekérnek. Fehérre meszelt falak s a vénebb épületek mintha együtt öregednének, ráncosodnának gazdáikkal. Itt-ott levetik a meszet, a tapasztást és látni engedik egy-egy kő sarkát, élet, miből a ház épült, épp úgy mint öreg emberek kezén az inak, erek és csontok látni engedik az emberi lélek házának építőköveit.

Az egyik mellékutcácskába fordult be épp a pap. Így, reverenda nélkül tanítónak nézné valaki, ha fehér gallérbetétje ki nem ütne fekete inge nyakán. A második kapun nyit be hangosan köszönve.

-Dicsértessék a Jézus Krisztus!

A tornácon ülő férfi lassan emeli szemét a vendégre, ki megállva a kapuban várja a köszöntés válaszát. A gazda csak néz, fekete tekintettel, mint akit a pokolból rántottak ki, akarata ellenére, hol a maga harcát kell vívnia életre halálra. Nézi és a csend sűrűsödik az udvaron. A pap rendületlenül áll és vár a feleletre, mint egy harcos, ki teljes bizonyossággal lép a küzdőtérre ellenfele elé. A nagy csendre az ajtóban egy asszony feje jelenik meg, ijedten kapaszkodik az ajtófélfába. Tudja, most ő nem szólalhat meg, ez a küzdelem már nem az ő erejének való. A harc némán, láthatatlanul, rövid és mégis végtelennek tűnő ideig tart, két kemény tekintet tusakodik. Isten harcosának tekintete változik előbb. Szeretet, sajnálat és megbocsátás árad belőle a másik felé, a gazda leszegve fejét csendesen válaszol

-Mindörökké.

Csak ekkor lép a tornáchoz a pap és néz körül a portán. Az udvaron kinőtt a gaz, szerszámok itt-ott elhagyottan. -A pusztulás képe- gondolja magában, de hangosan így szól:

-Sándor, lassan esztendeje nem járt templomban. Még Karácsonykor és Húsvétban sem. Nem élhet Isten nélkül!

A tornácon ülő, ráemeli ködös tekintetét s úgy szól, mint tanár szól a diákhoz,
-De, élhettek Isten nélkül. Élhettek, mert Isten nincs! Vagyha van, hát nem jó, nem igazságos, mert Jóska meghalt és én élek.

Kerkre nyílt Isten vitézének a szeme, e súlyos szavakra, de nem félemedett meg. Beszélni kezdett, az Úr akaratáról, megbocsátásról, kegyelemről. Mind hiába. Kemény páncél borította be a másik lelkét, azon nem törhetett át. Nem szólott ellenfele, hallgatott és nézet. Nézett de olyan tekintettel, mely megtörte a pap minden erejét, minden fegyverét. Félórája tartott a küzdelem egy lélekért és az egyházi ember utolsó reménységét elővéve letérdelt a másik elé és hangosan kezdte az imádságot :

– Miatyánk, ki vagy a mennyekben. . .

A tornácon ülő férfi megemelkedett a székből, felállt. A pap mint vértanú, felemelt fejével mondta az imát s nem tudta mi lesz, a másik megüti e vagy egyebet tesz. Sándor nehéz sötét lépéssel belépett a ház ajtaján s becsukta magamögött az ajtót. Kizárta a papot, kizárta a világot, kizárta Istent.

IV.

A kisváros nyárvégi nyugalmaiban az emberek a vidéki élet tempójában éltek, intézték ügyes-bajos dolgukat. A térré terebélyesedő főutca adta a központot. Egyik oldalán a Városháza, mely száz esztendeje még megyegyűléseknek adott helyet, szemben egy régi kopott szálloda, mi manapság a kevés átutazónak ad menedéket. Öreg, vastagfalú épületek rejtik a hivatalokat, középen zöldpatinás katona omlik tépett bronz zászlója alá, emléket állítva a város háborús eseményeinek s a tér végében a Nagy Templom, mely a Fő utcát kettéválni kényszeríti. A kisvárosi emberek látszólag nem foglalkoznak mások dolgával, persze a pletyka, a történekek híre itt is terjed. Azzal a férfival, ki a téren mint elveszett gyermek nézelődött, keresett valamit, senki nem törődött. Gondosan tartott de mégis viseltes öltönyben – rend ruhában – magasan gombolt fehér ingben, fején fekete, láthatóan ünnepre tartott kalapjában elütött a kisváros polgárihangulatától de mégsem vették észre. Ököibe szorított keze, most nem a düh, hanem a tehetetlenség, az elveszettség jele volt. Szinte magába kapaszkodott, hogy ez az idegen világ meg ne rettentse még annál is jobban, mint amennyire rettegéssel töltötte el az állomástól idáig taró úton. Nem jött volna ide soha, főleg oda nem, hova készült, de jönnie kellett és a rettegésnél is nagyobb erő hajtotta célja felé. Egy férfi közeledett s mikor tekintetük találkozott, felé lépett, segílyt kérően.

-Jónapot kívánok, - szólította meg a siető embert – segítjen kérem! Megmondaná, a rendőrséget hol kapom meg?

A kérdező megtorpant, öltözetéről rögtön felismerte a falusit a másikban, most szinte büszke volt magára, hogy nem tévedett, hisz a beszéd is igazolta meglátását.

-Lássa, jó ember – kezdte, a köszöntést sem viszonzva, igazi városi tempóval, magabiztosan – ott, az a kétemeletes sárga. Aztán, vigyázzon, - hunyorított a kérdezőre s kis felsőbbrendű humorral akarta folytatni a barátkozást - bemenni könnyű, de nem mindenkit eresztenek ki! – és egy mosolyt engedett a másik felé. Ám az nem mosolygott vissza, sötét, zavaros köd szállt szemére és tompa hangon mondta:

- Engem nem fognak kierszteni, én megöltem egy embert.

A városi járókelő hirtelen megriadt, hogy egy gyilkossal elegyedett szóba, ijedten odább lépett és szinte elszaladt. Talán attól félt, a másik bűne fertőzhet, vagy belekeveredik egy rendőrségi, bírósági ügybe.

A feketeöltönyös megindult az épület felé, keresztülvágva a téren, egyenesen a kapura. A kapus hamar megértette, hogy gyilkossági ügyet akar jelenteni az ember. Előkerült az ügyeletes tiszt és egy szobába vezették a bejelentőt. Kopott dohányfüst szagú és a füsttől sárgult falú szobácska volt. Kétoldalt íratszekrények s egy ajtó, kitudja hová, íróasztal két oldalán egy-egy székkel. Az asztal végébe állítva írógép, mögötte egy fiatal leány.

-Tessék leülni! – Mutatott a helyet az ügyeletes tiszt, ő az asztal másik felén húzta maga alá a széket.

–Neve? Születési helye és ideje? – Pattogtak a kérdések, mint az írógép, mi a csendes válaszokat rögzítette.

-Milyen gyilkosságról van szó? Az elejétől mondja, és mindent!

-A héten lesz egy esztendeje, hogy megöltem Jóskát – kezdett bele csendes határozott, megkönnyebülést árasztó szavakkal.

-Állj! – kapta fel fejét a rendőr. Jobb kezével az asztal alsó lapján megnyomott egy gombot, rögtön

feltárult az oldalsó ajtó és belépett egy egyenruhás. A tiszt csak a fejével intett s a másik megállt az ajtó mellett.

-Folytassa! – utasította, hivatalossá váló hangon a széken megrohadva ülő férfit.

A mondatok megidéztek az elmúlt ős tragédiáját. Az utolsó szavak után felállt a tiszt, odalépett az írógéphez és kivette a hárompéldányos jegyzőkönyvet. Végignézte a papírt majd a vallomástevőre tekintett. Meglátta a szeméből áradó könnyörgést, a büntetés utáni vágyat, mi szinte sikoltott rá. Összegyúrta a lapokat, a szemétkosárba hajította, és az asztalt megkerülve a megtört ember mellé lépett. Csendesen szólt.

-Menjen haza jóember. Baleset volt.

-Nem! - jött a kétségbeesett válasz. -Én öltem meg!

-Már emlékszem, a kollegák vizsgálták az ügyet. Baleset volt. Az erdészt bíróság elé vitték, mert nem volt magukkal. Nem maga a hibás.

-De... hát én... ÉN öltem meg Jóskát! – emelte hangját és fejét egyszerre a “gyilkos”.

-Menjen, menjen haza! Pista kísérd ki ezt az embert! – szólt a másik rendőrnek a tiszt. Elfordult az ablak felé, cigarettát vett elő a zsebéből, felkattintotta öngyújtóját és merengve fújta ki a füstöt. A közrendőr, könyökénél emelte a megtört férfit, ki már nem tudott semmiről csak az dübörgött benne, nincs menekvés.

V.

A faluba két rendőrautó érkezett, az egyik lekanyarodott egy mellékutcácskába, a másik a felvégen túl állt meg, hol már az erdész és még egy ember várta az egyenruhásokat.

-Merre van? – kérdezte a civilruhás nyomozó a helybéli férfiakat?

-Arra fel, a Málnás oldalába- mutatott az egyik hegyoldalra az erdész.

Megindultak, az egyenruhások nehezen kapaszkodtak a nedves, csúszós avarban. Félórai kapaszkodás után az erdész megállt és felfelé mutatott.

-Ott van, nem nyúltunk hozzá.

Tőlük, húsz méterre egy tölgy göcsörtös alsó karján, fekete rend ruhában férfi himbálódzott egy kötélén. Kezeit kicsit széttárva testétől, mintha csak azt kérdezné “Mit tettem?”

VI.

A temető sarkában két sír állt külön és most egy új gödör várta azt, kit a szentelt föld, be nem fogadhatott. Négy férfi hozta a koporsót egy asszony ment utánuk. A pap csendben az asszony mögött, civil ruhában imádkozott félhangosan. Néhány férfi követte őket, leszegett fejjel. Tekintetükön látszott, hogy befelé néznek s magukkal beszélnek meg az életnek ezt a törvényét, mit valójában természetesnek vettek. Dübögtek a koporsóra hulló földrögök s az asszony, ki megtört, az égnek emelte könnyes szemét. Némán formázták ajkai a szavakat – Áldott legyen a Te szent neved! - mert tudta, hogy ez a halál a maga teljes borzalmával kegyelem volt, megváltó kegyelem, mind neki, mind férjének.

A temető kapujában csendesen búcsúztak a koporsót kísérő férfiak és a pap. Mikor magára maradt az asszony, vette csak észre, hogy az út túloldalán egy másik feketébe öltözött fiatalabb nő áll két kisgyermekkel. Feléje lépett a fiatalabb nő s megszólalt – Jöjjön, egyen valamit!

Együtt indultak le a templomdombról s a nagyobbik fiúcska meleg, kis tenyere belekapaszkodott az idősebb nő kezébe.

Csendesen szitálni kezdett az őszi eső.

2013.08.29

Öreg hárs (szénrajz, 40x68 cm.)

KOVÁCS T. ISTVÁN

Mi jöhet még

Azon a téli napon, amikor az a metsző hideg szél rohangászott az utcákon, s ráadásul még a meteorológusok is mínusz tíz-hétfő fokot jósoltak a reggeli rádió hírei közben, Farkas Lajos üzemi lakatosmester nem ment munkába.

-Maga nekem nagyon gyanús - mondta előző nap a háziorvosa. - Itt van a beutaló. Hozzon egy laboreredményt a szakrendelőből. Ide írtam, hogy mire vagyok kíváncsi. Tudni akarom, hogy mennyi a cukorszintje, meg néhány más, egyéb.

Farkas szót fogadott a doktornak. Reggel hiába ingerelte a finom friss sült krumpli, amit mindig libazsírba szeretett mártogatni. Most nem ült oda az asztalhoz. - Menni kell - biztatta magát. Elvégre nem árt, ha megtudja, hányadán áll az egészségével. Ahogy a közmondás szól; Hatvan felé, hazafelé. Ő pedig már a kora szerint közeledett ahhoz az évszámhoz.

A feleségével is közölte, hogy a szakrendelőbe megy.

- Attól még reggelizhetsz - biztatta az asszony, mire a férje kénytelen volt elmagyarázni, hogy laborvizsgálat lesz, tehát üres gyomorral kell jelentkeznie. Nem szívesen említette ezt, mert a neje hasonló esetektől mindig kétségbe esett. Most például a korareggeli hideg is nyugtalanította, s mindjárt a legmelegebb ruhákat és a jégeralsót erőltetette a férjére, hogy az meg ne fázzon. Farkasnak pedig jól esett ez a gondoskodás. - Mégis csak bölcs dolog a házasság intézménye - jutott az eszébe, amikor kilépett a hideg szeles utcára. A lakásuktól szerencsére nem volt messze a buszmegálló, s arra gondolt, hogy bár közel a rendelő is, mehetne akár gyalog, de most inkább a tömegközlekedést választja. Az elnevezés ebben az esetben pontosnak bizonyult, mert valóban tömeg várt a járműre, amelynek már percekben belül érkeznie kellett volna, de nem érkezett.

- Már az előbbi járat is kimaradt. - mérgelődtek az emberek. - Ha egy kicsit hidegebb van, már zavar keletkezik - mondogatták bosszúsán.

- Az egész infrastruktúrában ez a helyzet - jegyezte meg egy bőrkucsmás fiatalember, aki közben a karjait tornáztatva s-mások arcát fürkésztve, hogy mit gondolhatnak órára, aki még azt is tudja, mi az az infrastruktúra.

- Na végre! - morajlott fel a tömeg az érkező jármű láttán. Mindenki igyekezett közel kerülni a nyitott ajtóhoz, mert odabent már teljes volt a zsúfoltság. A kocsivezető nem is nagyon forszírozta a bérletek felmutatását, hanem csak biztatta az utasokat. - Beljebb emberek, beljebb! Mert még a következő megálló utasait is fel kell venni. Sorra robbannak le a kocsijaink.

Az öreg masina asztmás hörgéssel lassacskán elindult, és majdnem lépésben haladt tovább a kisváros kanyargós útjain.

- Jaj Istenem! - ijedezett egy idősebb asszony. Súrlódik hátul a kerék. Földet ér a kocsijaja!

- Recseg, ropog. Csak nehogy felboruljon valamelyik kanyarban ez a kaszli - aggódott a hátsó ülésen valaki.

Egy fiatalasszony kiszállt a következő megállónál. - Inkább elkésem a munkából, de gyalog megyek, mert félek. - közölte, miközben még azt is megjegyezte, hogy sok mihaszna kiadás helyett inkább a járműparkot fejlesztenék.

- Mindjárt a kórházhoz érünk. Aztán már jobb lesz, mert a többség kiszáll - intette türelemre utasait a gépkocsivezető.

Farkas így érkezett a szakrendelőbe, ahol nem győzött azon csodálkozni, hogy mekkora embertömeg sorakozik a különböző osztályok ajtaja előtt, szőlítésre várva. Karjukon vastag télikabátot és mindenféle

téli holmikat cipelve léptek be az orvosi szobába, mikor rájuk került a sor. Mert az épületben sehol sem volt ruhatár. Farkas is azt kereste pedig, hogy addig megszabadulhasson a magára aggatott téli holmiktól, mire oda kell nyújtani a karját amiatt a kis tűszúrás miatt.

- Ruhatár? - He-he. Hát az már csak volt és többé nincs - nevetett keserűen a portás. Azelőtt a ruhatáros szerepét is ő töltötte be. Csökkent munkaképességű ember volt, láthatóan kórosan elhízott, mozogni alig tudó. Igen kevés fizetéséhez jól jöttek azelőtt azok a százforintosok, miket a betegektől kapott.

- Miért nincs ruhatár? - kérdezte Farkas.

- Kellott a helyiség a WC-papírok tárolásához.

- Annak nem találtak más helyet?

- Nem, nem. Mert nem is kerestek - tárta szét karjait az ember, aztán halkán odasúgta;

- Megirigyelték tőlem azt a kis melléket.

A laboratórium előterében is jelentős embertömeg várt a sorára. Volt, akit a hozzátartozója is elkísért, hogy addig vigyázzon a családtag gúnyáira, amíg odabent a karjából leveszik azt a pár csöppnyi vért. Ám előbb sorszámot kell tépni egy kis automatából, aztán meg kell várni míg egy elektromos készülék kiírja ezt a sorszámot. Ami azt jelenti, hogy odamehet egy kis ablakhoz, mely mögött két adminisztrátor ül és elveszi a beutalót. Egyikük arra ragasztja fel azt a sorszámot, minek alapján majd a központi laboratóriumban azonosítják, a leletét. Legjobb esetben másnap, vagy később. Jó esetben számítógépen küldik el a házi orvosnak, de meghatározott napon személyesen is át lehet venni a szakrendelőben.

- Az adminisztráció után még meg kell várni az ablaknál kapott sorszám közlését, melyet egy újabb kis elektromos készülék írja ki annak a teremnek az ajtaja fölé, ahová aztán be lehet lépni. Odabent, mint valami gyári szalagrendszerben, zajlik a nagyüzem. Legalább négy fehérköpenyes hölgy szívatja a páciensek vérért a fényes kis üvegfiolákba, s közben nevetgélve társalognak is egymással. Nekik ez már megszokott napi robot, rutin-ösművelet. Olykor felsír egy-egy félős kisgyerek, vagy elsápad egy fiatal nő, akinek még először van itt dolga. A gyakori veradók, akiket sokszor, sokféle panaszuk miatt küldenek ide, közömbösen várják, hogy rájuk kerüljön a sor.

Farkas Lajos sem kezdő már, de mindig tart a kezdő és még rutintalan nővérektől, akik nehezen találják meg az ember vénáját. Most szerencséje volt, mert egy molett, jókedvű, ötvenéves kinézésű hölgy szólította;

- Tessék Uram! Maga a következő. Beszélgetett is a pácienssel, hogy elterelje a figyelmüket. Farkas is mondott valami derűset, aztán már kész is lett.-

- Pisilni nem kell? - kérdezte felszabadultan, és a nővér mosolyogva válaszolja: - Nem, magát most nem pisiltetjük meg.

- Jaj de jó! - derült fel erre Farkas, mert emlékezett azokra a borzalmakra, amiket átélt már néhányszor abban a mocskos, undorító férfi-WC-ben, ahol műanyag pohárba kell vizelni, s a poharat betenni egy keskeny kis ablakon a tárolóba. Felállt tehát a művelet helyéről. Pár percig még ott maradt a helyiségben és a tampont ott tartotta a szúrás helyén, aztán ránézett.

- Jó. A vénából már nem szivárog - állapította meg. Az egyetlen fogason függő ruhaneműk közül kihalászta az oda aggatott pulóverét, sapkáját, télikabátját, válltáskáját. Amikett odabent nem aggatott magára, azokat kivitte az előtérbe és ott folytatta az öltözködést. Csakhogy túl van az egészen - gondolta és az órájára nézett. A helyi buszjárat indulásáig még volt harminc perce. Éhes lett. Addig megenne egy túrós batyut a büfében - gondolta. Ámde az csak az árlistán szerepelt, aznap nem volt kapható. Megnevezett még két hasonló árban kínált süteményt, de délelőtt 9 órakor még azzal sem szolgálhatott a büfé gazdája, csak a drága bécsis zsemlével. Na, de annyit nem akart költeni. Legyen inkább egy olcsó sajtos pogácsa. Azzal ő kibírja akár ebédig is. Utána még a folyosón felállított automatából ivott volna egy pohár meggyszörpöt. Ez a kívánsága sem teljesült, mert a földszinti masinák egyike sem működött.

- Talán tessék felmenni az emeletre. Ott is van egy automata - ajánlotta pultja mögül a nyereséjegy-árus hölgy.

Farkas Lajos ugyan furcsállotta, hogy még itt is nyereszkesnek, de megfogadta a tanácsot. Ment az emeletre. Az ott beállított automatába bedobta az előírt százforintost és a meggyzörp kijelzőnél megnyomta a gombot, ahogy szokás.

Semmi. A makacs pincérgép meg sem rezdült. Konokul hallgatott. Fekete gombszemeiből mintha dacos makacsság sugározna - vélte Farkas, de még várt. Már nagyon szomjasnak érezte magát. Talán azért, mert nem volt friss az a pogácsa.

- Lehet, hogy csak én nem vagyok szimpatikus ennek a gépnek? - nevetett bosszúsan.

- Próbáljuk csak - mondta egy mindenáron segíteni akaró ember, aki érdeklődve figyelte eddig Farkas küszködését. Most felállt az ablak mellett levő székről és ököllel oldalba vágta a masinát. - Na? Na!

- örvendezett az ember. Mindennek használ a verés, csak a cserépedénynek nem. A papírpoharat már kiadta.

- Na, de üresen.

- Várjon csak. Majd mindjárt. Aha! Már hallom, hogy csordogál.

- Csak csordogált, de már abbahagyta - bosszankodott tovább Farkas és kiráncigálta a fémkarral szorított pohárkát. - Mindegy. Ha negyedig van tele, akkor is kiiszom - közölte makacs elhatározással.

A pohár csak negyedig telt meg. Ajkához emelte. Kesernyész, savanykás lé csordult a torkába. Feketekávét, cukor nélkül. Farkas most elvesztette a türelmét, az órájára nézett. Nincs idő tovább vacakolni. Memni kell az autóbushoz. Gyors léptekkel, mérgesen elindult. Begombolatlan télikabátja úgy lebegett rajta, mintha különváltan futna a gazdája után. Neki pedig valahonnét a messze múltból, ki tudja hogy bukkant elő egy régi poén az emlékezetében, ami most hangosan az ajkára tolt. Mások által is hallhatóan azt kiabáltja:

- Kultúra nyima, zabrálómasina jesz!

- Csak nyugi. Csak lazán felfogni! - biztatta magát aztán ahogy a családban szokták őt biztatni, mert féltik, hogy egyszer megüti a guta, ha minden kis csekélység miatt felkapja a vizet. Kiment az utcára. Arcába vágott az éles, hideg szél. A buszmegállóban az órájára nézett. Igen. Még öt perc és a busznak érkeznie kell. Ezt mondta annak a két fiatal hölgynek is, akik odaérkezve nála érdeklődtek.

- Már tíz perc is elmúlt. - türelmetlenkedtek később a hölgyek. Mire Farkas azzal próbálta megnyugtatni őket: - Tél van. Hideg van. Közlekedni sem könnyű ilyenkor.

- Ez igaz - válaszoltja a fiatalabbik útitárs. - No, de előre tudhatjuk, hogy minden évben van tél és minden évben van nyár. Egyszer hideg, másszor meleg. Nem igaz?

A másik hölgy megértette, hogy a barátnője mire céloz, és derűsen helyben hagyta a véleményét. Aztán eltelt még újabb tíz perc, már többen is várakoztak és türelmetlenkedtek, míg végre feltűnt egy autóbushoz, amelyből az összes utas kiszállt, aztán a sofőr gázt adott és üresen elhúzott a várakozók mellett.

- Hát ez meg mi volt? - néztek utána és méltatlankodtak az emberek. - Legalább közölte volna, hogy melyik útvonalon megy tovább! Akkor a vele egy irányba tartók felszállhattak volna.

- Basszus! - kiáltott utána a Farkas mellett álló magasabb termetű nő is:

- Legalább annyit mondtál volna te nyavalyás, hogy bakfitty!

„Kultúra nyima, - jutott az eszébe megint ez az ősrégi poén, de aztán leltárt készített magában a reggel óta látott és megélt bosszúságokról. Majd arra gondolt, hogy vajon egész estig mi jöhet még. Mert nem haza megy, hanem a munkahelyére, mivel a napi munkaidő másik felét még le kell töltenie. - Na, odabent is mindig van valami baromság - gondolta. Aztán eszébe jutott, hogy mennyi baja van a magas vérnyomásával és hogy emiatt lazára kell vennie a dolgokat. Hát, hogy derüljenek is valamin, lazításként elmesélte a két hölgynek az egyszeri párttitkárról szóló anekdotát. Az pedig úgy szólt, hogy egykor, a régmúltban, a szabad pártnapon kritikus felszólalások is hallatszottak, mire a titkár összefoglalva az elhangozottakat, azt válaszolta: - Elvtársak! Vannak még hibák, de majd fejlesztjük őket.

Felesleges istenek (tempera, szén)

HÖRÖMPŐ GERGELY

A lakoma

Jártam díszes ebéden, vacsorákon,
a díszlet olyan volt, mint az álom,
úgy elbeszélgettünk egymás feje fölött,
és az unalom zsongott minden mögött.

Ettem zsíroskenyeret újhagymával,
némán rágva csak, intettem a számmal
barátaimnak, hogy minden jó, szép,
örök otthont sugall a dunaparti ég.

Egy nagy lakomára vagyok hivatalos,
nem volt ilyen se régen, se most,
bár egy kegyes Gazdának
vendége voltam,
az lesz az igazi,
mennyei lakodalomban!

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

Veronika gyermekei

II. rész

4. FEJEZET

Varga Vera ezen a füledt, meleg reggelen különös álomból ébredt.

Tisztán emlékezett rá, hogy kedves, jóságos angyalarc hajolt föléje, hófehér ruhája tündökölt, mosolyogva és olyan szeretettel simogatta az arcát, mint még soha senki. Megbűvölten, moccanatlanul tűrte, mert félt, hogy elriasztja, márpedig csodálatos volt érezni, ahogy szelíden babusgatja, becézgeti.

Homályosan úgy rémlett, beszélt is valamit...

Mit mondhat egy angyal? Bizonyára azt, hogy ne féljen, nem akarja bántani, ezután minden jó lesz, odafentről majd vigyáznak rá, csak ő legyen engedelmes, tisztességes lány. Szavakra is visszaemlékezett, olyanokra, mint „*Soha többé nem akarom...*” „*Majd én adok neked!*”...

De mit? Jó lett volna tudni, hogy értette ezt? Még az is lehet, hogy nem róla beszélt, hanem más bűnösökről, mert újból megcirógatta a haját és a fülét is babrálta.

Milyen furcsa... A fülét vajon miért? Azt nem szokták ciróogatni. Bár, ki tudhatja, lehetséges, hogy az angyalok között mások a szokások?

Az ébrenlét és az álom határán kezdtek összezavarodni benne a képek, pedig olyan jó lett volna még tovább álmodni a szépséges látomást, látni a ragyogóan csillogó szárnyakat... Vagy a szárnyakat is csak képzelet?... Ha legalább a nevét megmondta volna!

Vajon honnan jöhetett?

Buta kérdés: az angyalok az égben laknak! Hol lakhatnának máshol?

A nevelőintézetben, amikor még kicsi volt, hallott a nagyobbaktól beszélni angyalokról, a Jézuskáról, különösen karácsony táján, de csak titokban, egymás közt suttogva, mert a nevelők haragudtak, ha a gyerekek vallásos témákról fantáziáltak. Nyolc-tíz éves lehetett, amikor félelmét leküzdve, életében először és utoljára bekíváncsiskodott a katolikus templomba; tátott szájjal csodálta a falra festett meztelen, szárnyas gyermek-angyalkákat, amint pufók arccal fújják a trombitáikat, a szakállas, maguk elé meredő szentek szobrait, a szelíd arcú, kisfiát karjában tartó Szűz Máriát. De legjobban a felnőtt angyalok tetszettek neki. Igen, ők az Isten beosztottjai, hozzák-viszik a híreket, pontosan úgy, mint a felvigyázók az intézetben: ha valaki rosszkodik, felírják és jelentik a...

Kinek is? Közvetlenül a legmagasabb helyre, vagy vannak közvetítők? Kicsoda? Szűz Mária? Vagy a Jézus Krisztus? Eszébe jutott, hogy a nagyok mesélték: a mennyországban hemzsegnék a szentek, akik, amíg éltek, csupa jót tettek a szegény emberekkel, nem vertek meg senkit, nem loptak, nem hazudtak, és segítettek az olyan árvákon, mint ő. Lehetséges, hogy a szentek is közvetítenek?

Vajon az angyalok is földiek voltak valamikor?

Ezt okvetlenül tisztázni kell. De kivel?

Az biztos, hogy valóságos, igazi égi személy jelent meg álmában. Más ki van zárva, csakis egy eredeti, templomi angyal lehetett, legfeljebb ez nem trombitált. Érdekes, eddig még nem álmodott ilyet soha, pedig milyen klassz lett volna.

Ki fogja ezt neki elhinni? Senki. Egyáltalán szabad erről beszélni, vagy mélységes titok? Miért ne szabadna? Az álom, akármilyen, nem tilos. Nincs tiltva!

A napsugár rátűzött az arcára, de még nem akarta kinyitni a szemét, jó volt így ábrándozva heverészni. Gyönyörű álom volt – s amíg a szeme csukva van, addig nem ér véget!

- Angyal látogatta meg! Egy eleven, égi szent! S éppen őt, akinek nincs senkije a világon.

Ez nagy dolog, óriási dolog, valamiképpen ki kell érdemelnie, hátha sikerül még egyszer visszacsalogatni, és akkor elbeszélget vele, kifaggatja, hogy hívják, mi a beosztása odafenn...

– Butaság, az álom nem jön vissza csak úgy, hipp-hopp, hiába erőltetné – intette magát.

Falevél hullott a homlokára és csiklandozta. Kézfejjével le akarta söpörni és valami éles tárgy megkarcolta a bőrét. Szempillája alól odasandított – és meghült benne a vér!

Az ujján gyönyörű ékköves és egy szépen cizellált, vastag arany karikagyűrű csillogott.

- Micsoda?! Ezek szerint még mindig álmodik?

- De nem!... Hiszen hallja az autódudák túlkölését, kora reggeli szellő fűjdogál, valahol nagy csörömpöléssel ládákat pakolnak. Gyűrű az ő kezén? Lehetetlenség. Sosem volt gyűrűje! Még egyszer rápislantott: a gyűrűk változatlanul az ujján ragyogtak. Hirtelen a füléhez kapott – és ott is köves, aranyos ékszert tapintott ki. Fülbevalója is van! Honnan? Mi ez?...

– Hé, ébresztő, Hófehérke! A nászéjszakát nem a bokor alatt szokás tartani! – reccsent rá egy parancsoló, kemény hang, majd rögtön rá pukkadozó röhögést hallott.

Most már kénytelen volt felnézni. Szigorú arcú rendőr őrmester állt fölötte összeráncolt homlokkal, és a gumibotjával bökdöste. Két lépéssel arrébb egy másik rendőr támaszkodott a fához, szakaszvezetői rangjelzéssel, rajtuk kívül még vagy négy-öt civil vihorászott.

– Na, ébredjen már fel, kislány, micsoda dolog az, hogy egy ilyen szép menyasszony a bokorban éjszakázik, ahelyett, hogy... Igazolja magát!

Verából lassan kezdett kimenni a kábulat. Felült, de abban a pillanatban felsikoltott, amint meglátta magát a menyasszonyi ruhát. A fején is volt valami. Odanyúlt és fátyolos koszorút tapintott ki. A lábán elegáns, fehér, túsarkú cipő. Minden hófehér rajta, akár az angyalon, de még a táska is, ami a jobbkarjára van akasztva.

- Jóságos Atyaúrsten, mi történt vele az éjszaka során? Elvarázsolták?

– Maga aztán alaposan elázott, kisasszony. Bántotta valaki? Megtámadták? – ostromolta kérdéseivel az őrmester. – A szentségit, tápáskodjon már fel végre, ne keresse magát! Hol a vőlegénye?

– A vőlegényem?... – makogta Vera eszét veszve. – Nekem nincs vőlegényem... Soha nem is volt.

– Jó, jó, ne tetesse magát, inkább mutassa a személyi igazolványát – parancsolt rá a rendőr.

– A személyim... hol van... ? Eltűnt a szatyor... abban volt... Mi történt velem? Hol vagyok? Hogy került rám ez a ruha?

Az őrmester kezdte elveszíteni a türelmét. Odaintette a társát és együttes erővel feltámogatták a se eleven-se holt leányt. A civilek kíváncsian közelebb somfordáltak. Mások is megálltak, lassan már egész kis csoport alakult ki körülöttük, lehettek vagy húszan-harmincan.

– Elég a cirkuszból! – keménykedett a szakaszvezető is. – Mondja meg, kicsoda maga, hogy hívják, hol lakik és hogy került ide a bokorba. Kirabolták? Megtámadták?

– Engem...?

– Ne kérdezzen, hanem válaszoljon! Csak adja itt nekünk az értetlent.

– Nem támadott meg senki, kérem, miért támadott volna meg, nem ártok én a légynek sem. Azt álmodtam... vagy nem is álom volt? – Vera egész testében remegve nekitámaszkodott a padnak, mert félt, hogy menten összecsapkodik, vagy megőrül. – Egy angyal beszélt hozzám. Lehet, hogy a ruhát is tőle kaptam? – Nagyra meresztett szemekkel forgatta ujjain a gyűrűket. – És ezeket is ő ajándékozta nekem.

– Hátha nem normális a csaj? – kotyogott közbe az egyik civil. – Nekem már akkor gyanús volt, amikor megláttam, ahogy ott fekszik és vigyorog, mint a holdvilág.

– Igen, nekem is az az érzésem, hogy egy kerékkel többje vagy kevesebbje van... – dörmögte az őrmester és a halántékára mutatott. – Az hétszentség, hogy valami nem stimmel szegénynél. Mi az ördögöt kezdünk vele? Szerinted mit tegyünk? – kérdezte a társát. – bevigyük?

– Én tudjam? Te vagy a főnök! – vont a vállát a szakaszvezető. – Ilyet még nem pipáltam. Mindenesetre, azt hiszem, először is jelentenünk kéne. Beszóllok az őrsre, aztán majd ők eldöntik...

– Az angyalok is jelentenek – suttogta Vera révülten, és imára kulcsolt kezekkel letérdelt a betonjárdára – Kedves jó angyal, figyelj ide, ha még itt vagy a közelben és hallod, amit mondok, kérek szépen, magyarázd el ezeknek a hülye zsaruknak, hogy nem csináltam semmit rosszat, ártatlan vagyok...

– Álljon már fel, a szentségit magának! – gurultak dühbe a rendőrök és karjánál fogva durván talpra ráncigálták a lányt. – Hallja? Elég a bohóckodásból! Nem a Vatikánban vagyunk! Érti, mit mondok?

– Menjenek a jó francba! – lökte el őket Vera. – Nem látják, hogy az angyallal beszélek?

– Miféle angyallal?

– Hát... vele!... – mutatott a semmibe Vera és kifestett arcán üdvözült mosoly terült szét. – Maguk nem láthatják őt, igaz, hogy én se, de tudom, érzem, hogy itt van valahol. Azt ígérte, vigyáz rám, ha jó leszek. Nem akarok rossz lenni! – sírta el magát hirtelen. – Engedjenek jónak lennem, mert az angyal megharagszik, és soha többé nem jön vissza! Kérem, nagyon szépen kérem, segítsenek!

– Hát persze, hogy segítünk, kislány, az a dolgunk, de akkor maga is igyekezzen együttműködni velünk – lett egyre tanácstalanabb az őrmester. – Mondja meg, mi a neve és hol van a lakása.

– Nincs lakásom – válaszolta Vera és újból térdre vetette magát. – Köszönöm a klassz cuccokat, angyal! Mit akarsz, mit tegyek? Ebben a gyönyörű ruhában mégse csavaroghatok az utcán!

– Idehallgasson, ajánlom az angyalkájának, amíg szépen mondom, hogy... na jó! Így nem megyünk semmire – legyintett az őrmester. – Benézek a Nimfába, ismerem a tulajt, Berkes Oszkárt, hátha tud mondani valamit. Addig gyóntasd tovább ezt a szentet – utasította a szakaszvezetőt. – Maguk táguljanak, emberek, nincs itt semmi bámulnivaló – rivallt a civilekre, akiknek száma időközben elérte a száz főt. – Nem hallották, mit mondtam? Kérvényt nyújtsak be? – aztán, hogy látta, a kutya se törődik vele, gyorsan megfordult és elsietett a Nimfa irányába, magára hagyva a begyulladt szakaszvezetőt.

– Miért, mi a kifogásuk az ellen, hogy itt vagyunk? – nyelvelt egy fiatalasszony. – Nem randalírozunk, nem okozunk fennakadást a közlekedésben. Jobban tennék, ha hívnának egy mentőt. Nem látják, hogy ez a szerencsétlen nő nincs magánál? Lehet, hogy begolyózott szegény, mert elhagyta a vőlegénye. Hallottam már ilyet. Mondja, aranyoskám – guggolt le Verához –, emlékszik, hol van vőlegénye? Vagy már meg is esküdtek? Hát a násznép?

– Eljött értem az én angyalom, megjelölt a gyűrűjével és a ruhájával – szajkózta Vera rendületlenül, egymásba kulcsolt kezekkel, szeméit az égbe emelve. – A Szűz Mária értem küldött. Ismerem, láttam egyszer a szobrát a templomban, olyan gyönyörű volt, ő meg a kisgyereke. Köszí szépen, Szűz Mária! Tegnap este, amikor befeküdtem a bokor alá, még csupa ócska gönceim voltak, de reggelre felöltöztetett aranyba, selyembe, fátyolos koszorúba. Mit akarnak tőlem, hagyjanak békén, menjenek a jó büdös... – tört ki hirtelen. – Nem látják, hogy a Szűz Mária kiválasztottja vagyok? Üzent az angyallal!

– Istenem, ez meghibbant... – mondta sajnálkozva egy kövér asszonyság.

A rendőrőrmester visszatért, nyakkendős úriember jött vele, aki már messziről kiáltotta:

– Óh, hiszen ez a kukás Vera. Akármilyen legyek, ha nem ő az!

– Viccel, Berkes úr? – hökkent meg az őrmester.

– Dehogy viccelek! Mondom, hogy ő az. Nem szokott lenni vele semmi baj, még soha nem láttam berúgva. Régebben bejött kéregetni, de megértheti, őrmester úr, hogy a vendégeink érdekében, ugyebár, mégse engedhetjük, hogy rontsa a levegőt... már elnézést kérek... Szóval el nem tudom képzelni, honnan vette ezt a ruhát, ami, ahogy elnézem, lehet vagy százötvenezer forint értékű, nem beszélve a csipke fátyolról, ami magában véve is egy kisebb vagyon. Én értek hozzá, elhiheti, elég sokat látok ilyet. Óh, most látom, hogy a gyűrűk... és az ékköves fülbevaló... Megfoghatatlan! Ha nem látnám, nem hinném.

– Volt maguknál tegnap esküvő? – kérdezte az őrmester.

– Nem tudom, kérdezzék meg az éjszakai szolgálattól. Várjunk csak, most jut eszembe, hogy... Igen! Volt, és... hoppá! – csapott a homlokára a Nimfás. – De mennyire, hogy volt! Méghozzá igen-igen furcsán ért véget. Az éjszakai főpincér mesélte, hogy a menyasszony úgy éjfél tájban felugrott, lekevert egy hatalmas fülest a vőlegénynek, illetve az új férjnek és elrohant. A férfi utánament, de addigra a kis hölgyike eltűnt. Egyébként a teremfoglalást velem intézték tíz nappal ezelőtt. Még ki sde fizették.

– Biztos, hogy nem ez a nő volt az?

– Ne nevetessen, őrmester úr! Az, akiről én beszélek, gyönyörű, előkelő bankár, művelt úri hölgy, kisportolt, és nem ilyen kókadt képű rogyant kripli, mint a mi jó öreg Veránk. Viszont ez a ruha csodálatos, s mintha rászabták volna. Nézze meg, a dekoltáznál és a csuklónál a drága csipke ugyanabból van, mint a fátyol. Megfoghatatlan! – ismételte. – Tudják már, mi történt?

– Tudja az a kaporszakállú vénséges Szent Péter – mérgeződött az őrmester és csúnyán elkáromkodta magát. – Csak térdepel itt meg imádkozik, állandóan azt kajabálja, hogy az éjjel meglátogatta egy angyal. Igazolványa persze nincs. Nem látok más megoldást, be kell kísérnünk. Muszáj, ez a kötelességünk...

Ekkor előrenyomakodott egy választékosan öltözött, elegáns, méltóságteljes megjelenésű idős úr, botját tisztelettel parancsolóan kinyújtott karral maga elé tartva. Hullámos, őszülő haja a homlokába lógott, kalapját a bal kezében fogta. Odalépett az őrmester elé és szigorúan végigmérte.

– Ön szerint, biztos úr, Magyarországon törvénybe ütköző cselekedet Szűz Mária, a magyarok Nagyasszonya és az ő egyetlen szent fia, Jézus Krisztus, a szent angyalok létezésében hinni?

Az őrmester meghökkent és hátrébb lépett.

– Kérem, én ilyet nem mondtam...

Az idős úr kérelmetlenül folytatta:

– Kapott-e ön olyan egyértelmű írásos parancsot a feletteseitől, amely megtiltja egy magyar állampolgárnak, hogy ott és akkor imádkozzon, ahol és amikor akarja? Büntetendő cselekmény-e az ima?

– Kiforgatja a szavaimat...

– Ne szakítson félbe, még nem fejeztem be! Szabadna tudnom, hogy amennyiben a válasza mindkét kérdésre nemleges, milyen indokok alapján akarják ezt a jámbor ifjú teremtést előállítani? Mint törvényt ismerő és gyakorló ember, tiltakozom a rendőri túlkapás ellen, ez a személyiségi jog legdurvább sárba tiprása, amit a jelenlévő szemtanúk bizonyíthatnak. Demokratikus jogállamban élünk, őrmester úr, ez egy szabad ország, tisztelt rendőr urak, kedves hölgyeim és uraim! Addig, amíg valaki csöndben imádkozik, és cselekedetével senkinek sem árt, senkit sem botránkoztat, a túlvilágba vetett hit a BTK idevonatkozó pontjai értelmében nem tekinthető sem közbotrány okozásnak, sem szabálysértésnek. Kérem tisztelettel, a Magyar Köztársaság alkotmánya minden állampolgárának szabad vallásgyakorlást garantál helytől és időtől függetlenül, amelyet hatósági önkény nem korlátozhat és nem akadályozhat! Rég elmúltak azok az idők, amikor az istenfélő embernek bújkálnia kellett a hatalom előtt! Én igenis készséggel elhiszem, hogy a

hölgynek látomása volt, mert nincs okom kételkedni az igazában. Nem ő volna az első kiválasztott Magyarországon, akit ez a felbecsülhetetlenül nagy kitüntetés ér, és minden bizonnyal nem is az utolsó, jusson eszükbe Csíksomlyó! Vagy nem hallották a Fatimai Szűz hírét? És Mama Rosáét? A Lourdes-i csodatételeket? De Csíksomlyóról csak hallottak! Hát persze, hogy nem! Nagyon szomorú, hölgyeim és uraim, hogy idejutottunk, a kommunizmus, a népbútító ateizmus bűneként! És a magyarországi Mária-jelenések? Pócspetri! Máriaremete! Mindezek nem mondanak önöknek semmit? A könnyező Szűz szobra! Kijelentem, hogy én hiszek ennek az ártatlan hajadonnak és boldogan végighallgatom, ha megosztja velünk csodás élményét. Beszéljen bátran, gyermekem! Remélem, őrmester úr, nincs ellene kifogása?

Az erélyes fellépés megtette a hatását. A két rendőr zavarba jött, összenézett, aztán az őrmester rántott egyet a derékszíján.

– Bánom is én, imádkozzanak!... Akár meg is csókolhatják az angyaluk fenekét. Legalább nem kell a jegyzőkönyvvel vacakolnunk. Gyere! – intett a társának, aki örült, hogy megszabadul a kínos helyzetből és a Nimfás Berkes Oszkárral együtt, megkönnyebbülve ügetett a feljebbvalója után. Hamarosan el is tűntek a sarkon.

– Na, beszéljen, kedves – kérlelte az idős úr Verát. – Mit látott, mit érzett? Csöndet kérek! Hallgassuk a látnokot!

Vera ide-oda ingatta a fejét és fogalma sem volt, mit mondjon. A két üveg sörről jobbnak látta nem szólani, még azt hinnék, berúgott, pedig csak a gyomra fájdukt meg a rengeteg kolbásztól.

– Nem tudom... – kezdte, bizonytalanul motyogva. – Az igaz, hogy kukázni szoktam, és hol itt húzódok meg éjszakára, hol amott, mert nincs se lakásom, se munkahelyem. Nem én tehetek róla... Tegnap este... már késő volt... befeküdtem ide, láthatják a vackomat, sokszor alszom itt a Nimfánál, mert azért nem rossz emberek azok, néha löknek egy kis kaját... Csak arra emlékszem, hogy álmomban megjelent egy csodálatos, hófehér angyal, megsimogatta az arcomat és azt mondta... – itt elhallgatott, mert nem tudta, mivel folytassa. Aztán nekibátorodott: – Szóval azt mondta, hogy őt odafentről küldték, a Szűzanya parancsolta neki, hogy engem, a legnyomorultabbat válasszon ki az üzenetre. És azt is mondta, hogy felöltöztet és a gondomat viseli, ha továbbadom a Szűzanya üzenetét... szóval valami ilyesmi...

– És mit üzent nekünk a Szűzanya? Kérem, mondja el! – hajolt föléje az öregúr izgatottan. Az emberek közelebb nyomultak, a tömeg nőttön-nőtt, már lehettek vagy kétszázan.

– Azt üzente, hogy... – Vera a nagyobb szavahihetőség kedvéért ismét letérdelt, kezeit imára kulcsolta. – Azt üzente, hogy az emberek rosszak, gonoszak, és ezt nem tűri tovább, nagyon szomorú és meg kell javulniuk, mert különben elkárhoznak, jön a világvége...

– Ezt a szöveget már ismerjük – mondta egy epés hang, de a tömeg lepisszegte.

– ... És ha jól emlékszem még azt is mondta, hogy... hogy hamarosan újból megjelenik, legyen készenlétben, és addig is hirdessem a világnak, hogy a Szűzanya a mi pártunkon van, a szegényekén, nekünk drukkol, nem a politikusoknak, és nem engedi, hogy az emberek tovább éhezzenek, bántsák egymást, mert fegyelmet ad a rosszaknak és megjutalmazza a rendeseket és egyszer valamikor majd lakásunk is lesz. Megígérte, hogy beszél az érdekünkben a fiával, a Jézussal. Hát nagyjából ilyeneket mondott, ha nem is szó szerint...

– Csoda történt! – sírt fel egy asszony, két-három éves kislánnyal a karján. – Jól nézd meg, aranyom, ez egy szent asszony! Tudod, olyan, akihez lefekvéskor imádkozni szoktunk.

– A néni is angyalka? – tapsikolt a csöppség – Pont olyan a ruhája, mint az én barbibabámnak!

– Igen kicsikém, a szép néni egy szent, egy valóságos, földre szállt angyal – jelentette ki ünnepélyesen az idős úr, az, aki olyan ékesszólóan vette védelmébe Verát. – Ő szemeltetett ki arra, hogy felnyissa szemünket a bűn látására és felrázza lelkiismeretünket, hogy könyörögjünk bűnbocsánatért.

A csoportosulás legnagyobb döbbenetére az elegáns öregúr, nem törődve azzal, hogy elegáns, világos,

vajszínű színű nadrágja bepiszkolódik, letérdelt Vera mellé a porba. Példáját először csak egy-két korosabb nő követte, aztán szép lassan, csöndesen, a látványtól megbabonázva, mindenki térde ereszkedett.

– Imádkozzunk, felebarátaim! – mondta lágyan az öregúr és rázendített: – Köszönjük néked, Égi Anyánk, magyarok Nagyasszonya, Áve Maria, hogy ebben a zaklatott, szenvedésekkel terhelt, szomorú földi világban, e keservekkel teli siralomvölgyben kegyesen reánk tekintettel, bűnös gyermekeidre, és elküldted hozzánk a te legegyszerűbb szolgálóleányodat, hogy megvilágosítsa gyarló elménket. Légy ehézó irántunk, Szűzanyánk, ne hagyd, hogy tovább botorkáljunk vak hitelenségünkben, egymás iránti elhidegült szívvel. Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben... – és az emberek vele mormolták az imát.

Egyedül Vera nem imádkozott.

Nem ismerte a szöveget.

Nézte hitetlenkedve a körülötte térdeplő, zsolozsmázó embereket és azon tűnődött, hogy lesz, mi lesz ezután?

Lehet, hogy tényleg angyal látogatta meg ma éjjel? Már semmiben sem volt biztos.

Csak az zavarta, hogy a menyasszonyi ruha derékban szorított, és a cipő is kényelmesebb lett volna, ha legalább fél számmal nagyobb. A kedves angyal jobban odafigyelhetett volna a méreteire, ha már úgyszólván csodát tett vele. Nem mindegy neki?

5. FEJEZET

Vera egész álló nap ott maradt a bokor előtti padon és kénytelen volt tűrni, hogy a járókelők megbámulják, a ruháját a gyűrűit, fülbevalóit tapogassák. Időközben futótűzként terjedt szét a hír a lakótelepen, hogy van itt egy bolond – vagy szent? – nő, akinek állítólag éjjel megjelent a Szűz Mária, ott lebegett a bokrok felett, egy angyal segítségével felöltöztette tetőtől talpig drága, csipkés menyasszonyi ruhába és már saját papja is van, csak úgy dől belőle az ige, az a sok ütődött meg hallgatja, imádja, a kezét meg a ruháját csókolgatják a nőnek, hajbókolnak, csúsznak-másznak előtte a földön és hordják neki az élelmet. A tömeghisztéria elérte a hatását.

Ettől függetlenül, aki élt és mozgott, az elzarándokolt a Nimfához egy kicsit körbeszaglászni. Végre történik valami!

Vera délutánra már nem érezte a hátát, meg a derekát, a szűk cipőben elzsibbadt a lába, hullafáradt volt, és legszívesebben visszamenekült volna a bokor alá, csak hogy a tömeg nőttön nőtt, egyre újabb és újabb érdeklődők jöttek, először pusztán kíváncsiságból – jó hecc, gondolták, kár volna ekkora bulit kihagyni –, aztán mire észbe kaptak, ott találták magukat ők is a térdeplő hívők sorában. Állandóan lehettek vagy százötvenen-kétszázan, kénytelenek voltak behúzódni a füves részre, hogy ne akadályozzák a forgalmat.

Az öregúr – mint kiderült, Feri bácsinak hívták, leszázalékolt nyugdíjasnak mondta magát, bár egyáltalán nem látszott rokkantnak, nagyon is jó erőben volt – állhatatosan kitarított Vera mellett.

Tapodtat sem mozdult mellőle, sőt helyette prédikált, újból és újból felidézte Vera szavait, de sokkal fennköltebben, közérthetőbben és részletesebben, kiegészítve eddig még nem hallott fordulatokkal. Az ő előadásában az angyal egyre határozottabb formát kapott: hatalmas, kiterjesztett szárnyai lettek, szemei gyémántként tündököltek, egyik kezében fénylő pалlost tartott, a másikban egyszerű fakeresztet, hangja, miként az érckürt, messzire zengett, de csak az igaz lelkek hallhatják meg.

– A menyasszonyi ruha szent jelkép – hirdette –, kézzel fogható bizonyossága annak, hogy Jézus tekintete rajtunk van, minden megtérő bűnöst magához hív, a legszegényebbeket is, valamennyien egyformán az Úr gyermekei vagyunk, de ki kell érdemelnünk az ő szeretetét és végtelen jószágát!

Hatásos és gyakorlott szónok volt, kellemes, acélos baritonja a sarokig elhallatszott. Időnként, mintegy mellékesen, felszólította a gyülekezőket, hogy néhány forinttal segítsék a látnokot az ige hirdetésben. Kalapját szelíd, biztató mosollyal maga elé tartva körbejárt, minden beledobott pénzt megköszönt és átadta Verának, aki félszeg bólintással nyugtázta az adományokat.

Már reggel óta nagyon kellett volna vécére mennie, meg éhes is volt. Mit volt mit tenni, délután két óra tájt megkérte az önfeláldozó, jóságos Feri bácsit, tartsa egyedül a frontot néhány percre. Bement a Nimfába, ahonnan ezúttal nem zavarták ki, mint korábban, ellenkezőleg, a főnök, Berkes Oszkár – az, aki a rendőrökkel tárgyalt –, leültette egy külön asztalhoz és saját kezűleg szolgálta ki, mint a cég díszvendégét. Felajánlotta, hogy minden nap, reggel, délből és este ingyen ehet, nem kell fizetnie, egyetlen kikötése volt csupán, hogy mindig ugyanezt a menyasszonyi ruhát kell viselnie.

Vera örült, bár a hosszú, bokáig érő ruha veszettül zavarta, majd megfőtt benne – amúgy is meleg volt, hát még a duplán bélelt, vastag selyem alatt – és a túsarkú cipőben is csak botladozva tudott lépkedni, járás közben meg-megbicsaklott a bokája, hólyagosra törte a lábujjait és a bokáját, de belátta: nincs mese, valamit, valamiért. Mielőtt eljött volna a padtól, szeme sarkából megsaccolta, hogy Feri bácsimár legalább nyolc-tízezer forintot összekéregített.

Jóságos ég, mikor volt utoljára ennyi pénze! A végén persze osztolni fognak, de akkor is... Nagy pénz!

Estefelé már képtelen volt tartani magát. Lerogyott a fűre és dacára a rajongók zshivájának, elszunnyadt. Feri bácsi ajkára tett ujjal intett csöndet: *Látomása van!* – olvashatták le a szájáról, és a nép elbűvölten hallgatott, lélegzetet is alig mertek venni.

Vera vagy jó félórát aludt. Amikor felébredt, hirtelenében azt sem tudta, hol van, de szerencsére Feri bácsi résen volt és észrevétlenül a fülébe súgta:

– Mondja el, kedvesem, milyen álmot látott! Találjon ki valamit, bármit, csak beszéljen! Kezdje!

Vera úgy tett, mintha nem hallotta volna a kérést. Behunyt szemmel feküdt tovább és erősen törte a fejét, mi a nyavalyát mondjon. Legalább Feri bácsi adhatna tippet. Ugyanakkor tisztában volt azzal is, ha nem számol be a jónépnek valami újabb csodáról, biztos, hogy agyonverik, s ami a legrosszabb, visszakövetelik a pénzüket, márpedig abból nem esznek, határozta el szilárdan, inkább jöjjön a csoda.

Azonmód, fekve, dűnnyögni kezdett, de úgy, hogy a közelében lévők azért megértsék. Feri bácsi egészen közel hajolt, nehogy egyetlen szót is elveszítsen.

– Kérdezzétek meg magatoktól, követtetek-e el bűnt a nap folyamán, vagy akár tegnap vagy tegnapelőtt. Bánjátok-e a bűneiteket? – ezt kérdezi tőletek a Szűzanya.

– Hallottátok? – állt fel diadalmasan Feri bácsi. – Mária, a magyarok Nagyasszonya ismét megjelent a mi nővérünknek! Halleluja! Boruljunk le, testvéreim, és magasztaljuk hangos szóval az Urat!

Vera nagyon szégyellte magát.

Nem tudta, megkeresztelték-e annak idején, s ha igen, milyen vallásra, de azt megértette, hogy gyalázatos dolgot cselekszik. Ezek a jó emberek azt is elhinnék, hogy magát a mennyei trónust látta, rajta a vénséges Atyaúristennel. Aljasság, lázadott a lelkiismerete. Látta, hogy egy töpörödött néni gyűrött ötszázast dob a kalapba. Vissza akarta adni neki, de Feri bácsi erélyesen megfogta a csuklóját, és mozdulatlan ajakkal, a foga közt sziszegte:

– Megörült, kisasszony? Hagyja a pénzt, ahol van. Mindjárt befejezzük a látomást. Mára kész, elég volt, végeztünk!

Vera nagyot nézett. No fene! Hogy van ez? Ez a szöveg nem illik az öregúr ájtatosságához – kuncogott magában. Lehet, hogy nem ő az egyetlen, aki szerepet játszik?

– Térjetez haza otthonaitokba, testvéreim! – emelte fel áldóan a karjait Feri bácsi. – A mi drága

prófétáknak is pihennie kell, hogy erőt gyűjtsön a Szent Szűz szolgálatához. Most elmegyünk, de holnap reggel kilenckor ugyanitt találkozunk. Addig is vigyétek szét az örömhírt, hogy Mária Anyánk leszállt hozzánk a mennyeknek országából, és látnok nővérünkön keresztül kiterjesztette áldását a benne hívőkre. Mondjátok el mindenkinek, keressétek fel barátaitokat és ellenségeiteket otthonaikban és hívjátok őket Szűz Mária szolgálóleányához, aki – ne felejtétek! – holnap reggel kilenckor ismét vár benneteket ugyanezen a megszentelt helyen. Ne téovázzatok! Az Úr áldása legyen velünk és a mi szereteteinkkel! Ámen!

A nép szófogadón oszladozott, de várták, hogy Vera is elbúcsúzzon tőlük, ami nem is maradt el.

– Térjétek haza békességben! – utánozta Feri bácsit. – A mai látomásnak vége. Béke legyen veletek!

Ez hatott.

Csoportokba oszlottak, izgatottan tárgyalva a rendkívüli eseményt, engedelmesen hazaindultak. Voltak, akik még ekkor is összekulcsolt kezekkel, arcukra fagyott áhítattal mormolták az Üdvözlégyet és a Miatyánkot.

– Jöjjön, gyermekem, induljunk mi is – mondta az öregúr Verának és belekarolt.

– Hová megyünk? – kérdezte gyanakodva a lány. – Nekem tényleg nincs lakásom.

– Tudom, tudom, már ezerszer elmondta. Ne tartson semmitől, bíznia kell bennem. Ha rám hallgat, mától tejben-vajban fürödhet, mindene meglesz. Majd meglátja!

Vera hitte is, nem is, túl szépen hangzott az ígéret.

Az emberek tisztelettel, főhajtással nyitottak utat számukra. Lehajtott fejjel úgy vonultak el közöttük, mintha egyenesen Jeruzsálembe tartanának.

Senki sem akadt a tömegben, aki ne vetett volna keresztet.

A Nimfa irányába mentek, ott jobbra fordultak, és Vera meglepetésére az étterem parkolójánál beültek egy kényelmes autóba. Nem mert megszólalni, de szerencsére Feri bácsi sem volt beszédes kedvében, láthatóan őt is kimerítette a hosszú, fárasztó nap, a nagy meleg, az egész napi prédikálás. Szótlanul, összehúzott szemekkel, gyorsan, de rendkívül biztos, gyakorlott kézzel vezetett ügyesen cikázva egyik sávból a másikba.

Vagy tíz percnyi autózás után, alighogy elhagyták a lakótelep tömbházait, fasorral szegélyezett, meglehetősen kihalt utcában megálltak egy emeletes, sűrű repkénnyel befuttatott, kissé ódon küllemű, tornyos villa előtt. A kapu távirányítással nyílt és fokozatosan lassulva gördültek be a garázsba.

– Megérkeztünk! – mondta Feri bácsi és kászálódni kezdett. – Szálljon ki maga is, kisasszony. Itthon vagyunk.

Vera nem mozdult.

– Hogy érti azt, hogy itthon? Ez a maga háza?

– Természetesen az enyém. És azt szeretném, ha ezután maga is otthonának tekintené, feltéve, hogy szót tudunk érteni. Ahogy elnézem, maga nem buta lány, csak nem eléggé pallérozott, de ezen könnyen segíthetünk. Figyeltem, s úgy tapasztaltam, ügyesen feltalálja magát, és ez bizonyos helyzetekben nagyobb erény, mint a lexikális műveltség. Na, jöjjön, semmi kedvem a garázsban társalogni. Odafenn kellemesebb, nekem elhiheti.

Vera kiszállt és követte a férfit egy alacsony ajtócskán át. Keskeny, meredek lépcsőn mentek fel, elől Feri bácsi haladt, mögötte a lánynak vacogott a foga az izgalomtól. Mi lesz ebből, mibe keveredtem már megint! – gondolta némi büntudattal.

Egy raktárszerű helyiség után hatalmas szobába nyitottak be. A pazar berendezés láttán Verának földbe gyökerezett a lába. Ilyen szép lakást csak a tévében és moziban látott. Körben mennyezetig érő polcok sorakoztak, roskadozva a könyvektől, szemközt terméskövekkel kirakott kandalló, vörös márványból

csiszolt párkányán régi bronz és ón vázák, miniatűr szobrok álltak glédában, a falra szerelve két, keresztbe fektetett lovassági kard csillogott, félig kihúzva a hüvelyből. A kisebb teremnek is beillő szoba berendezése régimódi izlést és jólétet sugárzott.

Vera lecövekelt az ajtóban és nem mert beljebb lépni.

– Jöjjön, jöjjön, senki nem fogja bántani – biztatta türelmetlenül Feri bácsi. – Mindjárt kapunk vacsorát. Ha javasolhatom, előtte fürödjön meg, mert őszintén szólva érezni, hogy mostanában nem volt lehetősége alapos tisztálkodásra. Én is lezuhanyozom. – Megnyomott egy gombot a dohányzóasztalon. – Mindjárt ideérkezik egy kedves, meleg szívű hölgy, aki megmutatja a szobáját, ahol majd lakni fog. Abból nyílik a fürdőszoba. Kap tiszta fehérneműt is. Mindenről gondoskodtunk! – tette hozzá ravasz, atyáskodó mosollyal. Mobiltelefont vett elő a zsebéből és felmutatta.

Vera ebből a mozdulatból megértette, hogy az aranyszívű Feri bácsi suttyomban ide-oda telefonálgatott. Ügyesen csinálhatta, mert sem ő, sem más nem figyelt fel rá. De minek ez a nagy szervezkedés? Sok ideje nem maradt a tűnődésre, nyílt az ajtó és hetven év körüli, szemüveges, hihetetlenül sovány, görbe hátú nő lépett a szobába. Haját olyan magas kontyba tűzte, hogy félő volt, bármelyik pillanatban leeshet a fejéről. Léghideg, zárkózott arccal megállt az ajtóban és ajkát biggyesztve, viszolyogva meredt a vendégre.

– Ismerkedjenek össze – kedélyeskedett Feri bácsi. – Ez a szépséges ifjú hajadon a mi szeretetre méltó lelki követünk a mennyország és a halandó földi lét között, közvetlen kapcsolatban áll az angyalok seregével, sőt magával Szűz Máriával... A neve... apropó, mi is a neve, kedvesem?

– Vera... Varga Vera.

– Vera, Vera, Varga Vera... nem, nem, Isten őrizz, erről szó sem lehet, túlságosan semmitmondó, hétköznapi név, felejtse el. Maga, drágám, e perctől Veronika lesz. És *csakis* és véglegesen Veronika! – így, vezetéknev nélkül. Tudja, ennek olyan biblikus hangzása van, elég, ha a csupán a híres kendőre gondol, bár feltételezem, sejtelve sincs, miféle kendőről beszélek. Annyi baj legyen, majd megtanulja. Nos, kedves Veronika, hadd mutassam be a hölgyet, ő a házvezetőnőm, Amália, mellesleg az én finom modorú, jóságos nővérem, akinek szerető gondoskodását fogja élvezni. Rajong a magaféle elhagyatott leányzóért. Kérek, Amália, a megbeszéltek értelmében légy segítségére vendégünknek a tisztálkodásban. Elmehettek!

A „meleg szívű” Amália csontos arcából nem sok érzelmet lehetett kiolvasni; nem úgy festett, mint aki él-hal az utcán kóborló fiatal lányokért. Sokkal inkább látszott börtönörnek, mint a szívbeli jóság megtestesítőjének. Kimérten bólintott, horgas ujját felemelve szó nélkül megfordult, s csak a válla fölött szólt a minden ízében remegő Verára.

– Kövessen! – sziszegte megvetően.

Vera nem mert ellenkezni.

Az asszonyság századelejei bútorokkal berendezett hálószobába terelte, ahol az ágyon már ki volt terítve a vadonatúj fehérnemű és egy sötétbordó pongyola. A szobából tágas fürdőszoba nyílt. A sarokkád akkora volt, amelyet Vera elképzelni sem tudott volna, két ember is kényelmesen ellubickolhatott benne. Már csobogott a meleg víz, finom virágillatot árasztva.

– Vetközzön!

– Tessék elfordulni... – Verának semmi kedve nem volt egy vadidegen nő előtt meztelenkedni.

– Ne idéetlenkedjen! – rivallt rá Amália asszony. – Nem a bájaira vagyok kíváncsi, hanem hogy nincs-e valami sérülése, fertőző nyavalyája, fekélye. Mit képzél, hol van?

– Miért, hol vagyok? – kérdezett vissza Vera. – Tényleg nem tudom.

– A bátyám házában, egyelőre elégedjen meg ennyivel! Na, ide azzal a nevetséges jelmezzel! Amíg maga pancsikol, megpróbálom rendbe hozni a szent ruháját, mert csupa fű meg kosz. Remélem, nem tetves. Használjon sok szappant és a fürdőhabbal sem kell spórolnia. A haját is mossa meg, mert bűzlik,

rossz magára nézni. A törülközőket ott találja a fogason. Ez pedig a fürdőköpenye, fogja.

Félóra múlva kicserélve, egy tisztára sikált, illatozó *Veronika* ült le a vacsorához, amit Amália tált fel olyan szertartásos aprólékossággal, ami egy angol komornyiknak is becsületére vált volna. Hidegtál volt, gusztusosan elrendezve; hajszálvékonyra vágott kenyér, hússaláta, téli szalámi, sonkaszeletek, sajtok, mindenféle ismeretlen mártások, főtt tojás négy felé vágva, rengeteg zöldfélé, s persze gyümölcs: óriási, hamvas őszibarackok, fénylő almák pompáztak, Verának összefutott a nyál a szájában és nem győzte kapkodni a fejét. Feri bácsi a hosszú ebédlőasztal túlsó végén ült, ő is átalakulva. Most hússzínű bársony háziköntöst viselt, halványkék hernyóselyem inggel, nyakában franciásan kötött mintás selyemsállal. Szivarozott, frissen borotvált arca ragyogott az elégedettségtől és nagyon jókedvű volt.

– Remekül néz ki, Veronika, kedvesem. De hiszen maga mutatós, csinos nő! S kicsoda alakja van! Lám, lám, mit tesz egy kis félfrissülés! Valósággal újjászületett! Milyen volt a fürdő?

– Oké minden, jól esett, állati klassz volt – felelte mogorván Vera. – Mi ez a nagy flanc? Kicsoda maga tulajdonképpen? Pap?

– Mindent a maga idejében, ifjú hölgyem. Most vacsorázunk. Nem akar imádkozni előtte?

– Én... én... Nem is tudom...

– Rendben van, nálam nem kötelező – kacsintott cinkosan Feri bácsi. – Lásson neki! Jó étvágyat!

Szó nélkül ettek. Vera válogatás nélkül tömte magába az ételt. Pokolian éhes volt és kimondhatatlanul fáradt. Kézzel fogta meg a szalámit, de Amália szeme fenyegetően villant, mire gyorsan a villáért nyúlt. Feri bácsi érdeklődéssel figyelte az ügyetlenkedését és a késre mutatott. Vera engedelmesen azt is markába vette, így most úgy néztek ki, mint egy előkelő ősi kastély főurai: lassú, kiszámított mozdulatokkal falatoztak, fejük fölött ott tornyosult fehér köténykében, főkötőben, a szobalánnyá átminősített Amália.

A végén felhajtottak egy pohár könnyű vörösbort, majd virágmintás, átlátszó kínai porcelán csészében tea következett. Jó erős volt – Feri bácsi tejszínt is csöppentett a magáéba és keserűn itta, míg Vera négyöt púpozott kanál cukrot rakott az övébe.

Miután végeztek, Amália villámgyorsan leszedte az asztalt és kimasírozott. Kettesben maradtak.

– Remélem, elégedett az elhelyezéssel és a kiszolgálással, kedves Veronika – gyűjtött ismét szivarra Feri bácsi. – Maga nem dohányzik?

– Nem, soha. Egyébként minden oltári jó volt. Baromira bezabáltam.

– Kérem, ha lehet, ne használjon ilyen közönséges, durva szavakat, lássa be, nem az Intézetben van, lássa be, ez nem illik egy szent látnokhoz, egy prófétához. Mondja inkább úgy, hogy kellemesen megvacsorázott. Gondolom, ez nem minden nap esett meg magával mostanában. Jól sejtem?

– Hát igen... – mondta Vera őszintén. – Még soha nem voltam ilyen szép lakásban.

– Azt meghiszem! – nevetett fel harsogva Feri bácsi. – Nos, kedvesem, ideje, hogy elbeszélgessünk. Mindent tudni akarok magáról. Beszéljen a korábbi életéről. Például arról, miként került az utcára.

– Miért akarja tudni? Azt se mondta meg, maga kicsoda.

– Ne vitatkozzon örökké! – csattant fel váratlanul Feri bácsi és egyszeriben olyanná vált, hogy Vera megrémült: lehet, hogy meg is veri a férfit? Ismét elfogta a rettegés.

– Igenis... értettem... – dadogta meghunyászkodva. – Nem sokat mondhatok. Állami Nevelőintézetben nőttem fel, a szüleimet soha nem ismertem, nem is tudok róluk semmit... – és akadozva, kissé összefüggéstelenül elhadarta, hogyan bocsátották őket útnak harmincezer forinttal, beszélt a szövőgyárról, ahonnan megszökött, az utcáról, az éjszakai bujkálásokról, a kilátástalanságról, meg arról, hogy nincs senkije kerek e világon.

– Alkoholista?

– Dehogyan, még csak az kéne. Nem mondom, néha, negyedévente egyszer, ha telik rá, bedobok egy üveg sört, de amúgy nem szoktam piálni...

– Inni! – emelte fel mutatóját figyelmeztetően Feri bácsi. – Már mondtam, szokjon le erről az útszéli stílusról. Beszéljen rendesen, magyarul.

– Igenis... inni. Nem is lenne rá pénzem. Örülök, hogy...

– Írni, olvasni tud?

– Hát persze... Szeretek... jobban mondva, amíg az intézetben éltem, szerettem olvasni. Volt egy könyvtár, ahonnan ki lehetett venni könyveket.

– Helyes. Tehát nincs veszve semmi, még alakítható. Rendben van, akkor most arról beszéljen, mi történt magával a mára virradó éjszaka? Mi volt ez az angyallátomás, vagy akárhogyan is nevezzük. Egyáltalán honnan lopta... azaz bocsánat, honnan szerezte a menyasszonyi ruhát és az ékszereket?

– Nem loptam! – Vera szeméből kipottyan egy kövér könnycsepp. – Esküszöm a Szűz Máriára, hogy elképzelésem sincs, hogyan került rám az az átkozott ruha, meg a többi cucc, a koszorú, a gyűrűk meg a fülbevaló. Halvány lila gőzöm sincs. Előző este nagyon telezabál... ööö... elnézést, szóval sokat ettem és megittam két üveg sört, amihez nem vagyok szokva, fáj a hasam piszko... kurvá... ööö... szóval tekert a hasam, a beleim meg úgy felfújódtak, hogy...

– És a táska? Belenézett már?

– Nem! – hökkent meg Vera. – Jé, el is felejtettem, bár alkalom sem igen lett volna rá. Mindig bámultak. Láthatta!

– A táskában ötvenkétezer forint volt, a maga személyi igazolványa, továbbá púder, rúzs, körömlakk, egytől egyig a legfinomabb, legdrágább Dior márka. Gondolom, azelőtt nem festette magát.

Vera nagyot nevetett.

– Én? Hogy kérdezhet ilyet? A Nevelőintézetben? Ki is rúgtak volna! A legszigorúbban tilos volt! Örültem, ha az arcomat leöblíthettem. Hol a pénz?

– Ne féljen, senki nem akarja elorozni magától. Jó helyen van, egyelőre maradjunk ennyiben. Folyószámlán fogjuk tartani. Folytassa!

– Mit?

– Ott hagyta abba, hogy betegre ette magát. Mi történt ezután?

– Semmi. Elaludtam, fejbecsapott a sör. Hoppá, most jut eszembe, a ruháimmal meg a szatyrommal együtt a két üveg is eltűnt, valaki megfújta, pedig azt be lehetett volna váltani. Az a helyzet, hogy nem vettem a sört, hanem kaptam. Na szóval, álmomban mintha egy fehér ruhás alak hajolt volna fölém... nem hülyéskedek, ez úgy igaz, ahogy itt ülök, akár meg is esküszöm, ne tudjak felállni, ha hazudok... Hol is tartottam?... Tehát ez az alak, az angyal, vagy mi a fene, fogdosott, beszélt hozzám, simogatott. Biztos voltam benne, hogy álmodom, de hogy ki volt, mi volt, meg hogy mit akart, arról hiába faggat, fogalmam sincs. Na már most gondolhatja, mit éreztem, amikor felébredtem és azt láttam, hogy...

– Igen, igen, el tudom képzelni, képtelen helyzet. – szakította félbe töprengve Feri bácsi. – Valóban félelmetes percekét élhetett át, csoda, hogy nem bolondult meg. Fáj még a gyomrom?

– A gyomrom? Nem. Rendbe jöttem.

– És most mik a további tervei?

– Terveim?

– Ne kérdezzen folyton vissza, nem illik, hanem válaszoljon!

– Mi a kórságot válaszoljak, nem mondaná meg? – Vera kezdett dühbe gurulni. – Akárki is volt, aki rám adta ezt a rohadt hacukát, marhára kiba... ööö... szóval piszkosul kibabrált velem. Ebben mégse kukázhatok, ugye, elég hülyén venné ki magát, akkor pedig mihez kezdhetnék, nem mondaná meg, ha olyan okos? Ráadásul úgy szorít, majd megfulladok, főleg most, hogy telezab... ettem magam, a cipő meg hólyagot tört a lábamra, nézzen ide... Terveim! Nekem? A francokat! Ugyan már, miféle terveim lehetnének nekem?

– Hány éves?

– Tizennyolc múltam.

– Ó, hiszen akkor maga még szinte gyerek. Sokkal, de sokkal többnek véltem. Már megbocsásson, de ezzel a lesóványodott, kiéhezett arccal, a zilált hajával, a rossz fogaival, meg az ijesztő, bozontos fekete szemöldökével legalább huszonötnek néz ki. Nem állt szándékomban sértegetni, csupán közölni akartam, hogy a jövőben többet kell törődnie a megjelenésével, mert a csapzott, elhanyagolt külső árt az üzletnek.

– Miféle üzletnek? Nem értem... mire tetszik célozni.

– Figyeljen ide, elmagyarázom. Meg kell maradnia látnoknak. Hirdesse továbbra is, hogy megjelent álmában a Szűz Mária angyala, és azt parancsolta, hogy térítse meg a bűnösöket, mert közeledik a végítélet. Maga nem buta lány, csak kissé... hogyan is mondjam, hogy meg ne bántódjék... képzetlen, bár el kell ismernem, meglepően jó kifejezőképességgel bír. Figyeltem például, ahogyan imádkozott. Ügyes! Mondhatni, határozottan ügyes! Maga, drágám, alapjában véve, úgy értem, a körülményeihez képest meglepően intelligens, csak a szókincsét kell bővíteni. Egy kevés továbbképzés, némi beszédtechnika és nagyszerű hitszónok válhat magából. Bár, ha rám hallgat és továbbra is megfogadja a tanácsaimat, erre nem lesz szüksége, az emberek megoldozásához én jobban értek. Majd én prédikálok maga helyett is.

– Maga? Most ugrat, mi? Nézze, ne csinálja ezt velem... Én egyszerű...- dadogta, de nem fejezhette be, Feri bácsi félbeszakította.

– Igen, kedvesem, én, nem szokásom senkit ugratni. Ugyanis arra gondoltam, lehetnék üzlettársak. A mai napon legalább négy-ötszázan megismerték, és tekintetbe véve a lakótelepi emberek átlagos értelmi és műveltségi színvonalát, az elkeseredésből adódó lelki nyomorúságukat, plusz a babonaságra való hajlamukat, ehhez jön a tömeghisztéria, megítélésem szerint azóta minden második családban maga a főtéma, még a televízió híradóján is túltesz. Persze vannak és lesznek is kételkedők, de azokkal most ne foglalkozzunk, ezt majd ők egymás között elrendezik. Nos, röviden, nem kell mást tennie – legalábbis *egyelőre* nem –, mint néhány napig kijárni ugyanarra a helyre és hallgatni, s időnként úgy tenni, mintha látomása volna. Hagyjuk, hogy az emberek beszéljenek, fantáziáljanak és egymást gyözködjék, egymást hajszojják a hiedelembe, miszerint magának megjelent a Szűzanya. Legendák születnek majd, csodák történnek – gondoskodom arról, hogy ezek a csodák mihamarabb bekövetkezzenek – és minden szépen halad a maga útján. Később természetesen újból átértékeljük a dolgokat. Meglátja, egy-kettőre ezrek, sőt tízezrek fognak térdepelni a lába előtt.

Vera felkacagott.

– Az én lábam előtt? Tök jó! Ne marhaskodjon!...

– Ejnye, már megint ez a färagatlan modor! – csóválta a fejét rosszállóan Feri bácsi. – Látszik, hogy nem volt gyerekszobája. Tanulja meg, kedvesem, hogy egy *szent próféta* ajkáról az olyan szavak, mint a marhaskodás meg holmi tök jó, felérnek egy zaftos káromkodással. El tud képzelni egy *igazi* angyalt, olyat, amilyent állítólag maga látott álmában, amint azt mondja: „*nyomás, híveim, marhára kell imádkozni ám húzzatok bele, megéri, mert tök jó lesz a mennyországban?*” Na látja! Szóval holnap reggel ismét felveszi a kitisztított menyasszonyi ruháját és szépen elmegyünk a látomás színhelyére. Maga nem szól semmit, csak ül és összekulcsolja a kezeit. Ha intek, hunyja be a szemét és prófétáljon. A szöveget előre még ma este megkapja, tanulja be szóról-szóra. A többit bízva rám.

– Na és aztán? Utána mi lesz?

– Itt fog lakni nálam. Ne féljen, nem akarok élni és visszaélni a női mivoltával, ahhoz én már idős vagyok, különben is maga, drágám, nem az esetem, én a nagy mellű szőkétet vagy a debella vörösetet kedvelem. Teljes ellátást kap, többé nem kell kukáznia és bokorban aludnia. A pénzt, amit az emberek adományoznak, átmenetileg – ismétlem: *átmenetileg* – az utolsó fillérig megtarthatja. Ma például közel huszonötezer forint gyűlt össze. Tessék – elővette a pénzt a háziköntöse zsebéből és kirakta az asztalra. – Ehhez jön még a táskában talált ötvenkétezer forint, plusz az ékszerek és a ruha értéke. Mindent egybevetve, szerényen számolva is közel negyedmilliója van. Természetesen most még nem kapja kézhez, úgyse tudna vele mit kezdeni, de ne aggódjon, bankszámlát nyitok a nevére, ami bármikor a rendelkezésére áll. Amaga szemszögéből nézve egész kis vagyonnal bír. S ez még csak a kezdet!

Vera meglepően ült, szóhoz se tudott jutni. Ennyi pénz, Szűz Anya, s mindez miért? Mert előző este egy csöppet berúgott és túlságosan megtömte a hasát. Ki lehetett az a háborodott, aki ezt az örületes hülyeséget csinálta vele? Csak egyszer kapná a kezébe, megemlegetné a vicceit! És főleg mit akart vele elérni? Hogy nem neki akart jót, az hétszentség.

– Még mindig nem tudom, kicsoda maga. Miféle Feri bácsinak hívják?

– Igaza van, ideje bemutatkoznom. A nevem dr. Kürtössy Ferenc. Ügyvéd vagyok, de némi kistúlzás miatt, egy kis baklövés... ööö... szakmai félreértés miatt ideiglenesen... hm... mondjuk úgy, hogyszüneteltetem a tevékenységemet, s úgy tűnik, egyhamar nem is fogok visszatérni a jogi pályára. Pillanatnyilag elégedjen meg ennyivel. Tessék, a holnapi szövege, még vacsora előtt megírtam, amíg maga fürdött, ha szólok, el kell mondania. Próbálja reggelre szó szerint bemagolni, majd meghallgatom. Mi a véleménye, képes rá?

– Persze. Biztos. Szerencsére könnyen tanulok.

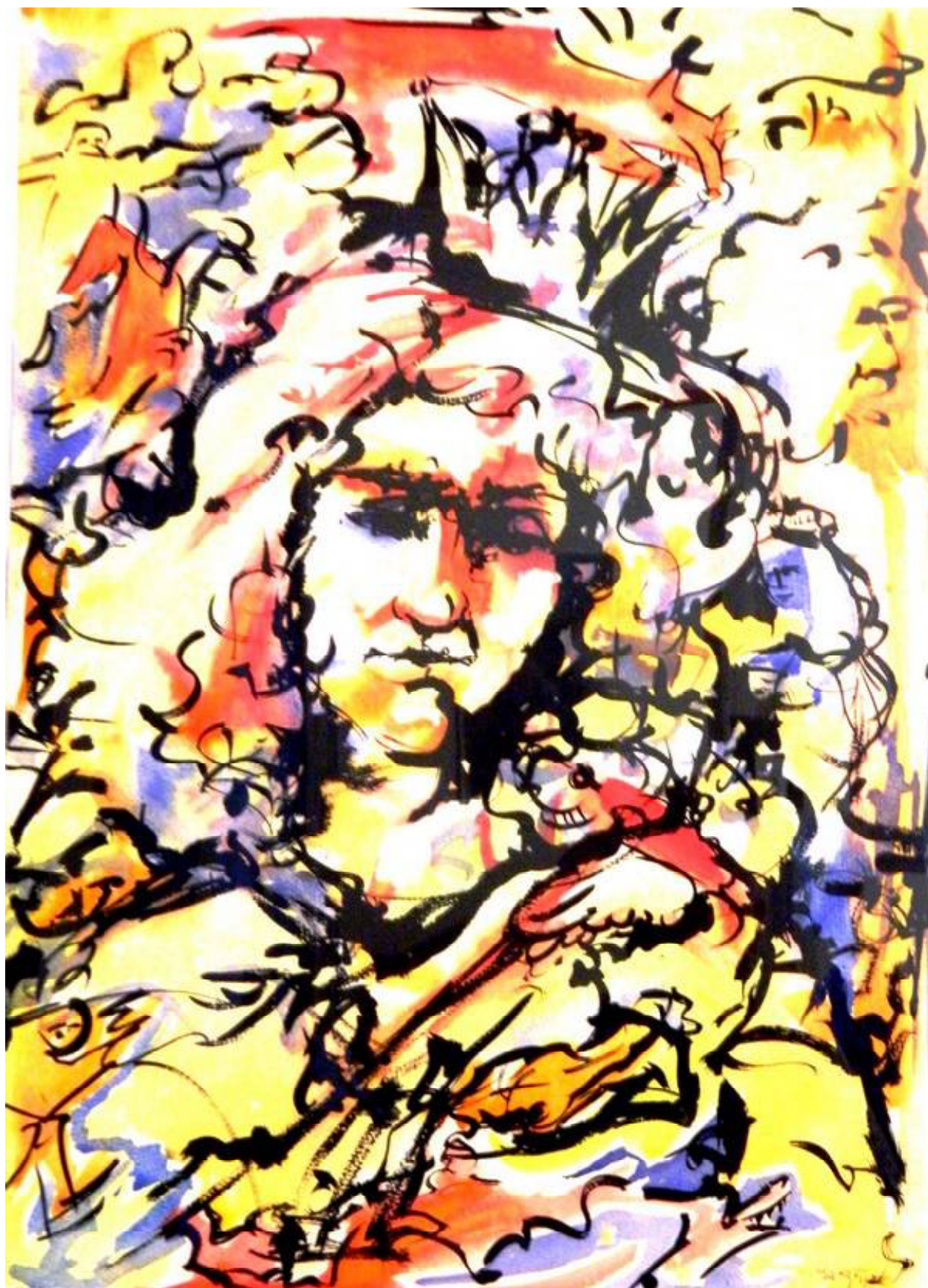
– Mondtam én, hogy maga okos kislány. Tehát megállapodtunk?

– Van más választásom? – kérdezett vissza a lány.

Rossz érzéssel gondolt a másnapra.

Feri bácsi felállt, jelezve, hogy a megbeszélésnek vége. Még annyit mondott:

- Nincs választása! Úgy kell tennie, ahogy én mondom, mert ez az érdeke. Ez és semmi más. Jó éjt

Árgilus (tempera, 40x55 cm.)

KŐ-SZABÓ IMRE

Csini és Csúfi

Amikor belevágott a házépítésbe Pali, feleségével, Vikivel, nem is sejtette, hogy a fejsze, keményfába akadt meg. Mind mondani szokták, de az embert, ha már a fánál tartunk, legalább ilyenből faragták. Szóval volt kitartásuk, az igaz sokat kellett talpalni az építő anyagokért. Mesterekről nem is beszélve, hiszen minden alkalomkor cirádás betűkkel írt felkérő levelet kellett benyújtani, méltóztassanak falazni, vakolni. A falusiak ezt tudták, mert sorban, szinte összehangolva bizonyították, ez a mester, meg az a mester most éppen miért nem tudott eljönni.. Ehhez Palinak és feleségének Vikinek kötélből kellett, hogy legyenek idegeik, rezzenéstelen arccal éljenek végig a közbeni apró kudarccokat. Mert ugye ők egy Pest közeli faluban kezdték meg az építkezést. Itt nem lehetett találni olyan vállalkozót, aki azt mondará, dőljenek hátra a fotelben, ha van ilyen és majd csengetek és mondom: - Itt a kulcs! Telek került, mert építési kedv most kezdett virágba borulni látszott. Többen belefogtak, legyen egy szép vidéki kertes házuk, ahol boldogan élhetnek, és nyugdíjas korukban elkapirgálhatnak a kertben, mint Kukori és Kotkoda a mesében. A dolgok lassan alakultak, Palinak, a „kapirgálás” végtelen távolinak tűnt. Aztán mégis elérkezett a kulcs kézbe vétele. Önállóan zárhatta, nyithatta az ajtót az új ház bejáratához, amely egyelőre üresen tátongott. Ez is megoldódott, mert azért volt egy-két darab bútor még abból az időből, amikor szolgálati lakásban laktak, megmaradt. Becihelődtek, nagy volt az elégedettség, az új ház kertjében rettyintettek egy szalonnasütéssel fűszerezett házavatót. Az egyik vendég meg is kérdezte:

- Úgy érzed minden rendben van?
- Talán igen, de van még pár dolog, amit pótolni kell! - ismerte el szerényen Pali.
- És ki fog ugatni, ha jön a betörő? Mert egy ilyen falusi házban okvetlen kell egy jó házőrző kutya is!

Pali, csak arra emlékezett, amikor még gyerek volt, egy kis tacsó kutya rohángált náluk a házkörül. Most gondolt arra először, tényleg jó lenne egy kutya. Na de, milyen? Az a bizonyos tacsó kedvenc kutyája volt a családnak, de különös, sokszor kutyarafínáltságával, sok bajt okozott. Például, ha nem foglalkoztak vele, beteget szimulált. Igazából jó táppénzsaló válhatott volna belőle, ha lett volna kutya esztéká. Pali mégis másfajta kutyára vágyott, valamiféle nemesebb, magyar fajtára.

Ezen gondolatok közben látott éppen, egy tévé műsort a pásztorokról. Ott egy szép fehér, magyar puli terelte a juhokat. – Ilyen kell! – kiáltott fel és mindjárt elújságolta feleségének Vikinek, aki támogatta ötletét.

Talált is egy fekete puli kutyát a szomszéd faluban. Nem fehér volt, sötét fekete, ez egy kicsit lehangolta. Fehérre számított, de ahogy nézegette, nem nagyon tetszett ez a fiatal kölyökkutya. Fiú volt, fekete szőrzettel, vágott füllel. Fésületlenül göndörödött a szőre, néhol benne sármadaradványok, melyek mozgására szétszóródtak, olyan benyomást tett Palira, mintha egy hippi kutyát látna. Nem akarta megsérteni önérzetében, mert tudta korábbi ismereteiből, hogy ezek a kutyusok eléggé önérzetesek. Így első látásra titokban a Csúfi nevet adta neki. Hosszú ideig hangosan ki sem merte mondani a nevét, még a feleségének, Vikinek is megtiltotta. Azonban ahogy telt az idő kinőtte magát, legény lett belőle. Alakzata, kinézete változatlan maradt, szóval egy fokkal sem volt szebb az ördögnél. Volt azonban egy jó tulajdonsága, ragaszkodó kutyaként élt. Gazdájához, majd később párjához is.

Később, amikor már komoly legénysorba került, Pali érezte Csúfinak asszonyt kell hozni a házhoz, mert a természet ezt követeli. Sikerült is egy pulit szerezni, aki fiatalabb volt, mint Csúfi és szép fehér szőrt viselt.

– Na, végre, ezt akartam már korábban is! – kiáltott fel örömeiben. Ahogy nézte, szép és elegáns lány benyomását keltette. Illettek egymáshoz, szépsége miatt Csúfi úrfi mellett a Csini névre keresztelték. Ez úgy alakult, mint a megfigyelések alapján, az emberek között lenni szokott, a szépasszonynak általában csúnyácska férje van. Csúfi és Csini egy pár lett. Aztán, mint a valóságban lenni szokott, a kutya esküvőt is megtartották. Itt a lakodalmi menüben egy nagy adag marhapörköltet fogyasztottak el, nokedlivel. Bent maradt a hűtőben, Paliék elfelejtették elfogyasztani. Csúfi és Csini hálából fényesre nyalták rozsdamentes tányérjukat. A szerény nászutat is megejtették. Pali elvitte őket a faluban egy kis sétára, majd hazatérve még egy darabig a kertben kergetőztek, igazi kutya jókedvükben. Pár hét múlva Csini teherbe is esett. Csúfi úgy viselkedett, mint egy figyelmes férj. Mindig az asszony nyomában volt. Ilyenkor még a közös tálba tett ételt is megosztotta Csinivel. Nem habzsolta el előle az ételt, evett belőle, majd szépen félrehúzódott, mintha mondta volna: - A többit te edd meg, kell a fejlődő kicsiknek.

Ilyen összehangolt módon éltek kutyaéletüket, Pali és Viki, a két gazda meglegedésére. A házat is őrizték, szinte mindig, éjjel-nappal szolgálatban voltak, mint egy Security biztonsági cég alkalmazottai.

Az utódlásra vonatkozó elképzeléseket is teljesítették, minden évben egyszer, kétszer egy népes kutyaalommal ajándékozták meg a gazdikat. Ők pedig a cseperedő kölyökkutyákat, eltérő színük ellenére, szépen felnevelték és a kutyasors szerint elmentek világot látni, más-más gazdát szolgálni. Csúfi és Csini, mint házaspár, lassan, öregedtek. Csúfi csapzott fekete szőrében ősz szálak jelentek meg. Csini, mivel fehér szőrű volt, ő mint egy szép nő, még idősebb korában is szemre való maradt. Aztán a nyugdíjas évek következtek. Már nem ugattak olyan lelkesen, mint fiatal korukban. A két gazdi, meg ők voltak ketten ebben a házban. Egymást nem hagyták el, együtt heveredtek a terasz meleg napsütötte kövezetén, ha valamelyik mégis kiment a kertbe, körbe nézni, a másik sompolyogva biztosan követte.

Aztán bekövetkezett az a szomorú nap, melyet sem ők, sem a gazdáék, nem vártak. Titkon, Palinak felöltött, a kutyák sem örök életűek, de ezt elhessegette, mintha sohasem következne be. Csúfi szenvedett ki először. Kutya korát teljesítette, igazából öregén távozott.

Csini nem találta helyét, Az egész kertet többször végig járta. Csúfit nem találta sehol. Az enniváló sem kellett neki, néha csipegetett belőle, később már csak megszagolta, de nem evett. Pár nap múlva, egyik reggel ott feküdt a küszöbön. Kutya lelke elszállt, Csúfi után vette útját.

FETYKÓ JUDIT

„és megmarad a látszat”

... az élethez való ragaszkodás hitében – József Attila haláláról VIII.

(Az Isten itt állt a hátam mögött...)

Az Isten itt állt a hátam mögött
s én megkerültem érte a világot

.....

.....

Négykézláb másztam. Álló Istenem
lenézett rám és nem emelt föl engem.
Ez a szabadság adta értenem,
hogyan lesz még erő, lábraállni, bennem.

Ugy segített, hogy nem segíthetett.
Lehetett láng, de nem lehetett hamva.
Ahány igazság, annyi szeretet.
Ugy van velem, hogy itt hagyott magamra.

Gyöngye a testem: óvja félelem!
De én a párom mosolyogva várom,
mert énvelem a hűség van jelen
az üres űrben tántorgó világon.
1937. okt.

Egyes korábbi megjelenésekben a vers címe: *(Négykézláb másztam)*... volt, az újabb kritikai kiadásban már ezzel a címmel jelentették meg. Az „új” cím és a kezdő sorok, melyeknek nincs meg a versszakot befejező utolsó két sora, a rögtöni, vagy egyértelműbb megértést segítik. A kezdő két sor azonnal a lényegre tér, és mintegy a versben lévő elmélkedést megelőlegező, előre összefoglaló lényegre adja: „Az Isten itt állt a hátam mögött / s én megkerültem érte a világot” – azaz a nagyon keresett és üdvözítő dolog (személy, érzélem, emberi képmás, stb.) itt van, fel kell ismerni, szemléleten múlik, észreveszi-e az egyén, hiszen „itt állt a hátam mögött” – írja, ismeri fel József Attila. A továbbiakban az Isten által az embernek, így a költőnek is megadott/megkapott emberi szabad akaratról van szó, (melynek közömbös az egyén, itt épp József Attila Isten-hite [vagy Isten-tagadása szintűgy], van, adva van mindenkinek). A mindenk felett álló lény nem avatkozik bele közvetlenül a létbe, József Attila személyes létének mindennapokkal való küzdelmeibe: „Négykézláb másztam. Álló Istenem / lenézett rám és nem emelt föl engem”, de: „Ez a szabadság adta értenem, / hogy lesz még erő, lábraállni, bennem.” Majd ezt, minden Isten-hit megvallása nélkül tovább fűzi, ellentétekkel kifejezve: „Ugy segített, hogy nem segíthetett”, a segített-nem segíthetett után minden sorban egyik dolog ütközik a másikkal. Az Isten materializálhatatlan, „Lehetett láng, de nem lehetett hamva”, kézzel fogható jelenléte nincs, a ráfelelő rimes sor az „Ugy van velem, hogy itt hagyott magamra” azonban nem lemondó hangulatú.

Az utolsó versszakban felsejlik ismét a Flóra-szerelem, vagy épp a szerelem, a párra való várás. Az első két sor után ez a lezárás a szokásos verstémákhoz való visszatéréshez hasonlít. Elhangzott már: „hogyan lesz még erő, lábraállni, bennem”, és az „Ahány igazság, annyi szeretet. / Ugy van velem, hogy itt hagyott magamra.”, ezután már következhet az egyén saját jövőképe/bizakodásának megfogalmazása az utolsó versszakban.

Az Isten itt állt a hátam mögött... az istenes versekből az utolsó. Hangulata, kirezgése az ez évben írt két másik vers után az egyén gyötrődéseit már nem emlegeti föl felfokozott formában, nem könyörög, tényként állapítja meg az Isten korábban még fel nem ismert jelenlétét, lezáráson áthallatszó szerelmi érzésben pozitív kicsengésű. A vers keletkezésének dátumozása nagyon fontos(!)

(Le vagyok győzve...)

Le vagyok győzve, (győzelem ha van)
de nincs, akinek megadjam magam.
Úgy leszakadtam minden más világról,
ahogyan lehull a gyümölcs az ágról.

Szurkálnak, óvnak tudós orvosok,
irnak is nékem, én hát olvasok.
S „dolgozom”, imhol e papírhalom -
a működésben van a nyugalom.

Én állat volnék és szégyentelen,
nélkületek, kik játszotok velem -
Köztetek lettem bolond, én a véges.
Ember vagyok, így vagyok nevetséges.
1937. okt.

A Siestában írta József Attila ezt a verset. Az indításban olyan viszonylagos dolgot fogalmaz meg, melynek harcát, győzelmét, legyőzöttségét csak ő érzi. Külső ellenség gyakorlatilag nincs, ami ennek tekinthető, az az ő életének folyama, mely ebben az évben vált számára tarthatatlanná és élehetlenné, illetve 1937-ben már másodszor gyűlt össze és uralta el az az elszánás, amely évek óta lassan, de folyamatosan jelen volt gondolataiban: fel kell adni a költészetet, más megélhetés után kell nézni. Felött férfiként kell megállnia a lábán. Ezt mintegy betetőzte és siettetette a Flóra-szerelem. Ennek a krízisnek az egyik verse a *Le vagyok győzve...* Valóban, elszakadt korábbi életvitelétől, a szanatóriumban egy meghatározott rend szerint zajlik az élet, éjszaka aludni kell/kéne, bár ez csak nyugtatóval lehetséges, esetleg azzal sem. A világ mit sem tud József Attiláról. Ha betegsége kiderül, abból legfeljebb újsághír lesz. A realitás legyőzte előző életformáját, de valóban nincs, akinek ténylegesen meg kéne adnia magát, fogynak körülöle a társak, csak a valóban hozzá tartozók kísérik figyelemmel sorsa alakulását.

A kezelésre való utalásban van némi vádféle, a „tudós orvosok” mögött érteni valami mást, talán nem is annyira tudósok ezek az orvosok, ha ő, a költő, nem bír meggyógyulni, de mégis tesznek valamit, óvják, és munkára, írásra biztatják (látogatóba jövő barátai is ezt teszik). Ebben a versszakban mint a hinta, játékosan leng a két középső sor üteme: „irnak is nékem, én hát olvasok. / S „dolgozom”, imhol e papírhalom” – s ebben a lengő ütemben megjelenik a munka, vagy az annak látszó papírhalom; s utána megfogalmazza azt a lényegét, mely szerint a természet és maga az ember is így kell, hogy tegyen „a működésben van a nyugalom” – vagyis a rendszeres életben, a kigyakorolt működési formákban (a reggel a reggel, amikor a munka kezdődik; az éjjel az amikor aludni kell és álmodni [„Mért nem éjszaka álmodtál?” *Karóval jöttél...*]) A zárásban a társak, az elmaradt személyek nélküli szerepjátékok miatt minősíti magát: „Én állat volnék és szégyentelen, / nélkületek, kik játszotok velem” – ezek a játszások azonban kölcsönösek voltak, hiszen a

Könnyű, fehér ruhában épp erre hivatkozik: „És tudom, mint a kisgyerek, / csak az boldog, ki játszhat. / Én sok játékot ismerek”. A „köztetek lettem bolond, én a véges” ezekhez a közös szerepjátékokhoz kapcsolódik, melyben József Attila a „csak az boldog, ki játszhat” tudatával vett részt. Vajon ezekbe a játékokba hogy fért bele, hogy fért meg az őt körülvevőknek az a szerepe/ráhagyása, hogy a *Curriculum vitae*-vel hagyták munkát keresni, mely egy költői önvallomásnak ragyogóan megfelel, de semmilyen korban ilyen életfeltárással munkához jutni nem lehet és lehetett (tudom, József Attila korában mások voltak az önéletrajz kitételei, de... [!]) – ezek után teljesen érthető a záró-sor: „Ember vagyok, így vagyok nevetséges” kijelentése.

(Talán eltűnök hirtelen...)

Talán eltűnök hirtelen,
akár az erdőben a vadnyom.
Elpazaroltam mindenem,
amiről számot kéne adnom.

Eltűntek az értékek, ami volt, és most nincs, „akár az erdőben a vadnyom” – ami addig értékes a vadásznak, míg el nem tűnik, de ez az eltűnés a vad életben maradását jelenti (a vadász nem szafarira megy állatot nézni, ő vadat akarna elejteni...). Az eltűnés és a megmaradás közt ellentét van, mégis benne van, beérettődik a sorokba. Nincs miről számot adni, az mind megszűnt, „amiről számot kéne adnom”, írja.

Már bimbós gyermek-testemet
szem-maró füstön szárítottam.
Bánat szedi szét eszemet,
ha megtudom, mire jutottam.

Korán vájta belém fogát
a vágy, mely idegenbe tévedt.
Most rezge megbánás fog át:
várhattam volna még tíz évet.

Dacból se fogtam föl soha
értelmét az anyai szónak.
Majd árva lettem, mostoha
s kiröhögtem az oktatómat.

Három szakaszban sorolja föl – aminek tudására részben a pszichoanalízisből tett szert –, s amiket már korábban bűnként, a *bűn*-ként is versbe emelt. Majdnem teljes életútját tömöríti itt össze, az ezzel kapcsolatos bánat, megbánás, dackor, árvaság és képzési sikertelenségeket.

Ifjúságom, e zöld vadont
szabadnak hittem és öröknek
és most könnyezve hallgatom,
a száraz ágak hogy zörögnek.
1937. nov.

Az idő relativitása, az ifjúság személete „Ifjúságom, e zöld vadont / szabadnak hittem és öröknek” – a gyorsan elszálló évek, a korosodás, az újraélhetetlen idő, és a közben felismert külső és belső gátak (én, társadalom, egyéni kapcsolatok gátjai) együttesének egybefoglalása.

Félidőn túl van; „a száraz ágak hogy zörögnek” – az elmúlt életévek és az elvesztegetett fiatalságra való utalás, ami akkor fontos volt, most csak száraz ág az emlékekben.

(Drága barátaim...)

Drága barátaim, kik gondoltok még a bolonddal
 nektek irok most, innen, a tűzhely oldala mellől,
 ahova húzódtam melegedni s emlékezni reátok.
 Mert hiszen összevegyült a novemberi est hidegével
 bennem a lassúdan s alig oldódó szomorúság.
 Emlékeztetek ott ti is, és ne csupán hahotázva
 rám, aki köztetek éltem s akit ti szerettetek egykor.
 1937. nov.

A „Drága barátaim” mind távol vannak, és a betegség előtti napokban még körötte voltak – Bányai László említi a barátokat könyvében, akik főleg a kávéház asztalainál voltak barátok... – aztán már csak a közvetlenebbnek mondható barátok maradtak, azok is november végén a fővárosban vannak. Ezek a barátságok egyszerre valóságok, és mégsem azok; van bennük a barátságon túl művészi, emberi érdek, amit időnként József Attila maga is érez...

Ez a vers egy felnőtté érő/érett, helyzetével tisztában levő férfi gondolatsora, aki öregemberesen ír, a vidéki szegénység tűzhelye (nem kályha!) melletti melegedés közben, vagy annak a melegedésnek a felidézésével. Itt van ismét a mérhetetlen kiszolgáltatott szegénység („örülj, itt van egy puha párna, / hajtsd le szépen a fejedet” – *Karóval jöttél*...), amiben testvéreivel van, amiben lennie kell, nincs számára jelenleg más befogadó személy. A külső fizikai hatások ismerősek, az este, a hideg, a sorokkal kifejezett emlékeztetés, vagy panasz mégis old valamit ebből a szomorúságból: „Mert hiszen összevegyült a novemberi est hidegével / bennem a lassúdan s alig oldódó szomorúság.” De: lassúdan alig oldódó. Nem azt írja, hogy semmit nem oldódó. Feltételezi, hogy szerették, és emlékezni fognak rá felszólítása hatására, s azt is, hogy nem kinevetik, mikor „gondoltok még a bolonddal”, jelentheti ez a társaság-központja típusú viselkedését, de azt is, hogy ez a bolond nem csupán a lélek megbolondulása, hanem az életvitel miatti hiábavalóságok, az átléphetetlen társadalmi okok miatti bolondsága... ami (még) nem elmebaj, de bolond az, aki csak azért is a költészetnél marad, és nem az átlagos életnél/életmódnál...

(Karóval jöttél...)

Melyik volt előbb? Ez? Vagy az *Ime, hát megleltem hazámat?*

Mivel a két verset akkor írta, mikor halála előtt kb. egy héttel Flórát várta, hogy munkát mutasson fel. Flóra ezeknek a verseknek a kéziratát a látogatás után Pesten a kiadóba bevitte.

Mennyivel másabb a kicsengés, ha ennek a versnek az utolsó sorait értem az utolsó vers utolsó sorainak...

Karóval jöttél, nem virággal,
 feleseltél a másvilággal,
 aranyat ígértél nagy zsákkal
 anyádnak és most itt csücsülsz,

Önmagához beszél, de beszélhet épp hasonló sorsú, vagy a József Attila sorsát átélő olvasóhoz; önnön e világra érkezését támadásnak ítéli meg (szüleinek ő volt a hatodik megszületett és harmadik élve maradt gyereke. „Hat gyerek született házasságukból, de az első három kicsi korában meghalt. Ezek közül kettő fiú volt” [József Jolán: *József Attila élete*, Bp., 1955, Szépirodalmi Könyvkiadó] Apja nagyon várta a fiú

érkezését – mégis elhagyja később családját és nagyon várt fiát... –, de vajon a szegénységben mennyire volt szükség még egy gyermekre, akit el kell látni, aki enni kér?...)

A „felesztél a másvilággal” nem csupán vallásosságának nem létét (szándékosan írtam nem létet és nem mást), Isten-tagadását sejteti, de azt a lelki esékénységet is, melyben a szegénységtől megnyomorítva él, ahol a hit gyakran addig tart, amíg a kenyér (a mai legszegényebb rétegekben is így van). Eztán már a magát megkeményítő gorombaság jön... jöhet... („most érted: ... / mért káromkodik mindig a kondás.” *Reggeli fény*)

A népmesei hőskökhöz hasonló vágya, ígérete: „aranyat ígértél nagy zsákkal”, s ennek az ígéretnek a be nem válthatósága: „anyádnak és most itt csücsülsz / mint fák tövén a bolondgomba”, azaz a feleslegesen ígértél, és véletlen, kéretlen az ittléted.

mint fák tövén a bolondgomba
(így van rád, akinek van, gondja),
be vagy zárva a Hét Toronyba
és már sohasem menekülsz.

„...be vagy zárva a Hét Toronyba / és már sohasem menekülsz.” – önmaga és a társadalom egyszerre képezi ezt a Hét Tornyt, (akár a mesék tornyai, akár Gárdonyi Géza *Egri csillagok*-jának törökországi börtöne, ahonnan nincs menekvés, bár élni még lehet benne...)

A következő szakaszokban felsorolja hibás cselekedeteit, mindazt, amin már nem lehet változtatni, aminek megélt idejét, játszmarendszerét nem lehet újrajátszani, legfeljebb felróni önmagának. Ebben az életvitel-sorsban, és ezekben a külső körülményekben a csúcs a: „híres vagy, hogyha ezt akartad”, amire azonnal rá is felel: „S hány hét a világ? Te bolond.” Ez a bolond kijelentése önmagáról többször előfordul még, így a *Drága barátaim...* című versben is.

Tejfoggal kőbe mért haraptál?
Mért siettél, ha elmaradtál?
Miért nem éjszaka álmodtál?
Végre mi kellett volna, mondd?

Magadat mindig kitakartad,
sebedet mindig elvakartad,
híres vagy, hogyha ezt akartad.
S hány hét a világ? Te bolond.

Szeretted? Magához ki fűzött?
Bujdokoltál? Vajjon ki űzött?
Győzd, ami volt, ha ugyan győződ,
se késed nincs, se kenyered.

Eztán folytatódik, mert nem bír elszakadni tőle (ahogy a két ápolónője is elmondta a kiemelt riportok szövegében) önmaga sorsának felelőtlensége, melynek epizódjai egyenként is egy-egy krízis-helyzetet idéznek tömörített, a versnek megfelelő formában. Ezek a leírt állítások egymással ellentétes hatásúak, a kört itt is befutja gondolatilag, és eljut ugyanoda, csak más szavakkal: „se késed nincs, se kenyered.” Ez van. Ez tény. Nem újság, mindig ez volt élete során. Ami ezen túl van, az a rendkívüli tehetsége, mellyel sem kést, sem kenyeret nem tudott szerezni.

Be vagy a Hét Toronyba zárva,
 örülj, ha jut tüzelőfára,
 örülj, itt van egy puha párna,
 hajtsd le szépen a fejedet.
 1937. okt.

Ismét megjelenik, visszafordul a gondolatsor a helyzetét mutató hét toronyhoz: „Be vagy a Hét Toronyba zárva” – ez a jelen megváltoztathatatlan állapota. Itt valahogy el lehet élni, a szegénység oly ismert szűkös viszonyaiban: „örülj, ha jut tüzelőfára, / örülj, itt van egy puha párna, / hajtsd le szépen a fejedet.” Ez a lezárás nem halálba utasítja önmagát. A sorssal, a megváltoztathatatlan szegénységgel, az osztályból való kitorhetetlenséggel való... mi is? megalkuvás? Inkább a helyzetbe való belenyugvásra felszólítás, rábeszélés. Amit e vers értelmezése elején írtam: Melyik volt előbb? Ez? Vagy az *Ime, hát megleltem hazámat?* (l. fentebb...)

(Ime, hát megleltem hazámat...)

Ime, hát megleltem hazámat,
 a földet, ahol nevemet
 hibátlanul írják fölém,
 ha eltemet, ki eltemet.

A krisztusi szenvedés rámutatása/áthallás, helyzetének felismerésére. Az „Asszony, íme a te fiad”, Íme a te anyád” – bibliai áthallása a halál és az újjászületés közötti időintervallumban. A költőnek el kell múlnia, meg kell semmisülnie, hogy életben maradjon a hétköznapi férfi.

Rámutat. „Ime”, a továbbiakban is, változó, de önmagáról és helyzetéről szóló mondanivalója is végig rámutatás arra, amiben él. Az „Ime, hát megleltem hazámat” inkább a haza dolgainak és saját életének meglelését jelentheti, hiszen eddig is ebben a hazában élt, a „megleltem”, mint befejezettség a külső objektív társadalmi dolgok, és saját maga viszonyára utalhat. Az utolsó sor mögött azonban sokrétű értelmezés lehet, a „ha eltemet, ki eltemet” a mélyszegények eltemetésének anyagi vonzataira utalhat (ahol a koporsót csupán négy deszka összeszegezése adja), és a *ki*, a családot, barátokat, a település tisztségviselőit jelentheti, de azt is, ahogy az oktatási bonctermekbe kerül (előtte hatalmas formalinnal töltött tartályokba tárolják), akit nincs az a *ki*, aki eltemeti...

E föld befogad, mint a persely.
 Mert nem kell (mily sajnálatos!)
 a háborúból visszamaradt
 húszfilléres, a vashatos.

Sem a vasgyűrű, melybe vésvé
 a szép szó áll, hogy új világ,
 jog, föld. - Törvényünk háborús még
 s szebbek az arany karikák.

Ez a két versszak a kort értelmezi, a korra mutat rá, de betétszerű, kibeszél a versből, a vashatos felemlegetésével (a háború ugyan már rég volt, az utána való nyomort József Attila családja átélte), az elértéktelenedő pénzhez hasonlítja önmagát, aki úgy kerül a földbe, akinek léte úgy nem tűnik fel, ha eltemetik, mint a perselybe hulló vashatosé. Költősége nem hozott várt emberi és anyagi sikert, csak a „híres vagy, híres vagy, hogyha ezt akartad”-ot, (*Karóval jöttél...*). Majd a többször és több versben

alkalmazott kollektív de bizakodó kép villan fel, még akkor is bizakodónak hat, ha már nem kell senkinek jelenleg, de benne van: „a szép szó áll, hogy új világ / jog, föld. . .” – jelene Európájában az ordas eszmék közt valóban „szebbek az arany karikák”.

Egyedül voltam én sokáig.
Majd eljöttek hozzám sokan.
Magad vagy, mondták; bár velük
voltam volna én boldogan.
Így éltem s voltam én hiába,
megállapíthatom magam.
Bolondot játszottak velem
s már halálom is hasztalan.

A vágyott társaktól való elutasítás, háritás jelenik meg a következő két szakaszban. „Így éltem s voltam én hiába, / megállapíthatom magam” – megállapíthatja, és meg is állapítja a tényt, ő maga állapítja meg, de egyben önmagát is ebben a helyzetben.

Mióta éltem, forgószélben
próbáltam állni helyemen.
Nagy nevetség, hogy nem vétettem
többet, mint vétettek nekem.

Ez a versszak áthallás helyzetét többször korábban összefoglaló versekkel. A forgószél az életútjának sodrása, ahol segítség nélkül, vagy sokszor segítséggel, de a „próbáltam állni helyemen” valahogy volt, ment. A „Nagy nevetség, hogy nem vétettem / többet, mint vétettek nekem.” utalás saját elszenvedett vereségeire, és az ezekre való reakcióira utal.

Szép a tavasz és szép a nyár is,
de szebb az ősz s legszebb a tél,
annak, ki tűzhelyet, családot,
már végképp másoknak remél.
1937. nov.

A befejezés negatívitása nem reális. Flórának írja ezt a verset, aki november végén Szárszón meglátogatta, hogy a nő lássa: dolgozik. Az itt évszakosan felsorolt idő a lefelé menő év, és a családról való lemondás nem végleges. A végképp szó ezt a végső lemondást sugallja, ám ekkor épp a Flórával való házasságra készül, József Attila ezért itt nem a valós helyzetet mutatja.

A vers összefoglaló, mely tömöríti az életút részleteit a jelen helyzettel.

A november végi Flóra-látogatás és a haláleset között egy hét telt el, vagyis az ahhoz képest számolt nyolcadik nap estéjén halt meg József Attila.

*

A József Attila életéről testvérei, kortársai, barátai által írt könyvekből kiemeltek, a visszaemlékező epizódok, a halálával kapcsolatos egyéb információk ilyenét összeállításával igyekeztem egy olyan szemléletet bemutatni, mely azt bizonyítja, hogy József Attila halála nem volt öngyilkosság. Az 1937-es év verseinek ilyen szempontból való értelmezése – az, hogy a verseket úgy tekintem, hogy azok mit mondanak, ha a költő halálát nem firtatom –, annál a megállapításnál érnek véget ismét, hogy József Attila halála véletlen baleset volt.

Az öngyilkossággal való fenyegetőzés, pont a gyakorisága miatt vált komolytalanná. József Attila a felemlegetett számtalannak tűnő kijelentés és kísérlet mellett, vagy épp ellenére elutasította az öngyilkosságot.

Ő maga nem is követett el olyan szintű kísérletet, amellyel hosszabb kórházi kezelésbe, elmeosztályra került volna tette után. Szántó Judit öngyilkossági kísérlete, mely minden fenyegetőzés nélküli volt, ahol magának a költőnek is tevőlegesen kellett cselekedni a nő életének megtartása érdekében; elfogadhatatlan volt számára, a felbomlóban lévő kapcsolatot már nem tudta Judit öngyilkossági kísérlete rendezni (vajon hogyan várt volna el bármilyen rendeződést József Attila önmaga szóbeli fenyegetőzései, kísérletei után, hisz láthatóan itt sem oldott meg semmit a valódi szándékú öngyilkossági kísérlet.). Magát a befejezett öngyilkosságot sem tudta elfogadni, a *Meghalt Juhász Gyula* c versben kívülről szemléli a bekövetkezett tény; egyik töredékében próbál más hangon fordulni költőtársa halálához, de az nem megy, azt nem tudja kifejteni, befejezni, valószínűleg a belül meglévő önvédelem és elutasítás miatt, így az a vers töredék maradt. Akik verseket, költők életműveit értelmezik, nem biztos, hogy maguk is írnak verset, ha igen, azzal a versírás folyamatát saját magukon tanulmányozhatják, a sűrítés, az egyéni élet hatásainak versben való megjelenítésével/ben, sokat és másként érthetnek meg, mint vers-nem-író társaik.

Az 1936-os és 37-es évben a költő lassan lelkileg is kezdett felnőtt férfivé válni, bár ez a felnőtté válás sohasem fejeződött be, (az 1935-ös évek tája átlagéletkorának felét már megélte). Az a krízis, mely az életvitelbeli változtatás szükségessége miatt létrejött, lecsengőben volt. A tehetetlenség, mint viselkedési minta, adott volt, anyjuk (akinek személye és hatása állandóan jelen van) hasonlóan „élte túl” apjuk kilépését életükből.

Gyermekkorától olyan környezetben élt, ahol a naponta változó és bizonytalan lakhatás, előbb az apa, majd az anya hiánya (míg a gondoskodó anya létezett, aki minden erőfeszítésével pénzt akart keresni, és pont ezért alig volt ideje gyermekeivel érzelmileg törődni, stb), az érzelmi kötődések, a felnőtt férfi viselkedésének mintája, ennek hiánya folyamatos. A pszichoterápia hatására is közeledett a felnőtté váláshoz, ám ez a korabeli formában József Attilának egy idő után már nem hozott tényleges terápiás hasznot.

Zaklatott korban, zaklatott életvitelt élők sorsa volt József Attiláé is, ő azonban társaságban, művésztársai között, a mozgalmi életben, Thomas Mann-nal való találkozásánál a felnőtt férfi konvencionális mintái, szerepei szerint viselkedett. Az élet egyéb területein, otthon, egyedül, testvéreivel, sógoraival, szerelmeivel másféle szerepet töltött be.

József Attilában több alkalommal felmerül már évekkel ez előtt, hogy fel kell adnia a költői mesterséget, és hétköznapi munka, megélhetés után kell néznie. Bányai Lászlónak, Déry Tibornak, Kozmutza Flórának tett ilyen kijelentéseket. De erről volt szó, sőt, erről szólt, ez volt a lényege a pszichoterápiának is, mind Rapaport Samuval, mind később Gyömrői Edittel, egy ideig – hogy a terápiára való járást, az ahhoz való kedvét, annak sikertelenségét mennyire befolyásolta a vele foglalkozók ez irányú hatása, terelése, az nem derült ki. Halála előtti napon még Bak Róbertnek is arról beszél, hogy nem látja értelmét a versírásnak, mással kellene foglalkoznia. Az 1936–37-es évekre az életvitelbeli változtatási szándék olyan szintre került, amikor azt már a valóságban is meg kellett tennie, lépni – nézetem szerint ezeknek a lelki válságoknak ez (is) volt az egyik fő oka. Ez 1937-ben a Flórával való találkozás után felerősödött, a megfelelni vágyás, és a korábbi szándékok egybeesése és a megvalósítás azonban olyan dolog háttérbe kerülését jelentette, vagy épp megfosztotta volna magát tőle, ami egyedüli vagyona és értéke volt: a költői tehetsége.

Verseiben a veszteségérzés folyamatosan jelen van, mert állandóan fenntartja, szinte keringeti az emlékeket a negatív élményekről –, melyek felszakadásában/felszakításában a pszichoterápiának is része van – ennek a lelki szenvedésnek a hatására jött létre verseinek nagy része. Ezek az emlékek lehetetlenek, villanófény-emlékként éli meg élete epizódjait, és csak ezekről, ezekkel kapcsolatos variációkról, ezek hatásáról beszél. Az utolsó versek azonban sorsában, a vele történetek, a korábbi szenvedés és fájdalom után a helyzet tudomásul vételét szólaltatják meg, a villanófényes emlékek lecsillapultak. Az utolsó három vers is ilyen helyzetértékelő, sorsát tudomásul vevő mű.

A Siesta-beli tehetetlenség, majd az onnan való elbocsátás után nem fordult maga ellen. A szanatóriumi kezelés előtt, alatt és utána sem, soha nem volt valódi elmeosztályon, tehát a valódi elmebeteg számára fenntartott korabeli sárga házakban nem szerzett „tapasztalatokat”. A felemlített Benedek István professzor munkatársa, dr. Bak Róbert stigmatizálta végképp József Attilát. Kozmutza Flóra visszaemlékezésében írja: „... Karinthy Ferenc írta le, hogy New Yorkban, 1968. X. 16-án egy szállóban találkoztak, véletlenül: »... dr. Bakba ütközöm a liftben. Kövér, szakállas, grandiózus figura. Becipel magához, whiskyvel itat, és

hajnalig József Attila-verseket olvas föl. A költő betegségéről mesél, szerinte gyógyíthatatlan pszichopata volt. S avval dicsekszik, hogy Illyés órája írta a *Lélekbúvár-t*...«” Ahogy az Illyés Gyuláné Kozmutza Flóra könyvéből kiemelt részletnél, itt ismét felteszem a kérdést: Ki volt a betegebb? József Attila vagy az orvosa?

A Kozmutza Flóra által felvett öt Rorschach-kép/teszt/próba értelmezésének kiadása/átadása, és azoknak, valamint József Attila műveinek alapján a egész személyiség értelmezése zárt szakmai területen érdekes kísérlet lehetett (volna), azonban ezek kikerültek a köztudatba, és egyes-egyedül egy felé, az öngyilkosság, mint lehetséges megoldás felé mutattak – kiegészített értelmezésekkel –, melyek az élő József Attilával soha nem kerültek laborkörülmények közt felvételre. Sőt, még a Flóra által felvett öt kép teszt-körülményei sem voltak a szakma szabályainak megfelelően, terápiás környezetben felvéve. Hasonlóan nem a nyilvánosság számára készült a *Szabad ötletek jegyzéke* sem. Ezeknek a szakmai anyagoknak a kikerülése inkább ártott, mint használt a József Attila értelmezéseknek (bár vannak, kik szerint épp ezekkel együtt lehet megérteni az életművet, és az utókornak joga van megtudni, mik vannak ezekben a dokumentumokban [is].)

A visszaemlékezők egymással közös élményekre is utalnak, azokat nagyjából hasonlóan írják le. József Jolán és Kozmutza Flóra könyve végig elkötelezett, de főleg saját véleményük mellett és saját érzelmeik szerint. Flóra egyetlen alkalommal nem írja le, hogy szerelemmel szereti/szerette József Attilát –, mégis elszánta magát a költővel való házasságra. Flóra nem tartotta József Attilát elmebetegnek.

Aki esküvőjére készül, aki a templom, az esketési papírok iránt érdeklődik, akinek barátai munkát ígérnek, és aki maga is azt írja: „...november ... – néhány nappal a halála előtt – Hatvány Bertalannak: »Nektek kellene megállapíthatotok, hogy mennyire használhattok engem. Csak most fogok a versíráshoz, talán új verseimen és személyes találkozáson megállapíthatjátok.« Mint tudjuk, meg is állapították, hiszen december 2-án meglátogatták.” (Garamvölgyi László: *Hogyan halt meg József Attila*, 169–170. o.), és amit József Jolán is megörökít, József Attila és Bak Róbert beszélgetéséből: „Halála előtt egy nappal, amikor orvosa meglátogatta [Bak R], elpanaszolta néki. „Emlékszik a Szép Szó tördelésére... Én dolgoztam... Aztán engem tördeltek... Nem megy a munka, nem lehet társ nélkül, egyedül. Csak úgy tudom elképzelni, hogy együtt dolgozunk. Semmi értelme a versírásnak. Valami megfoghatóbbat kellene csinálni.” (József Jolán: *József Attila élete* 258. o.) –, az nem lesz öngyilkos.

A vasúti jegyzőkönyvek egyértelműen a vasúttársaság szempontjából kedvező módon íródtak meg, melyhez a József lányok azonnali kijelentése is hozzájárult öccsükkel kapcsolatban.

József Attilát összesen négy alkalommal temették el/újra. Egyik alkalommal sem történt olyan boncolás, melyet kriminológiával, öngyilkosságokkal, balesetekkel foglalkozó orvos végzett volna el. Így a lehetőség, hogy halálát hivatalból ennek birtokában balesetnek minősítsék, fel sem merült.

Magam részéről, az élethez való ragaszkodás hitében, a kiemelt kortársi, rokoni visszaemlékezések, a neves bűnügyi szakember és mások, valamint saját versértelmezéseim, életviteli adatokból leszűrt tapasztalatok nyomán biztosnak tartom:

József Attila halála véletlen baleset volt, mely egy általa jelentős életszakaszban, annak krízishelyzeteihez közeli, az abból való kilábolás reményével teli időszakban következett be.

Budapest, 2012, június 30.

Felhasznált irodalom:

SZENTI TIBOR – „Öngyilkosságai”:

<http://www.szenti.com/index.shtml>

a 15-ös és 16-os számú vagon között:

<http://epa.oszk.hu/01300/01343/00033/essze.html>

A SIESTÁBAN – riport a csak József Attilát ellátó két ápolónővel. KRITIKA 1974. augusztus

A Wikipédiából József Attila temetései:

http://hu.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zsef_Atila

A Wikipédiából:

http://hu.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zsef_Atila

Adat József Attila vallási hovatartozásáról:

http://www.rovart.com/hu/nyugalmat-nem-nyert-csak-papot_220

BALOGH LÁSZLÓ: *József Attila*, 2005, Debrecen, Debreceni egyetem Kossuth egyetemi Kiadója

BÁNYAI LÁSZLÓ *Négyszemközt József Attilával* Bp., 1943, Körmendi Könyvkiadó

GARAI LÁSZLÓ: *József Attila identitásai* :

<http://mek.oszk.hu/07300/07302/07302.pdf>

GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ *Hogyan halt meg József Attila*, Bp., 2001, Pallas Antikvárium Kft

ILLYÉS GYULÁNÉ (Kozmutza Flóra): *József Attila utolsó hónapjai* Bp., 1987, Szépirodalmi Könyvkiadó

József Attila összes versei, Bp., 1954, Szépirodalmi Könyvkiadó, Sajtó alá rendezte: Szabolcsi Miklós

József Attila összes versei, Bp., 1992, Századvég Könyvkiadó, A kritikai kiadásra épül, Sajtó alá rendezte: Stoll Béla

József Attila útjain. Tanulmányok, Budapest, 1980, Kossuth Könyvkiadó

JÓZSEF JOLÁN: *József Attila élete*, Bp., 1955, Szépirodalmi Könyvkiadó

Magyar Elektronikus Könyvtár:

<http://www.mek.oszk.hu/00700/00708/html/>

Magyar Katolikus Lexikon: <http://lexikon.katolikus.hu/J/J%C3%A9zus%20h%C3%A9t%20szava%20a%20keresztben.html>

Magyar Nagylexikon, 12. kötet, Budapest, 2001, Magyar Nagylexikon Kiadó

Magyarországon 1937-ben az átlagéletkor 45 év:

<http://ganymedes.lib.unideb.hu:8080/dea/bitstream/2437/88696/5/ertekezes.pdf>

MÓRICZ ZSIGMOND *Tanulmányok I* Bp., 1978, Szépirodalmi Könyvkiadó.

MÓRO CZ ZSOLT *A legenda oda... Retusálás nélkül: portrészlet József Attiláról*:

<http://epa.oszk.hu/01300/01343/00033/essze.html>

NÉMETH ANDOR, *József Attiláról*, Bp., 1989, Gondolat Könyvkiadó

OLÁH ATTILA, BUGÁN ANTAL: *Fejezetek a pszichológia alapterületéből*, Budapest, 2001, Eötvös Kiadó

Pszichiátriai ápolói és szakgondozói képzés, Budapest, 1982, Fővárosi Nyomdaipari Vállalat

SIGMUND FREUD: *Esszék*, Budapest, 1982, Gondolat Kiadó

SZABOLCSI MIKLÓS *Kész a leltár, József Attila élete és pályája, 1930–1937*, Bp., 1998, Akadémiai Kiadó

TVERDOTA GYÖRGY (szerk.): *József Attila Medvetánc, Nagyon fáj*, Budapest, 1999, Raabe Klett Kiadó

TVERDOTA GYÖRGY: *József Attila*, Budapest, 1999, Korona Kiadó

JANESKÓ GYÖRGYI

A bor

1.

Lőrinc és Kriszta szerelme roskadásig telt a nyár minden ízével. Diákszerelem volt, ami a beteljesülés ízétől lett letebb, mint az eddigi kis szerelmek. Mindketten 18 évesek voltak. A nyári esték kéz a kézben bebarangolták lelkük minden zegzugát, és tudták ez az a szerelem amit sosem fognak elfelejteni, bármi is lesz a vége. A szülők, mindkét részről kedvtelve nézegették a fiatalokat. Mégis, ahogyan lenni szokott, a forgatókönyv sorait, fordulóit sem a szülők, sem a szerelmesek nem tudják előre. Lőrinc előbb érettségizett egy évvel, Kriszta pedig maradt. Lőrinc nyelvén ott bizsergett a szabadság íze, a főiskola újdonsága, és maga sem tudta igazán megmondani, hogyan fogja tudni főiskolás létét összeegyeztetni Krisztával. Tanfolyam búcsúztatók, szerenád a tanároknak, utolsó csatangolások a diáktársakkal folyamatos vihart kavartak szerelmük szivárványos tisztán kéklő egén. Kriszta kirekesztettnek érezte magát, de az is lehet, hogy Lőrinc szabadságvágyát a szabadulni vágyással keverte össze. Minden esetre egy délutánon, Lőrinc barátja egy fiú kíséretében látta Krisztát sétálgatni. Igazán nem történt semmi egy kölcsönös beszélgetésen és komoly egymásra figyelésen kívül, de ez a semmi mégis nagy valami volt. Persze az eset Lőrinc fülébe jutott, aki nem kérdezett, csak még a vihart tetézte egy kis széllel és mennydörgéssel. A sértettség olyan vicsorgó kutya, minek láncja csak az önfegyelem lehet. Az önfegyelmet pedig az érettség, az élettapasztalat neveli fel. Sajnos, egy villámlás alkalmával a veszteség félelmétől a vastag lánc elszakadt, és az elszabadult düh olyan harapásokat ejtett rajtuk, amit nehezen lehetett eltitkolni. A Krisztához írt felhevült versek, és a Lőrinc fiókjában bujkáló illatos, szerelmes levelek pironkodtak szégyenükben. Kriszta gyakran maradt egyedül, Lőrinc folyton késett a találkozókról, vagy bejelentette hirtelen, hogy a barátaival más dolga akadt. A családi ebédek megritkultak, elmaradtak. Mikor Krisztán már úgy lógott a mellőzöttség két számmal nagyobb ruhája, hogy szinte eltűnt benne, és még a vak is alálátott, végre döntés született. A harag, mint a megáradt Malom patak vize, iszapos volt, belefolyt minden repedésbe, letarolta a színes virágoskerteket és miután levonult, a helyén csak a mocsos üledék maradt. Kriszta sokáig ingadozott, mint egy bimbóját vesztett lilium. A személyes dolgait elhozta Lőrinctől, de mivel úgy érezte megszentégtelenítené a kis szobát a jelenlétével, és minden négyzetméteren csak az elmúló, oszlásnak induló boldogság nyújtaná felé a kezét, amivel most nem tudna szembe nézni, nem ment be a házba. Lőrinc az ablakon keresztül adogatta ki a holmijait. Amikor találkoztak valahol, elkerülték egymást, bár megegyeztek abban, hogy a szívükben béke van, a zsebben mégis csőre töltve ott lapultak az önvédelem és a vád fegyverei. Végül, lassan délibábbbá fakult ez a szerelem és mindketten megtalálták akit maguknak kerestek, igaz a herceg nem fehér lovon érkezett és a királylány fején sem volt korona és nem járt vele fele királyság.

2.

Ákost és Lillát az első együtt töltött perctől kezdve megbélyegezte a szerelem. Mivel ez a billog csak nem kopott az idő múlásával, úgy döntöttek bemutatkoznak egymás családjának. Eldöntötték, hogy Horvátországban töltenek egy hosszabb hétvégét, és ez az apropó pont jó alkalomnak ígérkezett a

találkozásra. Lilla bejelentette édesapjának Lőrincnek, hogy Ákos “ma feljön”, mert együtt mennek nyaralni és meg kell beszélni a részleteket. Jó lenne, ha a nyaralás előtt beszélnének a szülők egymással, mert a nyaraló Ákos rokonságáé. Lőrincnek, mint előadó művésznak, kisujjában volt a “hang és kép” megjelenés mindenformája ezért nyugodtan sziesztázott, és várta a fiú megjelenését, akit majd ízekre szedhet és élvezettel kipreparálhat! Hiszen, mégis csak a lányáról van szó! Azután hirtelen eszébe jutott életében az első bemutatkozás, amikor készülődött Kriszta szüleihez. Előtte a nagyapja a pincéből felhozta saját üveg borát. Azt mondta, érzi, hogy ennek a bornak küldetése van. A legfinomabb muskotályos volt, igen jó évjárat. Azóta a nagyapja sincs már, elfogyott mint a jó borok a pincéből. Elcsorgott lassan az idő, és Ákos a kora délutánnal és egy szép rózsacsokorral a kezében végre bekopogtatott. Mikor Lilla bemutatta őket egymásnak, Lőrincnek fura érzése támadt. Ákos szeméből mintha első szerelme, Kriszta nézett volna rá. Ákos zavara dadogó volt, de mulattatóan kedves, végül előhúzott a háta mögül valamit, amit eddig dugdosott.

- Ezt az üveg bort édesanyám küldi. Azt mondta még az ő szülei tették félre az eljegyzésére, csak a sors másképpen alakította dolgokat. Ezért ennek a bornak még küldetése van.

Remegő kézzel letette az üveg bort az asztalra, Lőrinc számára oly ismerős patinás szalaggal és családi címkével átkötve. Lőrinc úgy érezte a gyomrában pont most fordul meg a Föld a tengelye körül.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

versei

Kijelentkező

sírok, és sírok, hangtalan kötések,
halmozottak, domborodó jelzők

... és lant, hang, sír, rózsza és rózsza,
vörös tűzében a hant vagy -talan,
sosem hamvadó szavadért,
levél és levél, ősöket számlálók,
ereik közé írok, hozzád,
tavaszt, vibrálok a fasorok alatt,
bennük vagy, vitt hittel, ... legyen

nem, nem a pusztába hordott halom,
hegyet mintázó inkább, de reng,
éjt követő fénné úszik át, az ottba

örvény takarítja a lét porát, úttá, közénk,
gyűrődésekké vetődött hamukötelek,
felkavaró, látás vagy látomás,
mindegy, innen lugasba fonva hozzád

hagyom ösvényem, az perdül-fordul,
ködöt fűj, szellemmé tisztulást,
az Egy épít fel Eggyé, veled,
és lengedez vélt teret, vélt időt,
kagylóházak kórusaiból tengert,
a ringató hullámok szétporzanak,
látásaink szikláink bölcseleteivé

majd megkereslek, hétpöttyös tulipán

Lapozgatás

díszkötésemmel bögtém rést e világra,
tisztán, befogadásra,
áldásból, ide közéljük félni

még hétrétegű,
eredeti mintázatommal
perceg a már szű rágta időm

pereg, le, azóta hallgatom, halogatom,
cserzi magát,
pektinjeit bontja, fehéríti, csontjaimra

nem festtetem, hennával, ópiummal,
nem tetováltatom álarccá,
így könnyebben olvadok majd a fénybe

görcsöt minden fába, fel ne nőhessen,
keresztté, koronává, ... emberré, az égig,
... láttam és látom, ezért bögtém, és kiáltok

felmutattam az áldásért, pirkadásom,
mosolyok, a rám születettek, bennük,
a ragyogásért, ...ők magukban nem látják

azóta is csak kiabálnak, mutogatnak, másra:
„... mert bűnösök vagytok”,
és a miértet harangokká szülik, ne halljuk

érezem, végül hasítékot fog vágni undorom,
a fehér özönhöz a vaksötétbe, itt,
e világ gerinctelen kötéseit omlasztva

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

SPRECHEN SIE DEUTSCH?

Hunyady nagyon szerette az idegen nyelveket. Félreértés ne essék: nem Hunyady Jenő, a hírneves matematikus, sem Sándor, Bródy Sándor fia. A mi Hunyadynk egyszerű magyartanár volt egy Hunyad megyei kisvárosban. Magas, rendkívül mozgékony fiatalember, szemei nagyok hosszú szempillákkal, de hosszú volt az orra meg a karja is, úgyhogy akár Hosszúnak vagy Nagynak is nevezhették volna. Tizennégy éves korában megtanult németül, nem sokkal ezután olaszul, spanyolul, franciául, közben egyre gyarapította román nyelvtudását is. Ez eddig öt nyelv. Már az angolba is belekóstolt, amikor feleszmélt. Minek ide a hatodik, egyáltalán mi értelme az egésznek? Hol, kivel beszélhet ezeken a nyelveken? A némettanárral? No hiszen! Az a „der, die, das”-on kívül alig tud valamit. Vagy a külföldiekkel? Petrozsény városába ritkán tévedt külföldi, s ha mégis betévedt, azzal senki, maga a városi párttitkár, sem mert szóba állni (bár állítólag ő is tudott egy-két modern nyelven).

Hunyady meghökkent. Hogy a pokolba nem gondolt erre eddig? Tehát kolléga nuku, külföldi tabu, az üzemek... külföldi kapcsolatok híján sohasem foglalkoztak, s előreláthatólag még sokáig nem foglalkoznak fordítással. Akkor hol, milyen módon gyakorolja azt, amit tíz év alatt megtanult? Elvégre azért tanulta, mert beszélni, kommunikálni akart, egy kicsit kirepülni Zsil-völgyéből, a Kárpátokon túlra, megismerni és megérteni a világot, melynek nyilvánvalóan nem Petrozsény a közepe. Sajnos nem repülhetett, hiszen a Kárpátok még a rádióhullámokat is felfogták. Se ki, se be. Maradt a tévé, a bukaresti stúdió német és magyar nyelvű adása, továbbá a könyvek, újságok. Végül az sem. A nem román nyelvű adások megszűntek, a külföldi sajtótermékek is lassan tűnedezni kezdtek: Pravda, L'unité, Der Spiegel, Népszabadság, aztán következtek a könyvek. Így csukódtak be sorra-rendre a világra tekintő ablakok. Még mielőtt teljesen kinyíltak volna.

A Bukaresti Egyetem földszintjén izgatott emberek szorongtak, idősebbek, fiatalok, Olt, Maros és más megyékből. Hunyad megyéből húsz román és öt magyar, valamennyien német-, pontosabban szóbeli vizsgára jelentkeztek.

– Hunyadi Odon – recsegett a vizsgaterem ajtaja fölé szerelt hangszóró.

A fiatalember belépett.

– Nehmen Sie Platz! – kínálta hellyel a vizsgabizottság elnöke. – Neve?

– Hunyady Ödön.

– Magyar?

– Az vagyok – nézett szembe Hunyady a mogorva professzorral.

– Hova valósi?

– Petrozsényből jöttem.

– Érdekes. Aztán mondja: élnek ott még magyarok?

– Egyelőre igen – makogta zavartan.

– Ezt hogy érti?

Jó kérdés! Mert magyarnak vallják magukat, így szerepelnek a népszámlálási statisztikában, hogy aztán másutt, esetleg egy másik népszámláláskor már romának, románosított névvel bukkanjanak elő: Király mint Chira, Nagy mint Naghiu. Egyrészt a hatóság jóvoltából, másrészt a magyarok önkéntes bemondatai alapján, mert szép, szép dolog magyarnak lenni, de a hazafiság ennél előbbre való. Chira, az igen, ő biztosan otthon érzi magát, míg Király Magyarország, Klein az NSZK, Branco Jugoszlávia felé kacsintgat. Az egyik szólásszabadságot, a második munkanélküli-segélyt óhajt, a harmadik sztrájkolni, felforgatni a rendet, egyszóval gyanús elem, akitől a revizionizmustól a tiltott határátlépésig sok minden kitelik.

A professzor élesen méregette a dadogó magyartanárt.

– Mi a véleménye Románia energiagazdálkodásáról? – csapott rá átmenet nélkül.

– Részemről helyeslem. Az energiataralékok világszerte kimerülőfélben vannak, ezért nem árt takarékoskodni velük – felelte óvatosan az ösztövérdélyi. – Egyes üzemi egységek túl sok áramot, mások szénét, olajat pazarolnak. Nappal ég a villany, melegben 20 °C-on is fűtenek, a csapokat nyitva hagyják – szavalta gépiesen. – Még szerencse, hogy Pártunk és Kormányunk résen van, s előrelátó intézkedései révén történelmünkben példátlan sebességgel száguldunk a kommunizmus felé.

A vizsgabizottság szótlánul nézett össze.

– Mondjon néhány szót pártunk külpolitikájáról! – kapacitálta Hunyadyt a bizottság másik tagja. – Mi az RKP álláspontja a nemzetközi helyzetről?

A fiatalember szolgáltkészen fordult a galambősz tanárhoz.

– Románia békét kíván, tehát támogatjuk az általános és teljes leszerelést, ennek kapcsán a katonai kiadások csökkentését, valamint az atomenergia békés célokra való felhasználását – keresgélte a megfelelő német szavakat. – A világ összes proletárjaival szolidarizálunk, tiszteletben tartjuk az emberi jogokat, s meggyőződéssel valljuk, hogy a békés egymás mellett élés csakis az egymás belügyeibe való be nem avatkozás és kölcsönös kooperáció során valósulhat meg – vágta ki szemrebbenés nélkül.

– Nemzetiségi problémák?

– Nincsenek. Hazánk dolgozói egységes akarattal, egyetlen cél érdekében munkálkodnak: Románia gazdasági és kulturális fellendüléséért, élén az RKP-vel, illetve bölcs s minden idők legtehetségesebb államfőjével, akinek a vezetésével a civilizáció legmagasabb csúcsaira jutottunk.

A bizottság halkán összesúgott.

Hunyady csillogó szemmel várta, hogyan döntenek a germanista tanszék tudós doktorai. Úgy érezte, nyert: kiejtése tiszta, folyékonyan és helyesen beszélt.

Az elnök bosszúsán böngészte az ifjú dolgozatát.

– Írásbelije, úgy látom, sikerült. Gratulálok! – tette hozzá hűvösen –, azonban nálunk elégtelent kapott. Kiejtése magyaros, nehézkesen és hibásan fejezi ki magát. Nagyon sajnáljuk.

Hunyady kedve alaposan megcsappant, ezzel együtt önbecsülése és reményei is füstté-porrá váltak. Pedig milyen bizalommal vágott a dologba! Azt hitte, sikerül lefordítania néhány könyvet, novellát. Tehetsége, tudása megvolt, amiben – egy-két beküldött fordítás alapján – maguk a kiadók sem kételkedtek. Igen ám, de ehhez bizonyítványt, állami nyelvvizsgát kértek, ami nélkül, a rendelkezések értelmében, még az írószövetség tagjai sem fordíthattak. Egy verset, egyetlen cikkecskét sem, még kevésbé Hunyadyt, akit senki sem ismert, nem is támogatott.

Mármost mihez fogjon? Próbálja meg az olaszt is? Megpróbálta. Igaz, egyévi töprengés után, s akkor is inkább rábeszélésre, mint meggyőződésből. Dolgozatával harminc perc alatt végzett, noha erre négy órát kaptak. Egy hétre rá következett a szóbeli. Ettől félt, tanult az előbbi esetből, ezért elhatározta, taktikát változtat: tömörebben beszél, és csak az ismert, számtalanszor hallott kifejezéseket használja, erősebben összpontosít, emellett olaszosabb lesz, nehogy megint magyarossággal vádolják.

Mint azelőtt, most is háromtagú bizottság fogadta. Középen sasorrú, ijesztően ráncos nő dohányzott.

– S'accomodi!

A fiatalember bizalmatlanul foglalt helyet.

– Hogy hívják? – hangzott olaszul a szokásos kérdés.

Megmondta, azt is, honnan jött, mi a mestersége, mi célból nyelvvizsgázik

A bizottság fásultan bólogatott.

– Legyen szíves, fejtse ki részletesen, melyek a falurendezési terv előnyei.

– Felszámoljuk a falu és város közti különbséget, a dolgozó parasztság modern, összkomfortos blokkokba költözhet, új szántóföldeket nyerünk, meggyorsítjuk az agrárreform kibontakozását – hadarta Hunyady.

A professzorok tovább bólogattak.

Hunyady megtorpant. Nem volna jobb hallgatnia inkább? Csak beszél, nyomja a szöveget, utána semmi, nagyon sajnáljuk, de nem felelt meg a követelményeknek. Ugyanúgy, mint a német nyelvvizsgán annak

ellenére, hogy egyik bizottságban sem ült árja, azaz egy csónakban eveznek.

– Bene – parázslott föl benne valami makacsság. – Lehet, hogy újra megbukom, de előbb még felrázom kissé az urakat.

– Befejezte? – rezzent föl az elnök a váratlan szünetre.

– Nem, a dolognak vannak ugyanis árnyoldalai is.

– Milyen dolognak? Ja, persze, hát halljuk, halljuk, kedves kolléga.

– Itt van például Petrozsény esete. Kis bányászváros, utcái hangulatosak, házai, üzletei kicsik, de kedvesek... voltak. Mondom: voltak – ismételte nyomatékosan Hunyady.

– Igen, és...?

– Földig rombolták, s minden lakosát, köztük engem is, egy blokknak nevezett skatulyába dugtak.

Az elnök asszony köhögni, a bizottság többi tagja fészkelődni kezdett.

– Ami engem illet, laktam én már cifrább helyen is. De ott vannak a szüleim, apám, anyám, ők bizony még ma is betegei ennek.

– Basta! – ripakodtak rá kórusban.

– Látjuk, elég jól beszél olaszul – nyomta el cigarettáját a megrökönyödött nő. – Kár, hogy a dolgozata ennél gyengébbre sikerült.

– Ezek szerint megbuktam?

Bólintott, s egy terjedelmes újság mögé rejtőzött.

Két bukás sem a világ – vigasztalta magát Hunyady. Kenyerem, egészségem van, a többi mellékes.

Csakhogy mi történt? Alig ért haza, kegyetlen hír fogadta: a tanulók létszámcsökkenése miatt bizonytalan időre felfüggesztették állásából. Anyja kétségbeesetten sírdogált.

– Kisfiam, mi lesz veled, gyermekem! – törölgette kötényébe búzavirággék szemeit.

Az apa összeszorított szájjal hallgatott. Másnap eltűnt. Elmúlt a délután, az este, és még mindig sehol. Már-már a rendőrséghez fordultak, amikor beállított. Dagadt arccal, görnyedt testtartással Hol járt, kik hagyták helyben? Nem árulta el. A vézna, pirinkó asszony szóltanul bújt férje hóna alá, az ágyhoz támogatta, lefektette. Ezúttal nem sírt, nem is kérdezett semmit sem. Elég volt a férjére néznie ahhoz, hogy mindent kitaláljon.

– Apa!

Az izmos, kohók tűzében edzett vasöntő sötéten fordult megrendült fiához. Szemében megalázottság és határtalan bánat szűkölt.

Két hét múlva őt is menesztették. Állítólag nem teljesítette a normáját. Mármost ketten voltak munkanélküliek, együtt is indultak munkát keresni. Bejárták a gyárakat, üzemeket. Hasztalan: csúszópénzre nem telt, protekciójuk nem volt. Maradt a lapát. Egy építőtelepre kerültek. Hordták a cementet, ásták a gödröt. Havi 1700-ért.

A fiatalember fogcsikorgatva túrte sorsát. Tenyere, dereka fájt, izmai is sajogtak. Azért nem panaszkodott. Minek? Kinek? Nem ők voltak az elsők, s nem is az utolsók, akikkel ilyen cifrán elbántak

– Ne búsulj, fiam, fordul még a kocka. Őt nyelven tudsz, meglásd, még hasznát veheted – bátorította az apa elesett fiát.

Nyelvek? Hunyady szinte nevetésre fakadt. Hol vannak azok! Örülhet, hogy él: „Másra kell ideg s velő. Józan dolgoz. Friss tülekedésre. És rossz robotos a későn kelő”.

Idő: évekkel később, tavasz. Helyszín: a Hotel Petrošani homloktere. Napfény, csivitelő madarak. Hunyady egy padon ült és olvasott. Der Spiegel – virítottak messzire a német magazin címbetűi.

– Sprechen Sie Deutsch? – rezzentette föl váratlanul valaki.

A fiatalember vérvörösen döbönt az érdeklődő turistára.

– Nein.

– Parla italiano?

– No, no – ismételte nyersen, összegyűrte az újságot, és a kukába hajította.

Mikrodimenziók II. (színes ceruza, 40x54 cm.)

SZABÓNÉ BABIK ERZSÉBET

Édesanyám, szél szeretnék lenni!

Édesanyám, szél szeretnék lenni,
égnek húrjaival énekelni,
szárnyalni és suttogni az éjben,
hangtalanul repülhetnék, szépen!

Édesanyám, tűz szeretnék lenni,
s mások szívében is lángra lelni!
Fényt hozni a sötétségbe, vágyam,
felgyúltni az örök igazságban!

Édesanyám, fa lennék szívesen,
égbe nyúlna ágam oly kecsesen,
otthont adnék madárnak szeretve,
s hús árnyat a fáradtnak melegbe'!

Édesanyám, Hold lennék éjszaka,
hogy a vándor ne féljen egymaga,
csillagokkal ragyognék fel neki,
s hogy szerethetik őt, majd elhiszi!

Édesanyám, ha lehetnék felhő,
és földre hullhatnék, mint az eső,
életet adnék én már mindennek,
értem, hálát adnának Istennek!

Édesanyám, lennék mégis ember,
mert szót válthatnék más emberekkel!
Hiszem, hogy az Úr úgy szeret engem,
s e hittől, ragyogok önfeledten!

VÉGH TAMÁS

Szelíd önzés

A magamét munkálva vágynék még a fényre,
Mielőtt a tékozló nyár valami, forrongó, bűvös
Hűvösödő rideg ősze érne itt valahol, ahol születtem,
S az egymásnak felelő évek végső pontjai összeérnek.
Számvetésünk csak láncszemek rózsafüzére a bilincsen.

BEMUTATJUK**Orbán György János**

Békés megyében, Gyomán születtem, ahol többféle indítást kaptam alkotói tevékenységekhez. Részben a Kner nyomda közelsége és termékeinek (Kozma Imre) grafikai/tipográfiai különlegességeinek látványemlékei, a Körös folyó meghatározta táj, a zeneiskolai tanítóim gondoskodása, szüleim szándéka mely nekem és testvéreimnek élhetőbb világot képzeltek el a saját háborútól terhes fiatalságukkal szemben, a mai napig viszonyítási alapok számomra. Rajzhoz kötődő pályám a szegedi Tömörkény István Gimnázium grafika szakán kezdődött, ahol nem csak technikai felkészítést, de egyféle önépítő világszemléletet kaptam nagyszerű művésztanáraitól. Ifjúkorom mesterei: Kopasz Márta, Szalai Ferenc, Zoltánfi István festők, Tóth Sándor, majd Budapesten a dekoratorképzőben Szentirmay Zoltán szobrász és Batitz Levente, ezt követően Gyulán (1973-79), Koszta Rozália festőművész egymástól igencsak eltérő habitusaikkal és biztató iránymutatásaikkal hatottak rám erősebben.

Salgótarjánba feleségem révén érkeztem, s mintegy nyolc évig a megyei filmforgalmazásban vettem részt reklámgrafikáimmal, utcai reklámtáblák, mozis nyomtatványok tervezésével, készítésével. Diplomáimat az egri Tanárképző Főiskola rajz-földrajz szakán Nagy Ernő festőművész osztályában, a Pécsi egyetem HR szakán, majd az ELTE BTK Mozgóképmédia szakán szereztem, illetve a Pedagógia -Pszichológia Karon szakvizsgáztam médiatanári szakon.

1976-ban csatlakoztam a táncházmozgalom „Nomád nemzedékéhez” Sebő Ferenc, Ifj. Csoóri Sándor és a mozgalom sok prominens alakja magával ragadó világba vezettek. Békéscsabán a Békés Banda, Tarjánban a Dűvő zenekarok egyik alapító tagja voltam. A Magyar Művelődési Intézetben tettük le a táncmuzsikusok és oktatói vizsgáinkat s rádió és TV felvételeken túl koncert és fesztiválprogramokon vettünk részt. Fontos

eredménynek tartottuk a Dűvővel az 1987-ben Brüsszelben megjelent bakelit LP-t és ugyanebben az évben az itthon készült „Esik eső esik...” c. kislemezt. Zenekaraimmal, táncegyüttesekkel, filmes szakmai és pedagógia célzatú tanulmányutakkal Európa sok országában járhattam. Ezek és turistaútjaim kiegészítő vonzataként számos, művészettörténeti tanulmányokból ismert alkotást láttam valós formájában, sok képzőművészeti remekművel találkozhattam. Rubljov ikonosztázai éppúgy lenyűgöznek mint a reneszánsz nagyok, Giottótól Leonardóig. Vagy Rembrandt fényvilága és Goya zsenialitása. Fontos volt látnom eredetiben Van Gogh, Cezanne, Picasso, Munk és sorolhatnám ki mindenki alkotásait. Az itthon is elérhető, magyar 19-20. századi nagymesterekről nem is beszélve. Mindenkinek szívből kívánom, hogy szervezzen magának és barátainak ilyen lélektisztító múzeum és képtárlátogatásokat, motivációnak sem megvetendő a hatásuk.

A kilencvenes évek második felében négy évig tanultam néprajzot, fáművességet Pesterzsébeten a Népijáték- és kismesterség Oktatóképzőben majd rajzot, szakrajzot tanítottam nyolc évig ugyanitt és párhuzamosan két salgótarjáni általános iskola földrajz, rajz és médiaismeret tantárgyaival és a tarjáni Váczi Gyula művészeti iskola grafika szakával egy időben, egészen 2016 nyaráig. Tanári pályám közel három évtizede alatt alkotói tevékenységem nagyobb része alkalmazott grafikai munkák voltak (logók, emblémák, oklevelek, brosúrák, hangelemez-, kazetta-, CD-borítók, stb.).

1990 óta tagja, 1998-tól elnöke vagyok a Balassi Bálint Asztaltársaság többnyire Salgótarjánhoz kötődő írókat, költőket, képzőművészeket informáló és kisebb alkotóközösségekké szervező egyesületének. Szerencsés alkotói találkozásaim eredménye több, azóta országosan is számon tartott író-költő kötetének illusztrálása, melyek közül néhányat saját alkotásként is lehetőségem van/volt kiállítani. Szemléletem alapja a világ szellemi-anyagi egysége, ezek egymásra épülése. Érdekel az ember, mint individuum másik emberrel és közösséggel folytatott sajátos kapcsolata, az alkotott tárgyak és a természeti környezet egymásra és az emberre gyakorolt hatása. Önálló munkáimban ezek a kimeríthetetlen témakörök indokolják formai kísérletezgetéseimet, amit a lehető legközönségesebb rajzi eszközökkel képzelek látvány-üzenettként összekapcsolni.

Fontosabb egyéni és csoportos kiállítások: Budapest (1999, 2014, 2016), Gyula (1977, 1978, 2016) Gyomaendrőd (2000) Salgótarján (1980, 1986, 1990-től minden évben BBA közös kiállítások, 2002, 2010, 2012, 2014, 2016 egyéni), Miskolc. Pécs (2014), Filakovó/Fülek SK (2014) Nagybátony (2010). A szécsényi Megyei őszi tárlaton Salgótarján Megyei Jogú Város díját, Budapesten az UNIO Gallery-ben nívódíjat kaptam 2016-ban.

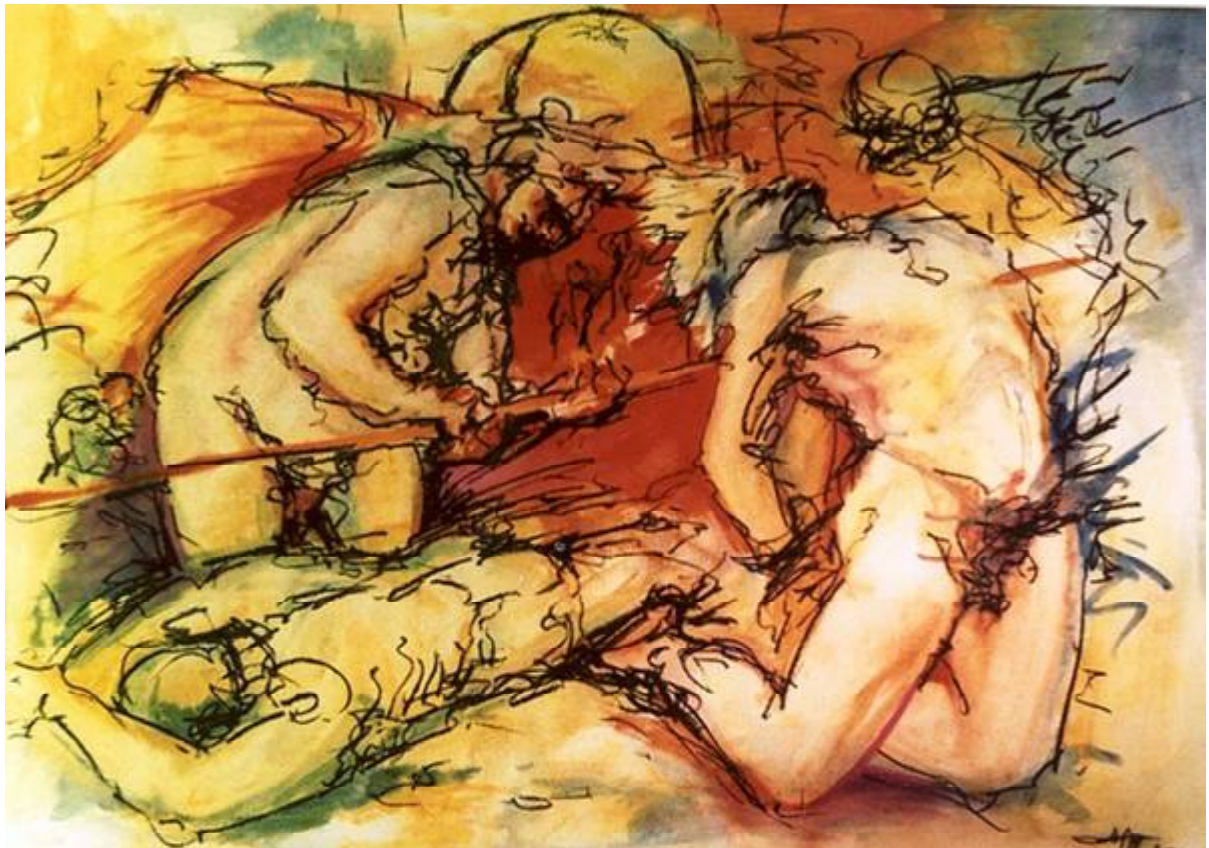
Palóc dombok (akvarell, szén 67x46 cm)

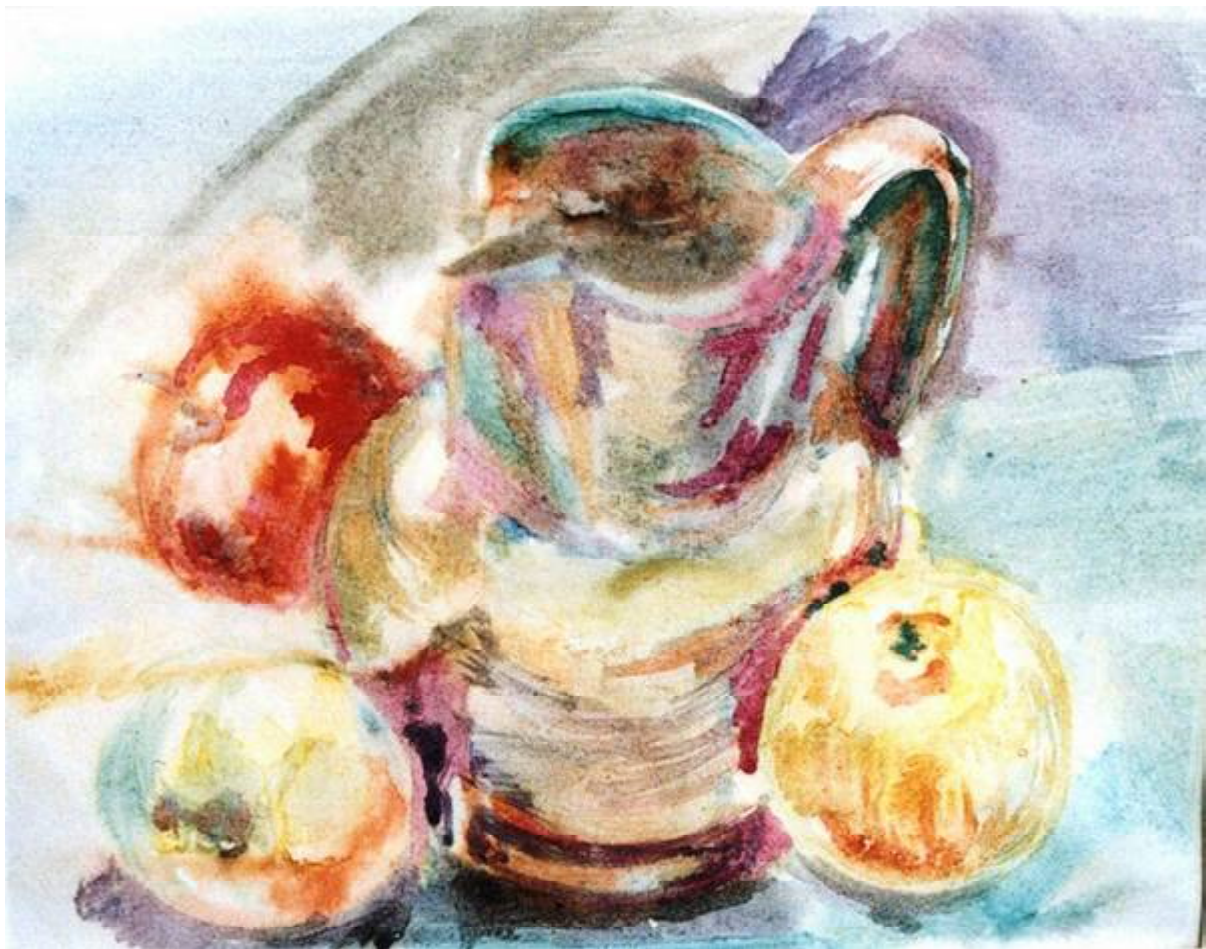
Segítők (pasztellkréta 80x55 cm)

Az áhítat zsoltáraiból – Radnótihoz (tollrajz 58x41 cm)

Gyalázat (akvarell, szén 57x70 cm)

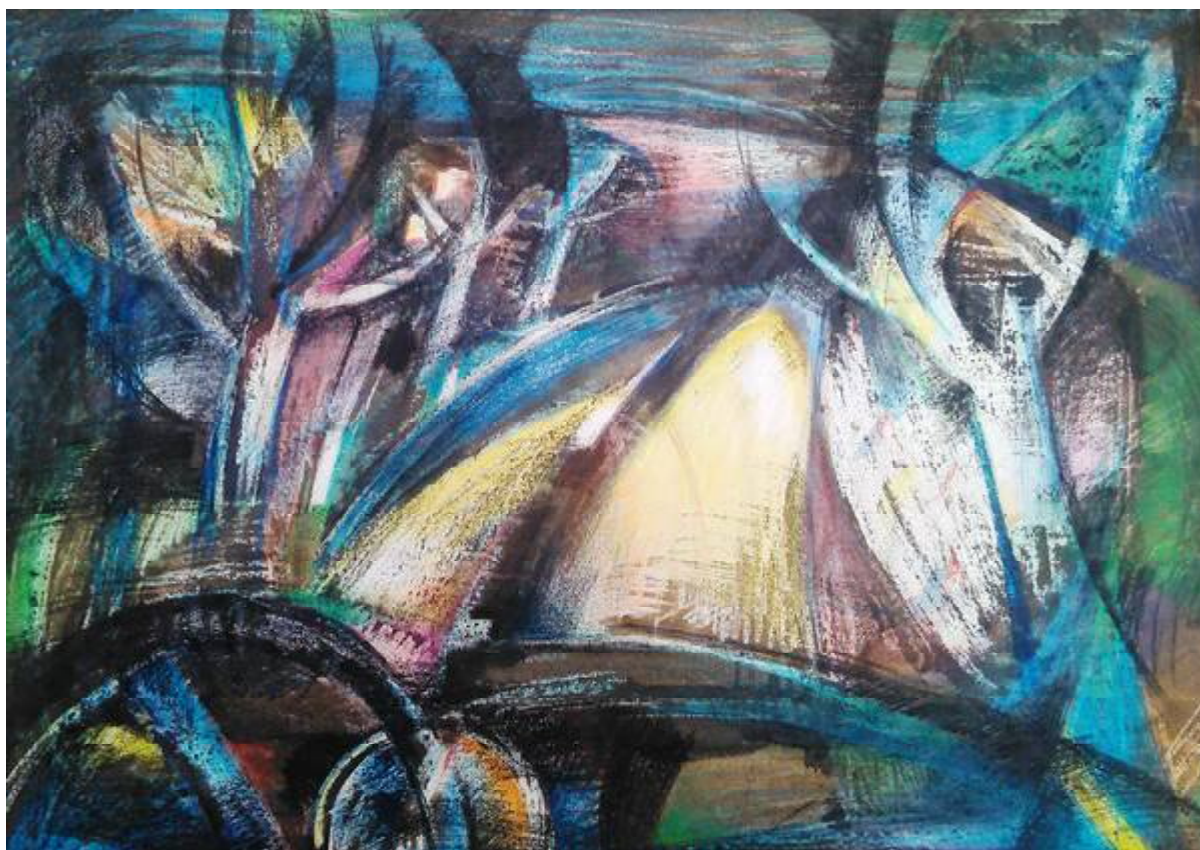
Csendélet (akvarell 38x26 cm)

Tápaszkodó (színes tusrajz 53x36 cm)

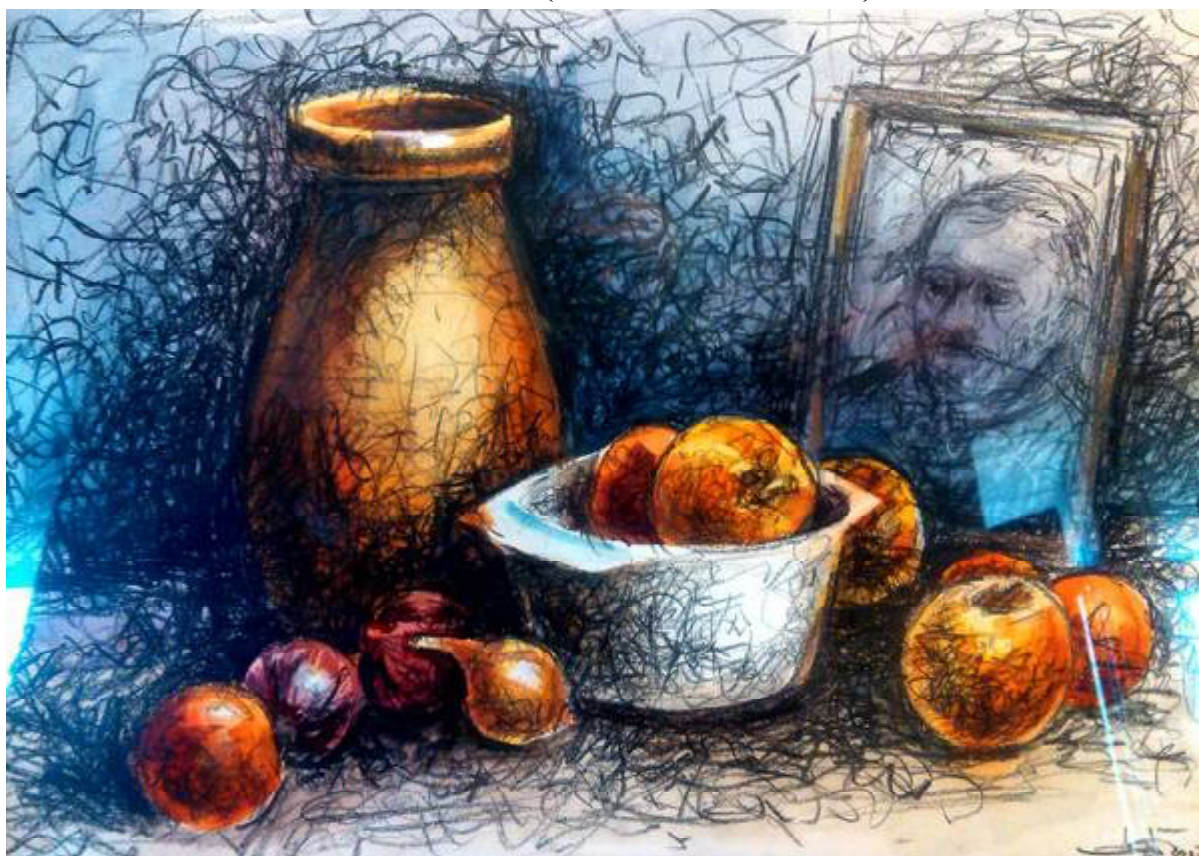
Testvérek (tempera 77x57 cm)

Éjszakai autózás (olajpasztell, tus, 64x45 cm)

Ma ez van. (akvarell szén 55x45 cm)

Holnap is ez lesz. (akvarell, szén 42x32 cm)

Balassi úr mulat 2. (tolrajz Zsibói Gergely verséhez az „Itt élsz” c. kötetből)

HAÁSZ IRÉN

A csend

A csend a jó. A zümmögő,
ketyegve röppenő idő
idegpályák rostjain át
oroz tőlünk harmóniát.
A csendből éledt halk szavak
nyugodt virágot hajtanak,
szelíden, tisztán adnak át
szivárvány színű glóriát
a békének.

De jó a csend,
mi édes táptalajt teremt
a gondolat csiráinak,
feloldoz, mint világi pap,
de bírád is, könyörtelen.
A csend magányában terem
a vádirat, hogy szembenézz
valós magaddal. míg csak élsz.

De jó a csend, ha meglesed
porcukros percben egy gyerek
sugárzó, bámész fényeit,
kis páncéljának réseit,
fenyőillatban ahogy vár
Jézuskára, hogy jönne már.

A csend magányában terem
az alkotás, a mestermű,
poklokba sodró hengerű,
mely kifacsar végső szintig,
és mégis kell mindig, mindig,
kifejezni, elmondani,
kottákba írva hallani,
megfesteni a látomást,
rendkívülit, valami mást,
amit csak én, csak az ismert,

vagy általános annyira,
hogy nehéz kimondania
akárkinek.

Jó az a csend,
amit a harctérre rebbent
az ember alkotta dörgés,
ha elhallgat az öldöklés,
és órákra vagy percekre
nyugalom száll a lelkekre,
hogy érzi porszem mivoltát
mindenki, ha addig korlát
nélkül uszított is netán.

S finom a csend, egyáltalán.

ELBERT ANITA

A dugó

~~Én. Én. Én.~~ '! Ő. Ő. Ő.

áthúzás '! útlezárás

Zöldet pötytyintett a lámpába a villanyár, szembe sávba gyalogolva bele, s jutottunk a zsúfolt autósor telve üres semmiségébe. Idegesen álltak az autók. A duda hangja folyamatos. Kártyázott és zenét hallgatott a nép.

A hajszalerek pattanásig feszültek. A semmi lábában gyökerezett a szívük.
Nem tudták, a kocsireneteg mikor kígyózik tovább.

Mentősziréna.

Feleszméltek az alvók. Pár kocsit lélekszakadva előre futottak a kíváncsi nézők.

– Kamionnak ütközött. – mormogták.

Álmomban halott voltam. A vérzőfejű Őt újjáélesztették. Semmi.

35 perc telt el.

Visszajött.

Halálról életre ébredt az áldozat. Síri csend.

A mentősziréna odébbállt.

A pezsgő **dugója** elrepült, s a kígyózó sor végre elindult. Echidna, a kígyótestű, mitológiai lény sem volt oly ravasz, hogy a lezárt szebesávban előzzön, becsapva a tisztességesen állókat. – *Vannak azonban kibúvó harcosok.* – Mint szembeszélben a hegyre felfelé kerekezés, olyan volt a várakozás: nehéz és lehetetlen.

Magam vagyok a legnagyobb titok.

Két óra múlva.

Mintha álmomból révedtem volna, eltűnt a tengernyi kocsi. Pezsgővel koccintottak az emberek. A **dugó** kirepült a főútra.

Sikolynyi csend következett.

Vége. '! útlezárás

Újabb **dugó** következett a végtelenségig. . .

Mikrodimenziók I. (színes ceruza 40x54 cm)

DEBRECZENY GYÖRGY**sok üvegnek sok az alja**

megrémített
megrémított a messze stég
de a szeretet elkísért
a véceajtóban díszőrséget állt
hát nem is nyitott senki rám
de a gyűlölet lángban áll
és lángban áll a vers szerzetesek
ti mit szereztetek?

szerzetesek
a toalett is lángban áll
és azok a parttalan beszélgetések
ott a parton
nem ér rá hátranézni
a sztahanovista asszony
mert ő is lángban áll
gonosz mókust szerzett
és annyit is ér

előfordul hogy hátrafordulok
sok üres üveget látok a parton
ahol heherészve heverészek
pedig az aljasság szerzetesek
hogy az üvegnek is van alja
és én azt látom is
és lángban áll az is
de sok üvegnek sok az alja

piknikező adóellenőrök a réten
vizsgálják a fűszálak növést
az üres üvegeket szétdobálják
adózó pinikellenőrök a fűben
s a fákon betépnek
mikor egy fűszálat
vagy egy feljelentőlevelet letépnek
de az adóellenőrnek
ki rendel szerenádót

mondjátok szerzetesek
ki ad számlát a szerenádról
ki ad számlát a szeretetről

A levél (akvarell, színes ceruza, 20x34 cm)

GÖMÖR KATA

Angyalok

Remeg csillagportól az ég
Hűvös lebegés világok között
Összeség valami titkon
Visszfényt küldött az ég

Ott állnak magas hegyeken
Onnan néznek fénylő vizekre
Ölelgetik a hullámokat
Játszanak széllel tengerrel

Szembeszállnak bármilyen viharral
Repülnek egyre fölfelé a mennybe
Onnan visszanéznak... és kiáltják
Ilyen hát a magasság

Csak a roppant eget látják
A mozdulatlan kékben
Ott a felhők másként szállnak
A mindenható végtelenben

Tündöklő szótlán tekintetük
Lassan belesimul a mindenségbe
Angyalok Ők akik vigyázzák
A földet idelent

BORSI ISTVÁN

Meditáció együtt

Mikor a csend honol, csak vagyok
először átjárja énem a rettegés
bemagolt dallamot vonyít az agy
gondolat-kabátok fogasok nélkül
csak sivár földre hullnak.

Ugye érted, mit mondok?
Gond vagy-e magadban?
Vagy a Gondnok?

Nem tudod még, hogy kenő vagy,
kés, kész vagy te, vagy a fölKent
kenyér vagy-e, vagy maga a vaj?
Voltak körötted eddig
megmondták mindig
mit higgy, hihetsz magadról
még tudtad – tőlük - tavalý.

Mikor csend honol
lassan oszlik a rettegés
bennem, s benned testtelen úrben
mára a Jelen dobol.

Egymáshoz úsznak megannyi részek
időtlen térben nincs neved, s nevem
pihenni tér már ember-agyunk.
Most Van! Egy-Másban létezünk
hagyok, vagyok, vagyunk ...
Vitorlát bont egy Én csupán
a végtelen tengerén ...

2015. február 8.

B. TÓTH KLÁRA

Anatolij atya imája

(Lungin: Sziget című filmjéről)

Kazán tűzében égess, új Gyehenna,
égess, izzíts fehérre, mint hó,
az én „erényeim”, Uram, szemedben
úgy bűzlenek, hogy el nem mondható...

Papírtutaj, imámat vidd a széllel,
bűnöm szorongat, jaj, nem enged el,
könyörgésem a szél ne tépje széjjel,
Uram, kezedbe hadd mehessen el.

és - Goszpod - nekem, a bűnözőnek
mutasd irgalmad jelét – pomiluj,
ki főnököt, barátot, példaképet
csak gyávaságból öltem, aljasul.

Mért mégis én, kiben a nyughatatlan
lélek hánykódik belső tengerén,
kiben saját mélysége rémalakban
kísért önnön hajótöröttjeként,

mért engem választottál gyógyítónak,
a bűnök égették ki szívemet,
erőd - míg árad- súlyt is ad a szónak,
de szemfedőm, a szénpor eltemet.

Miért adtad a látás adományát,
a mélyreható létértelmezést,
csodát virágzik ujjam is, de nézd, át-
hangolt korunkban nincsen ébredés.

Az asszony fejős tehénkéjét feltve
nem indul el, hogy holtnak hitt urát,
kit állítólag most is szeret, végre
viszontláthassa harminc év után. . .

A béna gyermek lábra állt imámra,
—Uram, erőddel minden meglehet —
de anyja nem kér áldást kisfiára,
nem áldoz fel rá egy vonatjegyet.

A lánykacajból nézd, hogy kandikál ki
a démona, e tébolyult erő,
nem ige kell neki, hisz azt nem érti,
a káromlás-nyelv jobban érthető.

Tudom, szavadra elhagyja a testét
a belső szörnye, — többé már nem árt —
de apja él, mert túlélte elestét,
a lánya démonán át megtalált...

Hát mégsem öltem — egész életemben
gyilkosság súlya volt a vállamon.
Az angyalok ma énekelnek bennem,
s az öröklét felé sodortatom.

2014 febr. 3.

DOBROSI ANDREA

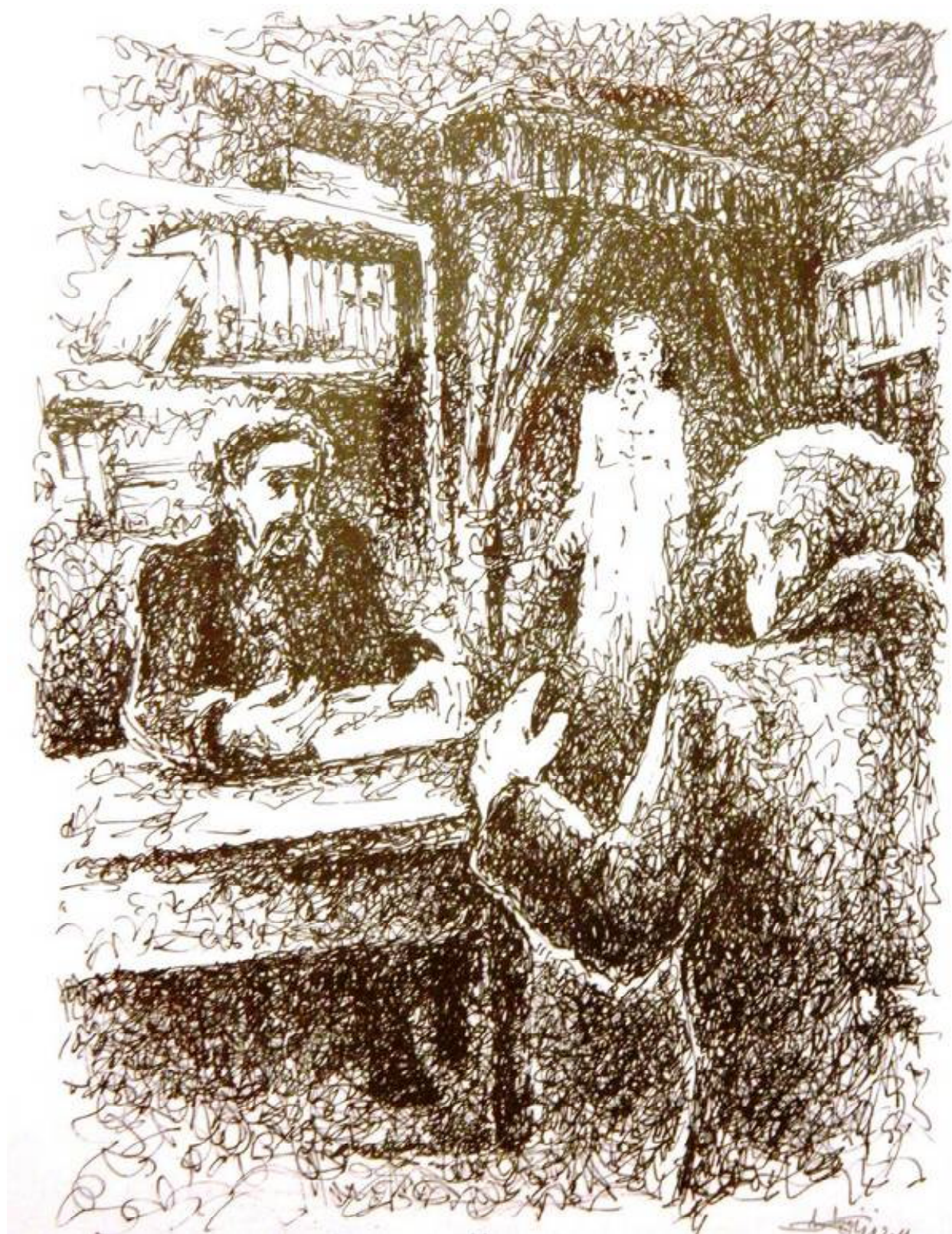
Rendíthetetlen

Ne bánd, hogy nem tudod...
a holnap is ad titkokat;
csak egyre törekedj,
mindenkor ember maradj!

Vár a ma, bízz te is,
célod benned legyen: utad,
nem az győz, ki fáklyát
ragad és megles titkokat!

Magad vagy a rejtély,
azzal kezd, ne máshol kutass,
el ne tántorítson
se mélység lenn, se fenn magas!

Ahhoz nem kell fáklya,
elég, ha szíved ver, az vezet –
légy benne középén
rendíthetetlen ékezet!

Garabonciás - Marschalkó Zsolt „Viking” c. könyvének illusztrációja (tollrajz)

BÖRZSÖNYI ERIKA

Kórházi történet

2011 őszén Róza ismét kórházban fekszik. Vizsgálatok sora vár rá a jól ismert klinikán, ahol már több ízben kezelték, műtötték őt.

Az ablakon kinézve a jól ismert panoráma tárul eléje: a város dombra felkúszó utcái, a fecskéfészekként megtapadó házak sora. Ott a kollégium és a nővérszálló is, meg a látszólag fölösleges gyárkémény, épp a kórterem ablakával szemben.

Érkezése napján rettentő erejű szélvihar csapott le a városra, a hírekben hallják, mi mindent borított fel, sodort el a szél. Ők ott a klinikán mindebből szinte semmit sem éreznek, csak az erős hidegfronti hatást, és annak kellemetlen következményeit.

Róza úgy látja, hogy sok minden megváltozott: új nővérek, orvosok dolgoznak az osztályon, és persze majd jönnek az új szobatársak is. Az ő számára ez mindig megírandó témákat is jelent, meséket, amiket neki, az egyszer látott idegennek szívesen elmondanak az emberek. Sokan szeretnek így, személytelenül beszélni az életükről, megkönnyebbülnek, és nem is sejtik, hogy nyomot hagynak maguk után. Róza néha kétségekkel küzd, van-e joga megírni ezeket a történeteket, olyan ő, mint a fotós, aki nyakában értékes gépével járja a várost, és el-elkap pillanatokat.

A mellette levő ágyakon gyakran cserélődnek a betegek, van, akinek az életébe épp, csak bepillantást nyer, és az már megy is haza, ágyára pedig másik beteg vár.

Finom arcvonású, törékeny fiatal lány fekszik vele szemben. Egnapos beavatkozásra érkezett, már túl van a kisebbfajta műtéten, pihen. Látogatási időben testes férfi érkezik hozzá, két középkorú nővel. Nagy szeretettel veszik körül, nem maradnak sokáig, nem akarják őt kifárasztani.

A lány ágyhoz kötött, később Róza vízzel itatja, s meg sem lepődik, amikor a lány mesélni kezd:

- Tudja, kik voltak a látogatóim? Az apám, az élettársa, meg az anyám.

Róza kérdő tekintete láttán folytatja: - Még nem váltak el, csak külön élnek. Az történt ugyanis, hogy apám, túl az ötvenedik évén, szerelmes lett. Leültek anyámmal, megbeszélték, mit lehet tenni. Nem volt veszekedés, sírás, látványos szakítás köztük. Anyám azt mondta, annyira szereti apát, hogy elengedi. Elfogadták ezt a helyzetet. Pedig egy kis faluban élünk, ahol mindent tudnak egymásról az emberek. De őket ez sem érdekelte. És milyen okosak voltak, ugye? Senki sem sérült, még mi, a gyerekeik sem.

Két éve élnek így, béke van köztük, látja, még engem is együtt jöttek meglátogatni.

A lány elhallgat, csendben néz maga elé.

Róza csodálkozik, a két asszony szinte még hasonlított is egymásra, bár nem figyelte meg őket különösebben. Ránézésre testvéreknek tüntek, s közben, egyfajta hagyományos értékrend szerint vetélytársaknak, ellenségeknek kellene lenniük. Nem barátnők, de kulturáltan elfogadták egymás létezését. Végiggondolva a sok családi tragédiát, amelynek szemtanúja, vagy éppenséggel szereplője volt eddig, irigylésre méltónak találja a család döntését. És emberségesnek, bölcsnek.

Másnap a fiatal lányt hazaengedik, helyére új szobatárs kerül.

Zsuzsi néni, mintha a népmesékből lépett volna ki. Hófehér haja, ezer ránc szabdalta arca, mosolygó szemei derűt sugároznak és lelki békét. Nyolcvanas éveiben jár, de meglepően friss a mozgása, gondolkodása, sokkal fiatalabbnak látszik koránál.

Első estéjük a kórteremben, a televízió nem működik, rádiót senki sem hozott. Csend van, néhányan már alszanak, Róza és Zsuzsi néni kísétálnak a folyosó végére, ahol egy kis, védett beugróban kényelmes fotelek állnak, s ott beszélgetni kezdenek.

Az idős asszony, akinek az élete hol egy Móricz-regényre emlékeztet, hol horror, hol tündérmese, színesen és érdekesen, kérés nélkül mesél az életéről.

Róza megbűvölten hallgatja, issza a szavait, érzi, hogy egy napon majd meg fogja írni.

- Úgy mentem férjhez, kedves, hogy már ideje volt, menni kellett. Én voltam a legidősebb, a húgaim előtt nekem illett előbb elkelnem. Huszonöt éves koromban már vénlánynak számítottam a faluban.

Az uramnak volt egy nővére, azt épp férjhez adták, kellett az anyósoméknak valaki, egy pótlás, aki az állatokat ellátja, a teheneket megfeji. Szóval, aki elvégzi az ő munkáját.

Ezt én nem tudtam, de az uram igen. Nem volt miköztünk szerelem, de még különösebben szeretet sem. A szükség hozta így.

Kettős esküvő volt, a sógornóm ment férjhez, meg én, az ő testvérbátyjához. Odaköltöztem hozzájuk, és onnan kezdve nagyot fordult az én életem. A mi családjuk jómódúnak számított a háború előtt, engem tanítottak, nem kellett nehéz munkákat végezni. Nagy szeretetben éltünk otthon, figyelemmel egymás iránt. Édesapám, édesanyám is ezt hozta otthonról, az ő családjukat is szeretet fűzte össze.

Anyósom hamarosan megmutatta nekem, hogy az ő családjukban minden másképp lesz!

Hogy sírtam-e? Nem, kedves, nem voltam én soha gyenge, erős tartást adott nekem a szülői ház. Elszökni sem akartam, bár megtehettem volna. Válasra akkoriban nem gondolt ám senki, túrni kellett a sorsunkat. Gyorsan beletanultam a kapálásba, a tehenek, disznók, kacsák, libák, tyúkok etetése, gondozása mind az én feladatom lett. Kapálni jártam, aratáskor markot szedni, kukoricatörés, szüret, mindenben részt kellett venni.

Anyósom csak a főzéssel törődött, az apósom meg már beteges volt akkoriban, nemigen volt annak ereje semmihez.

Az uram vasutas volt, alig láttam őt nappal, mert szolgálatban volt, éjjel meg, mire hazajött, én aludtam. Hogy panaszkodtam volna neki? Ha mégis megtettem, mert úgy éreztem, nem bírom tovább, mindig az anyjának adott igazat. Így aztán leszoktam erről is.

Az első évben nem született gyermekünk, én nem is bántam. Félttem, mi lenne velem meg a kicsivel ebben a nagy ridegségben, szeretetlenségben. Én erős voltam, makkegészséges, de egy kicsiny gyermek?

Aztán következő tavasszal mégis úgy maradtam. Március elején, az uram nevenapján éreztem, hogy megfogantam. Mondják, vannak asszonyok, akik megérik azt. Hát én is így voltam ezzel.

Tél lett, már a kilencedik hónapban jártam, mikor egy délután az anyósom szólt, hogy elbitangoltak a tehenek. Három kilométert gyalogoltam, mire a partoldalban megtaláltam őket. Letörtem egy nagy ágat, azzal hajtottam haza a hét tehenet. Hat kilométert mentem a hóban, fagyban. Közben éreztem, hogy a magzatvíz elkezd szivárogni belőlem, először megrémültem, nem tudtam, mi az.

Otthon mondtam az anyósomnak, legyintett, hol van még a szülés!- mondta és nem foglalkozott velem. Még addig nyugodtan megfejheterem a teheneket, tette hozzá, nem éppen megértően.

Akkor egyszer sírtam, annyira elfogott a gyermek miatti félelem. Megfejttem a teheneket, nehéz munka ám az, igen elfáradtam.

Nem akartam otthon szülni, félttem, az anyósom nem segítene nekem, magamra hagyna a vajúadás közben.

A városban nemrég nyílt meg a szülőotthon, oda akartam én bejutni nagy elhatározással. Fogtam a motyómat, amit már összekészítettem és elindultam egyedül az állomásra. Tudtam, mikor indul a vonat.

Nem volt otthon az uram, meg senki sem akadt, aki szekérrel kivigyen, így aztán gyalog eredtem neki az útnak, a nagy hidegben mentem öt kilométert.

1954 telét sosem felejttem el!

Az állomáson nem kellett sokat várakozni, jött a vonat, a kalauz segített felszállni. Az átszállásnál egy másik vonatra már éreztem a fájásokat. Megrémültem, mi lesz, ha a vonaton kell megszülni a gyermekemet.

Aztán szerencsésen megérkeztem a városba, a szülőotthon közel volt, beértem időben. Még aznap éjjel megszülettem szépen a fiamat. Akkor még orvos nem volt, csak bábák vezették le a szülést, de rendben volt minden. Jánoska szép nagy súllyal született, hosszú fekete haja volt, és sötétkék szeme.

Rögtön lett tejem is, ahogy másnap reggel a mellemre tették, határtalan boldogságot éreztem. Senki se látogatott meg, míg bent voltam. Aztán, mikor már mehettünk volna haza, üzentem az uramnak, hogy jöjjön értünk. Ő meg visszaüzent szépen, hogy nem jöhet, mert szolgálatban van, és nem engedi el őt az állomásfőnök!
Anyósom szóba sem jöhetett, ő nem hagyhatta ott a nagybeteg apóst meg az állatokat, annyi időre sem, meg hát az ő segítségében nem is lett volna valami sok köszönet.

Ott álltam egy napon a szülőotthon kapujában, karomban a pólyával, vállamon a batyummal. Duzzadtak a melleim a tejtől, a kicsi fiam meg aludt édesdeden.
De most aztán hogyan tovább? Kérdeztem magamtól. Nagy hó esett akkor, nehezen botorkáltam ki az állomásra.
Sokáig nem jött mifelénk vonat, de az állomásfőnök jó ember volt, megengedte, hogy a forgalmi irodába, a jó melegbe bemenjünk, még meg is szoptattam a gyermeket.
Aztán egyik vonatra fel, másikról le, több órás utazás után az állomáson találtam magamat, minálunk, karomban a pólyával, vállamon a nagy táskával. Egyre nehezebb lett minden. A gyermek felébredt, sivalkodott, reggel óta nem tudtam tisztába tenni, csíphette a pisi a csepp fenekét.

Énelém bizony nem jött ki senki az állomásra. Több mint hat kilométert kellett gyalogolnom hazáig, az már majdnem tanya volt, túl a lakott részekén, az utolsó házakon. Az erdő aljában, ahol mi laktunk, nem lakott senki sem. Az állomás meg a falu másik végében volt.
Mentem a nagy hóban, minden lépés nehezemre esett, már csak botorkálni volt erőm, a karomban sivalkodott a gyermek és nekem akkor végre eleredtek a könnyeim.
Már a faluban jártam, amikor az egyik ház ablakán kinézett egy asszony. Egy idegen asszony, nem ismertük egymást. Megsajnálta, kendőt terített a vállára, tudod, kislányom, azok a nagy rojtos berliner kendők, melegebbek voltak a bundáknál, és kiszaladt az utcára. Futott utánunk, elvette tőlem a pólyát, a táskát, belém karolt, úgy mentünk tovább.
Megérkeztünk, az anyósom az első fiúunokájának különösebben nem örült, ki se jött elénk a kapuba.
Nekem jártányi erőm sem volt, amikor végre beértünk a házba. Bözsi néni, aki az utam végén elkísért, bejött a házba velem. Ő is látta, hogy ez a kemény, szeretetlen asszony, az anyósom át sem ölelt, az unokáját se nézte meg.
Bementem a szobába, amit még én tettem rendbe, készítettem elő a gyermekágygal, bölcsővel, ahogy szokás. Ott olyan hideg volt, az ablak csupa jégvirág, be sem fűtöttek! Nem várt miránk senki se. Gyorsan begyújtottam, mikor kicsit már felmelegedett a szoba, tisztába tettem, megszoptattam Jánoskát. Hát így kezdődött a mi közös életünk.
Másnap már befogtak a munkába. Nem volt megállás, nem volt pihenés.

Aztán nem született másik gyermekem. Nem akarta az anyósom, nem akarta az uram sem. Miért? Hogy ne kelljen megosztani az örökséget.
Már akkor nem akartam én sem. Pedig egy kislányt nagyon szerettem volna. De, hogy olyan sorsa legyen, mint nekem? Isten ments!

Zsuzsi néni maga elé nézett, összefont ráncos kezeire, amelyek ölében pihentek. Története véget ért. Róza egyszer csak azon vette észre magát, hogy kezét az idős asszony kezeire borítja, átfogva azt. Így ültek még hosszú percek át a homályos lépcsőfordulóban, kitekintve az ablakon, előttük a város, fakuló fényeivel. Róza nem mondta el, hogy ő is ugyanabban az évben született, mint Zsuzsi néni Jánoskája, de az ő édesanyját mentő vitte be a kórházba, ahol neki életet adott és ahová az első reggeli vonattal sietett az apja, hogy együtt örüljenek a családba született harmadik kislánynak.

Husz János a máglyán – Marschalkó Zsolt „Vándor az óceánnál” könyvillusztrációja
(tollrajz)

PROGRAMAJÁNLÓ

Meghívó

A Móricz Zsigmond Társaság,
a Dunakanyar Eszperantó Csoport és
a váci Madách Imre Művelődési Központ
szeretettel meghívja Önt és családját

Péter Péter

költő

80. születésnapja

alkalmából rendezett

IRODALMI MŰSORára

2017. február 25–én, szombaton, 17 órára

a váci Madách Imre Művelődési Központ

Végh Dezső termébe.

Ünnepi köszöntőt mond

Steidl Levente

Vác Város Művelődési és Oktatási Bizottságának elnöke.

A nyugdíjasok nevében

Kovács T. István ny. újságíró,

a Dunakanyar Eszperantó Csoport nevében

Újhelyi Ferenc elnök

köszönti az ünnepeltet.

Közreműködők:

**Heinl Éva, Csernák Zsuzsa, Kocsis György,
Csereklye Károly Zoltán és a szerző**

Zenei közreműködő

Kocsis György (népdal)

A műsor szervezője

Székelyhidi Ferenc

— *Belépés díjtalan* —

KARAFFA GYULA

talan-telen

megtanult csendben

létezni és szótalán

élni napjait

rájött hogy talan-telen

is ugyanúgy süt a Nap

zene szól nála

amikor dolgozik és

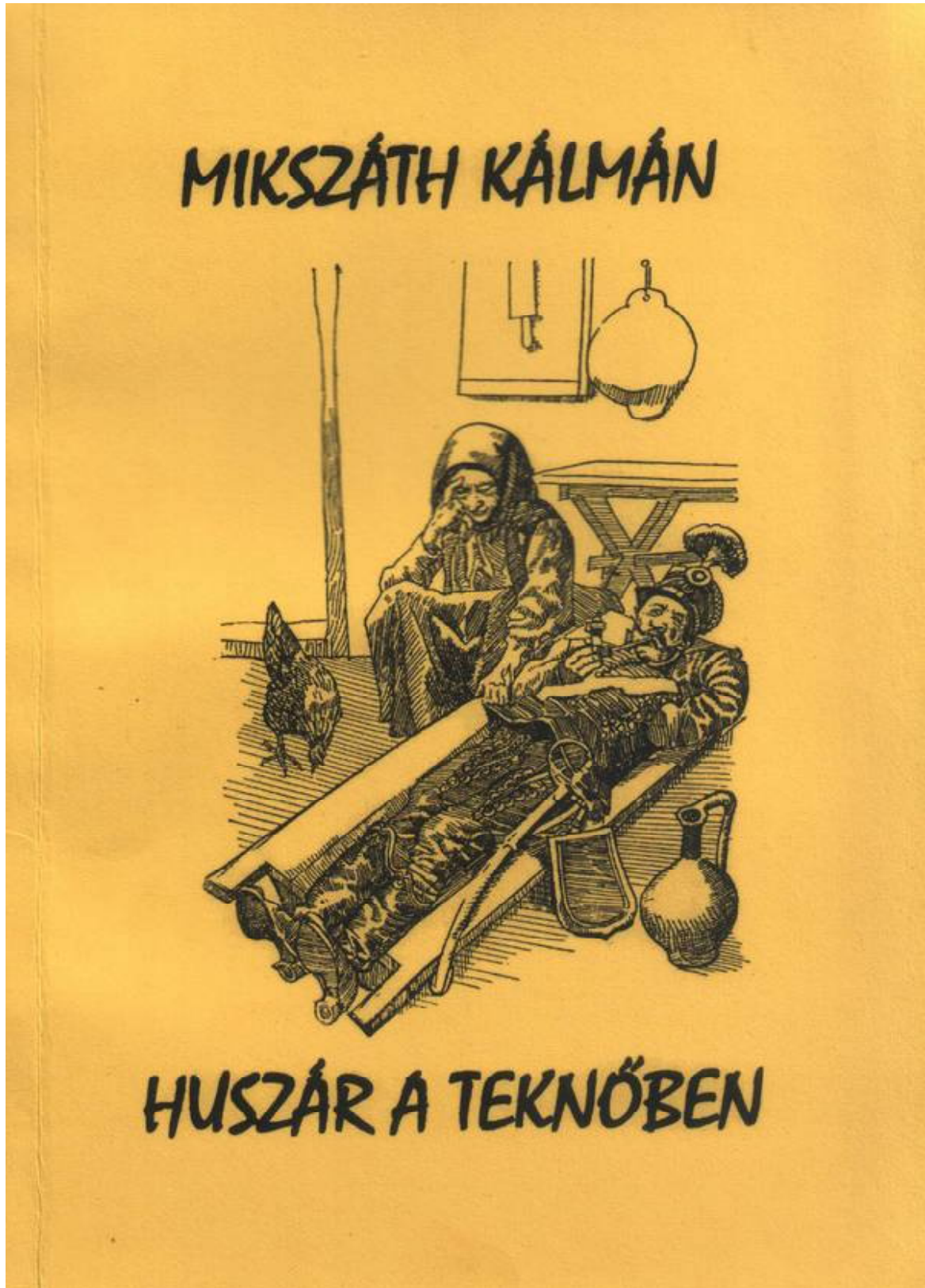
ha nem akkor is

most vette csak észre hogy

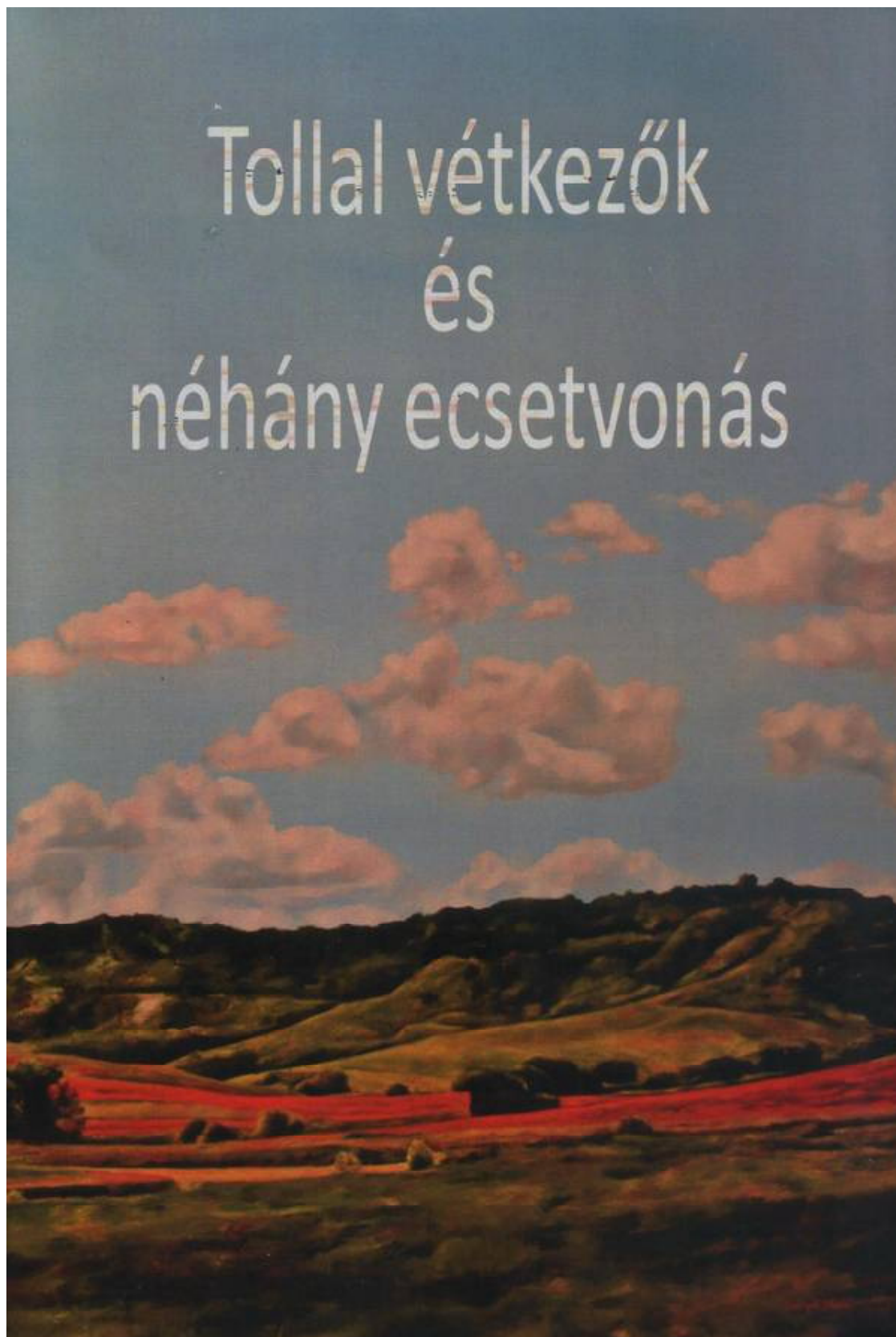
a zenében ott a zen

KÖNYVAJÁNLÓ

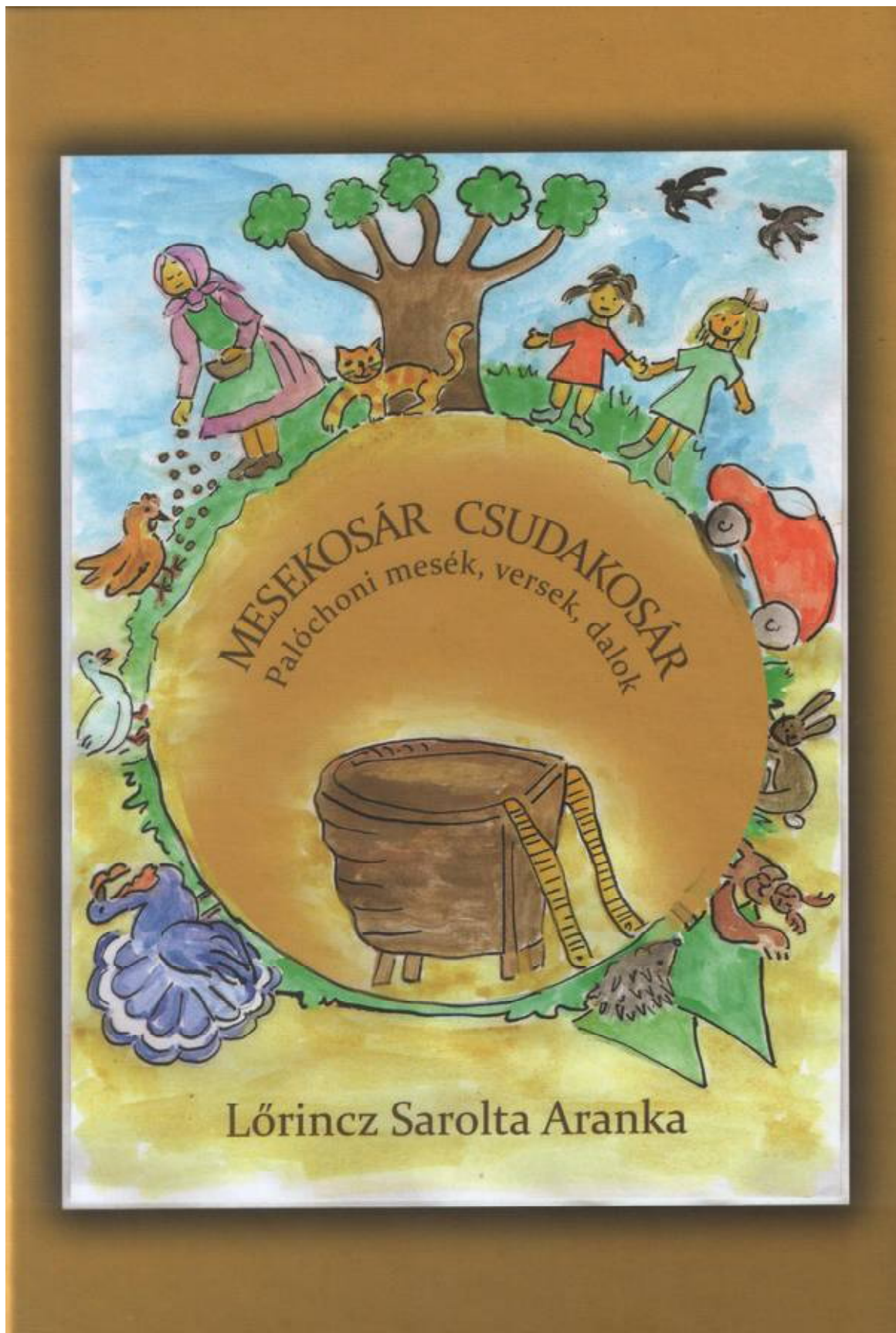
Mikszáth Kálmán születésének 170. évfordulójára időzítve reprint kiadásban, *Barnaföldi Gábor Archivum* gondozásában megjelent a **Huszár a teknőben** című kötet. Felelős kiadója Barnaföldi Gábor. A kötetből Horpács lakossága az Önkormányzat jóvoltából családonként egy-egy ajándékpéldányt kapott. A Szerk.

A Balassi Bálint Asztaltársaság gondozásában megjelent a *Tollal vétkezők és néhány ecsetvonás – Ceredi alkotók antológiája* című kötet. A könyvben **Cene gál István** festőművész alkotásait, **Gyuresó Gyula** verseit és **Kiss-Simon Miklós** írásait-verseit kapják kézhez az olvasók. *Felelős kiadó: Orbán György János, nyomdai előkészítés: Handó Péter, felelős vezető: Bencze Péter. A Szerk.*

CD melléklettel jelent meg az Ipolybalogon élő és alkotó Lőrincz Sarolta Aranka legújabb könyve, a Mesekosár csudakosár – Palóchoni mesék, versek, dalok című igen szép kiállítású kötet! A könyv megvásárolható a szerzőnél, vagy lapunk email címét használva. A Szerk.

FELHÍVÁS

"TUDATOS VADÁSZAT, A REÁLIS VILÁG MEGISMERÉSE!"

ÖKO-Land
SZÉKELY - TÁBOR - ÖNTATÓKÖZPONT

VADÁSZATI, TERMÉSZETISMERETI TÁBOROZÁS GYERMEKEKNEK

ÖZHÍVÓ TÁBOR

Időpont:
2017. augusztus 7. (hétfő) – augusztus 13. (vasárnap)
7 NAP
(Magas számú jelentkezés esetén 2. táborturnus is kijelölésre, megrendezésre kerül.)
Elhelyezés színvonalas fa-, rönkházakban, teljes ellátással.
Ára: 52.000 – 59.000 Ft, szombat(pustól) függően

INFORMÁCIÓ, JELENTKEZÉS
Balog István
táborvezető,
környezeti nevelő
(felsőfokú vadgazda, korábbi vt. fővadász)
06-20/403-7518
oko-land@oko-land.hu
ÖKO-LAND TÁBOR
2653 Bánk, Petőfi út 1.
www.oko-land.hu

Helyszín:
ÖKO-LAND TÁBOR
Bánk
(Nyugat-Cserhátban,
a Börzsöny lábánál)

PROGRAMOK MEGISMERÉSE
A Cserhát tábor az Országos Magyar Vadgazdálkodási Társaság (OMVGT) Szakmai Bizottságának tagja.

„A vadászat aktív természetvédelem”

PROGRAMOK:

- Vadles, természetismereti túrák, életjelek megismerése a gyakorlatban,
- A fegyverek kialakulásának, fajtáinak megismerése, használatukkal kapcsolatos ismeretek,
- Fegyvergyűjtemény és vadászólóér látogatás, lövészet,
- Kirándulás és vadmegfigyelés a Nógrádi Vadsparkban (dám-, gímszarvas, muflon és vaddisznó sokadalom),
- Vadászati múzeum, gyűjtemény látogatás,
- Solymás, vadászkutya bemutató (madarak és kutyák szerepe a vadászatban),
 - Vadászkürtös bemutató,
 - Az őshonos állatok, a hagyományos állattenyésztés megismerése,
 - Vadgazdálkodási berendezések és feladataik, szerepük, jelentőségük megismerése,
 - Egy (esetleg csoportnagynágról függően kettő) jelentős vadgazdálkodási berendezés (pl.: magaslér, nagyvadetető) elkészítése vadász területen, felindított irányításával,
 - Vadhús bográcsos étel készítése és elfogyasztása.

TOVÁBBI PROGRAMOK:

- Állatismeret a természetben, a tábor gyűjteményi hátterén, élő állatok, előadásokon keresztül,
- „A vadászat aktív természetvédelem” – tények a szavak mögött,
- Vadészható állatfajaink,
- Gróf Széchenyi Zsigmond, további jeles vadászok munkásságának megismerése,
- Színes, vetített képes előadások,
- Változatos népi játékok, sportolási, kikapcsolódási lehetőségek,
- Szakmai és játékos vetélkedők, versenyek.

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK:

- Méretarányos makettek készítése vadgazdálkodási berendezésekről,
- Preparátum készítése,
- Természeti témájú ajándéktárgyak készítése különféle technikákkal.

A nyári program mellett az iskolai szünetekben (busz, téli és tavaszi) 2-4 napos időszakos vadászati ifjúsági programok is meghirdetésre kerülnek.

KÉRJÜK, KERESSE-FIGYELJE A PROGRAMOKAT A WWW.ÖKO-LAND.HU HONLAPON.

Legalább 2 db év köd programot látogatók számára **20% kedvezményt** biztosítunk a 2018. évi Vadjárótáborból.

E havi számunk szerzői:

Borsi István(Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író
Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Debreczeny György (Budapest, 1958) Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Gömör Kata (1956) Érsekivádkert, festőművész, költő
Handó Péter (Salgótarján, 1961) Sóshartyán, író, költő, kulturális antropológus
Haász Irén (1954 Budapest) Budapest, költő
Horti Zoltán (1965) Dunakeszi, mesemondó, író
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Janescsó Györgyi (Vác, 1965) Kétybodony, író, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
Szabóné babik Erzsébet (1972) Érsekivádkert, költő
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Impresszum:**Alapító-szerkesztő:****Karaffa Gyula****Helytörténet:****Végh József mkl.****Képzőművészet:****Konczili Éva****Szerkesztőség címe:****2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19****Telefon:****+3630-383-5385****Email cím:****karaffagy@ gmail.com****Weblapok:****www.karaffamese.freewb.hu****www.karaffagy.freewb.hu****www.karaffaboros.freewb.hu****www.retsag.net****Terjesztés: kizárólag ingyenesen
letölthető PDF formátumban.****Internetes lapunkra is vonatkoznak a
szerzői jog védelmének szabályai,
ezért a Börzsönyi Helikonban
megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való
felhasználásához az érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!****A Börzsönyi Helikon 2012. március
27.-től tagja az Ipoly Eurorégió
Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés
egyesületének.**

Orbán György János: Zsuzsanna (olaj, 45x62 cm)